TEZOTOMLOSTELOPEN

Volgens een studie van de FAO over 110 landen over de periode 1960-1990 zou het brutto-binnenlandsprodukt per hoofd in subsahara Afrika tussen 1000 en 3500 dollar in 1990 bedragen indien er geen ondervoeding zou zijn. Ze bedraagt nu slecht 800 dollar.

Het koopje van de dag.
De CIA wil van één van zijn foltertuigen kwijt geraken. De beruchte Guantanamo Expres, een Gulfstream V van de CIA heeft gedurende de laatste 5 jaar talloze mensen versleept. Volgens persberichten landde en startte het vliegtuig sinds 11 september 2001 in Afghanistan, Pakistan, Egypte, Dunbai, Jordanië, Azerbeidjan, Marokko, Indonesië, Guantanamo Bay en doorkruistte het alleen gedurende de jaren 2002 en 2003 146 maal het Duitse luchtruim. De "Torture Taxi" landde in Frankfurt an Main, Berlijn en op de Amerikaanse militaire basis in Ramstein. Uit het verkoopaanbod blijkt dat de machine 1 117 landingen achter zich. Dat het wel degelijk om het beruchte CIA-vliegtuig gaat bewijst her serienummer 581.

www.jungewelt.de

Saoudi Arabië koopt tot 72 jachtvliegtuigen type Eurofighter Typhoon. Eurofighter is een gevechtsvliegtuig dat zowel door Groot Brittanië, Duitsland, Spanje en Italië wordt gebruikt en dat door een Europees consortium waaronder EADS (Frankrijk, Duitsland, Spanje), het Britse BAE Systems en het Italiaanse Alena/Finmeccanica wordt geproduceerd. De analisten en de zakenbank Morgan Stanley schatten het contract voor BEA rond 7 tot 8 miljard dollar. BAE investeert ook in de opleiding ter plaatse van duizenden Saudi's. BAE systems is de belangrijkste contracthouder. De 9000 arbeiders van de fabriek in Preston (Lancashire) zagen de beurskoersen van hun bedrijf de hoogte in gaan. Ook Rolls-Royce deelt mee in het contract: hun motor EJ200 maakt deel uit van de Eurofighter. De Britse Minister van Defensie John Reid zegt dat het contract tienduizenden jobs gedurende 10 jaar veilig zal stellen.

Een Engels officier weigert te vechten in een illegale oorlog in Irak. Luitenant Malcolm Kendall-Smith heeft decoraties uit vorige oorlogen uit Afghanistan en Irak maar weigert deze keer naar Irak te vertrekken vermits er geen wettelijke legitimatie is voor de invasie in Irak. Lord Stein, een jurist met pensioen zegt dat Saddam geen bedreiging vormde voor Groot-Brittanië of de Verenigde Staten. Hij verklaart ook openlijk dat de regering Blair het onderste uit de kan heeft gehaald om toch maar een verantwoording te vinden voor de aanval op Irak. Generaal Walker heeft toegegeven dat het leger weinig nieuwe rekruten vindt. Kendall –Smith zal begin maart voor het legertribunaal verschijnen.

(The Guardian 19/10/2005)

Sedert geruime tijd is de Amerikaanse verantwoording voor de oorlog tegen Irak opgeschoven naar het "beëindigen van een tirannie". Volgens cijfers, vrijgegeven door het FBI, zijn er vandaag in Irak 1100 gevangenissen. Het FBI geeft daarbij ook toe dat het dikwijls gaat om geheime gevangenissen waar verzetslui en tegenstanders van het nieuwe regime worden gemarteld of terechtgesteld. Trouwens, bij de 1300 verdachten die tussen juli en november werden gevangen genomen in de opstandige provincie Al Anbar, bevond zich geen enkele buitenlander. Moet de VS propaganda het beeld niet even bijstellen dat niet-Irakezen het gros uit zouden maken van de opstandelingen?

(Afrique Asie, december 2005)

Toch wel eigenaardig dat de herauten van het neoliberalisme en van de vrije markt, een immens probleem hebben met het feit dat Oekraïne de marktprijs moet betalen voor het Russische gas?

Lobbyisten, zegt u dat iets? In de Verenigde Staten heeft Jack Abramoff schuldig gepleit in verband met aantijgingen over schending van briefgeheim, belastingontduiking en samenzwering met de bedoeling ambtenaren om te kopen. Abramoff is een van de 52 erkende lobbyisten die belangrijke fondseninzamelaars waren voor de presidentscampagnes van G.W.Bush. Abramoff zamelde minsten 100 000 dollar in voor de recentste presidentsverkiezingen, en lobbyde bij het Witte Huis voor dossiers van 19 klanten.

(www.public-i.org)

Nog in de VS is Tom DeLay opgestapt als fractieleider van de Republikeinen in de Kamer. Men vreesde dat de zaak Abramoff behoorlijk dicht in zijn buurt zou komen. DeLay zamelde miljoenen dollar in voor partijgenoten en zorgde ervoor dat de partijkas goed vaarde door industriële groepen ertoe te verplichten meer Republikeinse lobbyisten in te huren. Er wordt namelijk gevreesd dat zijn optreden de partij verzwakt tegenover Democratische beschuldigen dat hij een corruptiecultuur had georganiseerd. En dat is natuurlijk slecht nieuws voor de Congresverkiezingen in november dit jaar.

(www.guardianweekly.com)

Een groep Britse experts meent dat de nieuwe generatie van kerncentrales de nucleaire afvalberg sterk zal vergroten. De industrie daarentegen zegt dat ze het afvalvolume slechts met 10% zullen verhogen. Volgens de experts is het huidige afvalmateriaal van oude centrales minder schadelijk, en de afval van de nieuwe centrales zal zeker duizenden jaren radioactief blijven. De eerste tientallen jaren zou dat afval ook extra veilig moeten worden gestockeerd vooraleer het zou kunnen verwerkt worden. De nucleaire industrie suggereerde eerder dat het afval voor honderd jaar gewoon naast de kerncentrale zou kunnen worden opgeslagen. (www.guardianweekly.com)

Sneeuwpret

Zeg kleine speelse witte vlokken
wat kom je hier op aarde doen?
Wil je ons naar buiten lokken
voor een natte speelse zoen?

Zorg jij nu maar voor dolle pret.
'k Heb reeds mijn sneeuwmuts
opgezet.
ik Wil met jou ook sleetje rijden
over velden en zachte weiden.

Bedankt, koning winter.
'k vind je reuzefijn.
'k Wou dat je ieder jaar
met sneeuw bij ons kon zijn.

Jozef Vandromme

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

vrede

verschijnt tweemaandelijks | 49e jaargang | nr. 377 | januari-februari 2006
afgiftekantoor 9000 Gent 1
erkenningsnr P 206485
Vrede - Filips Van Arteveldestraat 35, 9000 Gent
T. 09 233 46 88 F. 09 233 56 78 e-mail: vrede@vrede.be
internet: www.vrede.be
v.u.: M. De Smet, Val. de Saedeleerstraat 63, 9300 Aalst

DOSSIER, p. 26

Chemische wapens

Syrië. Foto Nick Hannes

De OVSE en het Belgisch voorzitterschap

De wapenhandel van Jacques Monsieur

Soja en oorlog in Brazilië

INHOUD nr. 377 | januari-februari 2006

EDITORIAAL	– Een ander veiligheidsbeleid is mogelijk *3*
UITKIJK	– De sluier over 2005 ..... *4*
INTERVIEW	– Een poel van wanhoop in Irak. *5*
INTERNATIONALE INSTELLINGEN	– Het mijnenveld van het Belgische voorzitterschap van de OVSE ..... *8* – Makelaar in protectoraten *10*
FRANKRIJK	– Waarom brandde Frankrijk? *11*
OOST-EUROPA	– Een zeer merkwaardige minister van buitenlandse zaken .. *14*
DUITSLAND	– Familiale politiek in Duitsland: vrouwen zullen dienen .... *15* – De oorlogskanselier: het roerend afscheid van Schröder ... *17*
MENSELIJKE VEILIGHEID	– Soja en oorlog in Brazilië *18*
ENERGIE	– Peak Oil: een einde van de globalisering? (deel 2)..... *21*
GEOPOLITIEK	– Het strategisch belang van de Bakoe-Pijplijn (deel 2) *23*
DOSSIER	– Het internationale regime tegen chemische wapens..... *26* – De VS gebruikten illegale wapens..... *28* – Chemische wapens tijdens de eerste golfoorlog tussen Iran en Irak *28*
ZUID-AMERIKA	– Een Aymara president in Bolivië..... *32* – Bolivië: hoop op een grondige maatschappelijke verandering? ..... *32* – Telesur, het belang van de media..... *34*
JONGEREN	– Studieweekend Midden-Oosten: een verslag..... *35*
WAPENHANDEL	– Het merkwaardige verhaal van de Belg Jacques Monsieur, de man die oorlogen stuurde *36*
MIDDEN-OOSTEN	– De gijzeling van Syrië: de gevolgen van 30 jaar tirannie .. *39* – De Mossad in Noord-Irak ..... *42* – Iran: pauze in de weg naar oorlog?..... *44* – De preventieve oorlog van Ahmadinedschad *46*
CULTUUR	– Boekbesprekingen *47-50*
KRUISWOORDRAADSEL	..... *51*
INDEX 2005	..... *52-53*
VOOR DE VUIST	– Toespraak van Harold Pinter bij de uitreiking van de Nobelprijs literatuur *55*
TE ZOT OM LOS TE LOPEN	..... *56*

vrede

sedert 1957
tweemaandelijks tijdschrift
vrede vzw
studie- en informatiecentrum internationale politiek, vredes- en ontwikkelingsproblematiek

REDACTIE-BEHEER-PUBLICITEIT
Filips Van Arteveldestraat 35, 9000 Gent
prk 000-0956015-80
tel 09 233 46 88
fax 09 233 56 78
e-mail: vrede@vrede.be
internet: www.vrede.be

LEESGELD:
3,75 euro: los nummer
20 euro: 6 nummers/jaar
22,50 euro: instellingen met factuur
35 euro: Nederland en E.U.
40 euro: rest vd wereld
steunabonnement: 30 euro
combinatie-abonnement met vredescahiers: 40 euro
42,5 euro met factuur
combinatie/steun: 50 euro

ABONNEMENTENDIENST: L. Verwest, J. Ngandu

wordt gedrukt op kringlooppapier
OFFSET DRUK: Nevelland, B.W. 9850 Nevele
LAYOUT-CONCEPT: Filip Coopman
TEKENING DOSSIER: Walter
FOTO KAFT:: Nick Hannes

KERNREDACTIE:
Ludo De Brabander, Georges Spriet, Marie-Jeanne Vanmol, Antoine Uytterhaeghe, Soetkin Van Muylem

REDACTIELEDEN:
Lucien Bollaert, Paula Burghgraeve, Merel De Smet, Tieneke Holvoet, Mohamed Kabbar, Yordi Lesaffer, Francine Mestrum, Marleen Renders, Jennie Van Lerberghe, Paul Vanden Bavière, Wouter De Vriendt, Geert Goeman

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:
Marc De Smet,
V. de Saedeleerstraat 63, 9300 Aalst

***

De ondertekende artikels beantwoorden niet noodzakelijkerwijze aan ons standpunt. Overname van artikels is slechts toegelaten mits bronvermelding en toezending van een presentexemplaar.

Werkten mee aan dit nummer.
Georges Spriet, Jennie Vanlerberghe, Patrick Cockburn, Ludo De Brabander, Antoine Uytterhaeghe, Marie Jeanne Vanmol, Willy Van Damme, Werner Pirker, Luc Van Krunkelsven, Pieter Teirlinck, F. William Engdahl, Jean Paul Zanders, Soetkin Van Muylem, Bert Vandewynckele, Camille Wouters, Karel Koster, Mohsen Massarat, Wim De Neuter, Michel Billiau, Jozef Vandromme.

TOESPRAAK VAN HAROLD PINTER BIJ DE UITREIKING VAN DE NOBELPRIJS VOOR LITERATUUR 2005

Hieronder volgt een uittreksel

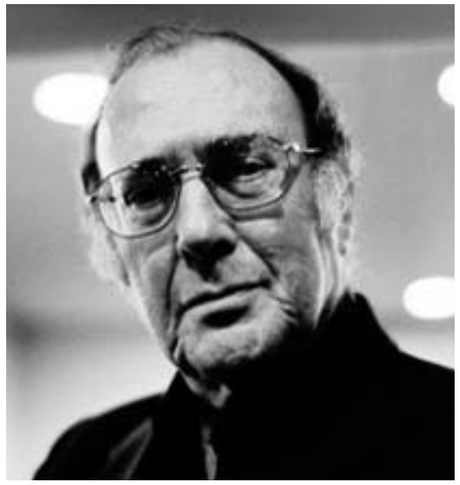

Directe invasie van vreemde staten is nooit de favoriete methode van Amerika geweest.
Het verkoos de tactiek van het 'low intensity conflict'. Het eindresultaat blijft hetzelfde:duizenden mensen sterven, maar dan trager dan wanneer je er een bom op gooit. Ze infecteren liever het hart van een land, laten de woede groeien en kijken hoe het gangreen om zich heen grijpt. Wanneer het gepeupel eindelijk klein is gekregen, of doodgemept, en de militairen, ondernemingen en politici de macht hebben overgenomen, klinkt het triomfantelijk voor de camera's dat de democratie heeft overwonnen. De tragedie in Nicaragua is daar een treffend voorbeeld van. Het toont hoe Amerika tegen de wereld aankijkt, toen en nu.

Dit beleid beperkte zich niet alleen tot Centraal-Amerika. Het werd in de hele wereld uitgevoerd. De Verenigde Staten ondersteunden en hielpen rechtse militaire dictators aan de macht. Ik verwijs naar Indonesië, Griekenland, Uruguay, Brazilië, Paraguay, Haïti, Turkije, de Filippijnen, Guatemala, El Salvador en natuurlijk Chili. Honderdduizenden doden vielen in deze landen. Is dit echt gebeurd? En zijn ze toe te wijzen aan de buitenlandse plitiek van de Verenigde Staten? Ja, het is echt gebeurd en ja, ze zijn toe te schrijven aan de buitenlandse politiek van de VS. Maar je zou het niet geweten hebben. Het is nooit gebeurd. Niets gebeurt ooit. Zelfs als het aan het gebeuren was, gebeurde het niet. Het maakte niets uit, was van geen belang. De misdaden van de Verenigde Staten vonden systematisch en ongenadig plaats, maar slechts weinig mensen hebben er ooit over gesproken. Dat moet je Amerika nageven. Ze zijn erin geslaagd om op een klinische manier wereldwijd macht te manipuleren, terwijl ze het verkochten als een goede daad. Het is een briljante, uitgekiende manier van hypnose. De Verenigde Staten spelen zonder twijfel de grootste show ter wereld. Brutaal, onverschillig, verachtelijk en meedogenloos maar ook heel slim. Als een verkoper met als enige koopwaar in zijn tas: zelfliefde. Amerika is een winnaar. Luister naar alle Amerikaanse presidenten en hoor hoe ze 'het Amerikaanse volk' uitspreken. De woorden 'het Amerikaanse volk' vormen een geruststellend kussen. Je hoeft niet na te denken. Vlij je gewoon neer op dat kussen. Dat kussen mag dan wel je intelligentie en je kritische instelling smoren, het is zeer comfortabel. Dat geldt natuurlijk niet voor de veertig miljoen mensen die onder de armoedegrens leven en de twee miljoen mannen en vrouwen die vastzitten in Amerikaanse gevangenissen.

De Verenigde Staten doen nu zelfs niet langer moeite voor een 'low intensity conflict'. Ze gooien zonder enige angst hun kaarten op tafel. Ze geven geen zier om de Verenigde Naties, internationaal recht of kritische tegenstemmen. Ze hebben bovendien een blatend lammetje dat hen overal volgt, het zielige en slappe Groot-Brittannië. Waar is ons normgevoel naartoe? Hebben we er ooit een gehad? Wat betekenen deze woorden? Verwijzen ze naar een term die dezer dagen nog amper over onze lippen komt - geweten? Een geweten dat niet alleen te maken heeft met onze eigen handelingen, maar ook met de gedeelde verantwoordelijkheid voor de handelingen van anderen? Is dat allemaal uitgestorven? Kijk naar Guantanamo Bay. Honderden gevangen zitten er al drie jaar vast zonder enige vorm van aanklacht, proces of wettelijke verdediging. Deze totaal illegale instelling kan blijven bestaan hoewel ze op alle vlakken indruist tegen de Conventie van Genève. Dit wordt niet alleen getolereerd, maar ook amper besproken door de internationale gemeenschap. Deze misdaad wordt gepleegd door een land dat zichzelf uitroept als de "leider van de vrije wereld". Liggen we nog wakker van de bewoners van Guantanamo Bay? Schrijven de media er nog over? Die mensen zijn afgevoerd naar een niemandsland waar ze misschien nooit meer wegraken. Op dit moment zijn velen van hen in hongerstaking. Ze worden gedwongen gevoederd zonder kalmeermiddel of verdoving. Gewoon een darm die via de neus in de keel gaat en waarvan je moet kotsen. Het is pure marteling. Wat heeft de Britse minister van Buitenlandse Zaken daarover te zeggen? Niets. Wat heeft de Britse minister van Buitenlandse Zaken daarover te zeggen? Niets. Wat heeft de Britse premier daarover te zeggen? Niets. Waarom niet? Omdat de Verenigde Staten zeggen: onze aanpak in Guantanamo Bay aanvallen staat gelijk met ons aanvallen. Je bent ofwel met ofwel tegen ons. Dus houdt Blair zijn mond.

De invasie in Irak was een schurkendaad, met geen enkel ontzag voor het concept internationaal recht. De invasie was niets meer dan een arbitraire militaire actie gebaseerd op een serie leugens en groteske manipulaties van de media en het publiek. Een actie die de Amerikaanse militaire en economische controle over het Midden-Oosten moest bestendigen maar die ze verkochten als een bevrijding. Een militaire actie die voor de dood en verminking van duizenden onschuldige mensen zorgde. We brengen hen foltering, clusterbommen, verarmd uranium, willekeurige doodslag en misère en noemen het "vrijheid en democratie in het Midden-Oosten introduceren".

Hoeveel mensen moet je doden voor je gekwalificeerd wordt als een massamoordenaar of oorlogscrimineel? Honderdduizend? Meer dan genoeg, blijkbaar. Daarvoor alleen al zouden ze Bush en Blair voor het Internationale Gerechtshof moeten brengen. Maar Bush is slim geweest. Hij heeft het Internationaal Gerechtshof niet geratificeerd. Als er ook maar één Amerikaanse soldaat of politicus op een rechtbank belandt, dan stuurt Bush zijn mariines erop af. Maar Tony Blair heeft het Gerechtshof wel geratificeerd en is daardoor vatbaar voor vervolging. We kunnen het Hof zijn adres geven, mochten ze geïnteresseerd zijn: Downing Street 10 in Londen.

EDITORIAAL

I Georges Spriet I

EEN ANDER VEILIGHEIDSBELEID IS MOGELIJK

2006 biedt voor een vredesactivist vele uitdagingen.

De oorlog en bezetting van Irak blijven voortduren. Men wil ons doen geloven dat de VS troepen nodig zijn in Irak om het land niet ten prooi te laten vallen aan chaos. Maar wat beleven de Irakezen dan vandaag ? Het geweld in Irak is in de eerste plaats gericht tegen de bezetting. Als die wordt beëindigd zal een groot deel van het geweld ook worden beëindigd.

Het internationaal recht wordt er volledig met de voeten getreden: van preventieve aanval tot folteringen, van jacht op journalisten die het niet eens zijn met de privatisering van de oorlog, naar gebruik van fragmentatiebommen en munitie versterkt met verarmd uranium, naar witte fosfor en napalm, van aanvallen op hospitalen naar platleggen van steden als Fallujah, Al hadita, Tar Afar, Al Quaim.

De VS troepen blijven niet in Irak om een nieuwe natie op te bouwen. Nee, ze blijven daar om zeker te zijn dat er een regime aan de macht komt dat het land verder zal uitverkopen aan de Amerikaanse multinationale ondernemingen, en om een vaste greep op de Iraakse oliewinning te verzekeren.

Samen met de vredesbeweging in de Verenigde Staten moeten we de druk trachten hoog te houden opdat onze politieke leiders een weg volgen die Irak aan de Irakezen laat.

In 2006 zal het ook tien jaar geleden zijn dat het Internationaal Gerechtshof van Den Haag het atoomwapen illegaal verklaarde. Het Hof kon zich enkel niet uitspreken in het uiterste geval een atoomwapen dient om de ultieme integriteit van een staat te vrijwaren. Een voorbeeld hiervan uit de realiteit kon het Hof echter niet vinden. Daarenboven sprak het Hof zich uit over de verplichtingen voor alle staten onder artikel zes van het Non Proliferatie Verdrag. « Alle staten hebben de verplichting om te goeder trouw onderhandelingen over de totale eliminatie van het atoomwapen op te starten en tot een goed eind te brengen ». Het is zonder meer ontstellend te moeten zien dat niemand van de « democratische » leiders ook maar enig ernstig gevolg geeft aan dit advies.

Vanuit de vredesbeweging zal er op verschillende manieren aandacht gevraagd worden voor deze uitspraak van het Hof om de hypocrisie van onze leiders aan de kaak te stellen.

België werd op 1 januari voor 12 maanden voorzitter van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa. Deze organisatie is theoretisch interessant omdat ze als hoofdopdracht heeft op een politieke wijze conflicten aan te pakken. Helaas heeft ze in het verleden zich te gemakkelijk als wegbereider van NAVO-interventies getoond. OVSE is ook interessant omdat men er bredere veiligheidsaspecten in aanmerking neemt: economie, mensenrechten, democratische ontwikkeling. Maar hier wordt alle heil verwacht van de vrijemarkteconomie, zoals het basischarter aangeeft. Wij zijn ervan overtuigd dat de neoliberale vrije markt precies oorzaak is van conflict, onderdrukking, politieke apartheid. Het blijft helaas opvallend hoe beleidsmakers zich – eenmaal het discours voorbij - vastklampen aan militaire oplossingen. Terrorisme wordt bijvoorbeeld volledig repressief aangepakt.

Ook hier ligt nog altijd een grote uitdaging voor de vredesbeweging: democraten overtuigen dat ze dieper liggende oorzaken van conflict, geweld, terrorisme moeten onderkennen en erop inspelen. Met de redenering die ook weer naar voor kwam in de ontwerptekst voor een Europese Grondwet gaan we hoofdzakelijk de weg op van een militaire interventie.

Vrede pleit al jaren voor een ander veiligheidsbeleid. Een politiek die inderdaad naar diepere oorzaken van conflicten kijkt, een beleid dat behoeften op economisch, sociaal en politiek vlak zoekt te bevredigen. Alleen is het duidelijk dat de kapitalistische vrijemarkteconomie ons dat niet zal brengen. We zullen een invulling moeten geven aan een democratisch socialisme waarin economische activiteiten ten voordele van elke wereldburger gekoppeld worden aan streng ecologische voorwaarden, waar gezondheid en voedselveiligheid worden nagestreefd, waar sociale, culturele en politieke ontplooiing van iedereen en iedere groep mogelijk is.

Een ander veiligheidsbeleid is niet alleen mogelijk, het is allernoodzakelijkst.

■

DE SLUIER OVER 2005

I Jennie Vanlerberghe I

Een onderzoek van de Islambeleving van hoger opgeleide allochtone jongeren, uitgevoerd door het Steunpunt van het Gelijkekansenbeleid van de universiteiten van Antwerpen en Hasselt heeft aangetoond dat het dragen van de hoofddoek van moslimmeisjes een teken van emancipatie is.

Als het werkelijk zo is, dan vind ik persoonlijk dat alle vrouwen dan maar een hoofddoek moeten dragen. Al geef ik meteen grif toe te twijfelen aan al die zogenaamde stellingen.

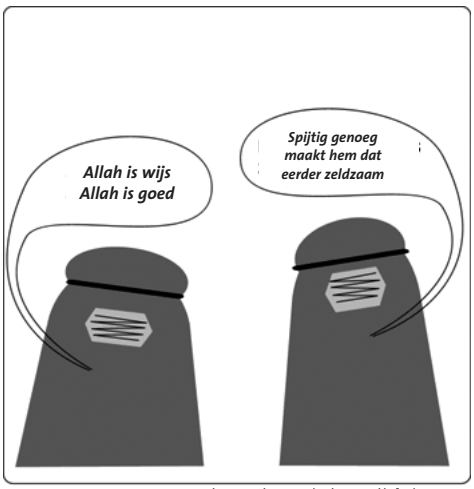

The Burka-Girls by cjellifish 2003

Wat ik me al een tijdje afvraag: waarom geeft men daar zoveel aandacht aan? Waarom zet men die aandacht die het voorbije jaar aan de hoofddoek werd gegeven niet om in belangstelling voor onrechtvaardige situaties zoals in Palestina bijvoorbeeld? Ik zeg maar iets. Zeker is dat men door het overdreven focussen op dé hoofddoek net het tegenovergestelde bereikt. Zoiets lokt ontegensprekelijk acties en reacties uit. En op den duur wordt het zelfs nefast voor moslima's die al naar gelang, vrij of onder druk, willen tonen tot welke religie ze behoren. Soms wordt het dragen van de hoofddoek zelfs schaamteloos misbruikt.

Zoals de herrie rond de hoofddoek van Naïma Amzil. Gelukkig is het Marokkaanse meisje kalm en bijzonder waardig gebleven tussen die ongelooflijke mediacircus. Ze is haar mediageile delicatessenbaas op een bewonderenswaardige manier als 'baas' blijven behandelen, niettegenstaande iedereen ondertussen beseft dat de hoofddoek van Naïma de aandacht afleidde. Diep schaamrood zou hier beter op zijn plaats zijn. En Naïma met of zonder hoofddoek verdient hier alle lof.

De vraag is uiteindelijk: wat is het doel van het dragen van een hoofddoek? Religie? Emancipatie? Symbool? Of een cultureel gegeven?

Is het in strijd met de zedigheid om blootshoofd te lopen? Of zoals in de Joodse cultuur waar het haar van de vrouw als haar mooiste bezit wordt beschouwd en in de intieme sfeer tussen de echtgenoten hoort? (Dus enkel voor gehuwde vrouwen.)

Het bizarre aan de strijd om de hoofddoek is het feit dat die al eeuwen bestaat én wordt gedragen. Lang, heel lang, voor de engel Gabriël in 610 (nc) op de berg Hira zijn boodschap naar de profeet Mohammed bracht. De hoofddoek werd immers al tijdens de klassieke oudheid door Griekse en Romeinse vrouwen gedragen. Het hoofddeksel werd zelfs in het jaar nul in Bethlehem gesignaleerd. Trouwens nooit heeft Maria haar plaats naast de kribbe, een piëdestal of in een grot ingenomen, zonder haar lange witte sjaal.

Tijdens de Balkanoorlog waren het vooral de foto's van oude, schamele vrouwtjes met zwarte sjaaltjes die medelijden moesten opwekken. Jonge, mooie vrouwen, maar gruwelijk verkracht, konden niet in beeld brengen hoe erg het was.

Nooit is mijn eigen grootmoeder zonder hoofddeksel naar de kerk durven gaan. Een hoed op zon- en feestdagen, een sjaal voor minder feestelijke gelegenheden. En dissidente vrouwen werden al eens van op de kansel terecht gewezen. Afvalligheid werd toen ook niet geapprecieerd. Er was een concilie van een goedlachse paus Johannes XXIII in 1962 nodig om vrouwen meer vestimentaire vrijheid te geven. Na dit concilie mochten ook kloosterlingen hun opzienbarende hoofddeksels opbergen.

Hoofddeksels ondergaan dus evoluties en hebben verschillende betekenissen. En als je de geschiedenis ervan bekijkt, ging het er helaas toch dikwijls om vooral de onderdanigheid van vrouwen te benadrukken.

Over de benadering rond boerka's bijvoorbeeld, bestaat er geen twijfel. De vrouw verdwijnt, wordt schaduw, heeft niks te betekenen. Als men er vanuit gaat dat vrouwen door hun lichaam te verhullen, beletten dat mannen onkuise gedachten koesteren, dan geeft men in dit geval de zwakheid van de man toe.
Kortom, de geschiedenis heeft bewezen dat het dragen van een hoofddoek tijd en evolutie vraagt. Dan is er maar een mogelijkheid: de vrouwen moeten de ruimte en de vrijheid krijgen om te dragen wat ze zelf willen. Het in hoekjes duwen, helpt niet en bewijst niks.

Jennie Vanlerberghe is journaliste en vredesactiviste.

■

EEN POEL VAN WANHOOP IN IRAK

Een interview met Patrick Cockburn

Patrick Cockburn is al jaren de Midden Oosten correspondent ter plaatse van de Britse krant 'The Independent'. Hij werd eind 2005 geïnterviewd over de situatie in Irak door een medewerker van het magazine New Left Review. Dit is een uittreksel uit het interview.

U hebt het leven in Bagdad de laatste 2,5 jaar kunnen observeren. Wat is er in die periode veranderd in de levensomstandigheden van de meeste mensen daar?

Eén van de belangrijkste redenen waarom de meeste Irakezen van Saddam afwilden was de degradatie van de kwaliteit van het leven door de VN-sancties die de meeste economische activiteiten vernietigd hadden en die nog eens bovenop het effect van de achtjarige oorlog met Iran en de Golfoorlog van 1991 kwamen. De Irakezen wilden terug een 'normaal leven'. Ik denk dat het hen ongeveer twee maanden gekost heeft om te beseffen dat de Amerikaanse bezetting dit niet zou bewerkstelligen. De rampzalige gebeurtenissen gedurende de val van Saddam werden als zeer tijdelijk beschouwd. Maar de mensen ontdekten vrij vlug dat het maar bleef aanslepen en eigenlijk is het nog altijd aan de gang. De elektriciteitsvoorziening was van in het begin ondermaats en is dit nog altijd. [...] We zijn nu al de derde winter ingegaan en in Bagdad is de elektriciteit twee uren aan en vier uren uit. Alle publieke gebouwen van een zekere grootte -zowel ministeries als hotels- zijn verplicht om eigen generators te doen draaien. Op de straten zie je veel kleine - over het algemeen in China gemaakte- generators die sterk genoeg zijn om een lamp of een televisie van elektriciteit te voorzien, maar die geen diepvriezers of ijskasten draaiende kunnen houden.
Mensen zijn in een heet land als Irak dus verplicht om alle dagen verse etenswaren te kopen aan hoge prijzen. De watervoorziening is met tussenpozen onvoldoende en bijna al het water is besmet. Het plunderen is ook nog altijd niet gestopt. [...]

Patrick Cockburn

Mensen beseffen dat alles in het leven nu chronisch onzeker is. In het begin duurde het een tijdje voor ik door had hoe gevaarlijk het was geworden. Irak was zelfs niet zo tijdens de Amerikaanse bombardementen in 1991. Tijdens de zomer kwam ik op verschillende plaatsen waar Amerikaanse soldaten gedurende aanslagen gedood of verwond waren. Een paar uren later trof ik de mensen nog altijd triomferend en dansend aan bij autowrakken of bloedvlekken op de grond. De bezetting is zeer snel impopulair geworden.
Economisch gezien wordt het leven voor de middenklassen gedomineerd door onzekerheid. Recht en orde zijn volledig afgebrokkeld. Veel van de rijkere Irakezen, doodsbang van kidnapping hebben het land verlaten. Eerst vertrokken de rijken, dan degenen die tamelijk goed af waren. Nu gaan er mensen weg die ongeveer 300 of 400 dollar per maand verdienen, niet echt veel dus. Maar het gebrek aan veiligheid en aan arbeidsplaatsen produceert een vlucht naar de buurlanden: eerst naar Jordanië en Syrië, nu meer naar Egypte. Voor sommige beroepsklassen zoals voor leraars en ambtenaren is het loon nu wel naar boven gegaan. Maar de prijzen zijn ook gestegen. [...] Voor mensen die niet tot de middenklasse behoren, de arbeiders en de armen werd het alsmaar slechter. De VN-sancties creëerden in de jaren negentig al een leger van werklozen dat aangewezen was op het magere staatsrantsoen om te overleven. Toen de invasie het Baath-regime vernietigde was er dus al een hoge nood aan jobs. Velen verwachtten een transformatie van de economie wegens het einde van de sancties. Dit gebeurde niet, dus nu heb je deze enorme populatie van wanhopige werkloze mannen die tot alles bereid zijn. Ze staan in de rij om bij het leger te gaan ondanks de kans opgeblazen te worden voor het rekruteringsbureau, ze plunderen elk gebouw waar ze binnen geraken of ze sluiten zich aan bij bendes die zich bezig houden met ontvoeringen of bij de milities.

Je hebt tot nu toe over Bagdad gesproken. Hoe zit het in het verre zuiden, rond Basra. Is de situatie daar anders?

Er is daar een beetje meer economische activiteit maar het is er ook zeer onveilig. De armoede in Basra is zelfs groter dan in Bagdad. In het grote gebied tussen de twee steden zie je een terugkeer naar de situatie van het begin van de negentiende eeuw, toen er zich vaak dorpen vormden langs de hoofdwegen met als enige reden het overvallen van reizigers. Nu is de weg opnieuw bespikkeld met bandietendorpen, hun tol eisend bij de passerende truckers. Op de meest onveilige plaatsen kidnappen ze de vrachtwagenbestuurder en stelen ze de goederen. Terwijl de specifieke omstandigheden in het hele land verschillen, is het over het algemeen overal

ongelofelijk gevaarlijk geworden. Vlak voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2004 kondigde de toenmalige eerste minister Iyad Allawi tijdens een bezoek aan Washington aan dat 14 van de 18 Iraakse provincies volledig veilig waren. Iedereen in Irak wist dat dit een grove leugen was, maar net omdat het helemaal onwaar was, kon er geen enkele journalist dit bewijzen zonder zijn hoofd te riskeren. De situatie is vandaag nog altijd min of meer hetzelfde.

Laten we eens kijken naar de vooruitzichten voor Irak door de ogen van de Amerikanen. Is de militaire situatie verslechterd in het laatste jaar of is het tactisch gezien stabiel?

Ik denk dat de positie van de Verenigde Staten verslechterd is. De aanslagen langs de weg zijn gesofisticeerder geworden en er is de recente maanden een stijging in goed geplande moordaanslagen op hogere en minder hoge regeringsfunctionarissen, militaire officieren, enzovoort. De soennietdistricten van Zuid- en West-Bagdad zijn 's nachts vaak gedeeltelijk onder controle van het verzet. Eén van de redenen waarom de regering dit moeilijk kan voorkomen is dat deze voorsteden in contact staan met soennietregio's buiten de stad. Dus de opstandelingen komen de stad binnen vanuit soennietgebieden in het westen of vanuit de steden ten zuiden van Bagdad, die allemaal zeer militant zijn. Je kunt stellen dat heel het zuiden van Bagdad betwist wordt. Het oosten van Bagdad wordt met uitzondering van één grote enclave in al-Adhamiya bevolkt door sjiieten, die 70 tot 80% van de bevolking van Bagdad uitmaken –hoewel niemand de exacte cijfers kent.
De initiële reactie van de Verenigde Staten op het verzet was te stellen dat het slechts het werk was van enkele in het nauw gedreven overblijfselen van Saddam's regime of van een paar buitenlandse fanatici. Dit was een volledig verkeerde interpretatie maar de Amerikaanse leiding geloofde het. Dus de situatie op het terrein was altijd erger dan ze dachten.

Het beleid van de Amerikanen en de Britten bestaat erin een Iraaks leger en een politiemacht op te richten, maar het aantal manschappen vermindert regelmatig. Een aantal loopt over naar de andere kant van zodra er serieus gevochten moet worden. In Mosul, waar de Verenigde Staten onder luid tromgeroffel lokale politie-eenheden hadden opgericht, lanceerde het verzet in november 2004 een opstand. Reeds tijdens de eerste dag, gingen 3000 politiemannen naar huis of kozen de kant van het verzet. Dertig politieposten werden ingenomen en er werd voor 40 miljoen dollar aan materiaal gestolen. Ironisch genoeg kwam het vanuit het standpunt van het Witte Huis goed uit dat Mosul zo gevaarlijk was geworden want hierdoor kwam er geen berichtgeving meer door in de VS dat de meest grote steden in Irak in de handen van de opstandelingen waren gevallen. Er was immers geen enkele journalist meer die er naar toe kon zonder vermoord te worden. De pogingen van de Verenigde Staten om een loyaal Iraaks

leger op te bouwen zijn tot nu toe schromelijk mislukt. De Iraki's zijn geestdriftig om zich in te lijven in het leger voor het geld, maar eenmaal ze aangenomen zijn en regelmatig betaald worden, zijn ze helemaal niet enthousiast om te vechten. Op dit moment zou het leger en de paramilitaire politie zo'n 80.000 manschappen moeten tellen, maar het zouden er veel eerder maar 40.000 kunnen zijn omdat de commandanten het loon moeten verdelen onder hun manschappen, dus hebben ze er belang bij te zeggen dat ze over bvb. 600 mannen beschikken terwijl het er maar 300 zijn. Toen de Koerdische inlichtingendiensten Arabische eenheden volgden naar plaatsen zoals Kirkuk, ontdekten ze zelfs dat er op een plaats waar 1200 soldaten hadden moeten zitten, slechts 400 soldaten waren. Volgens functionarissen van het Iraakse Ministerie van Defensie zijn 60 van de 115 Iraakse bataljons (die de Amerikanen beweren te hebben gecreëerd), sjiitisch, 45 zijn soennitisch en 9 zijn Koerdisch. De loyaliteit van deze eenheden is onduidelijk. Zo beweren een aantal officieren uit de Eerste Brigade in West-Bagdad dat de manier waarop de eenheden verdeeld worden voornamelijk afhangt van wat Muqtada al-Sadr zegt. Ze luisteren dus naar zijn bevel en niet naar het Ministerie van Defensie. De stafchef in het leger is een Koerd maar de Koerdische eenheden in het leger luisteren naar hun Koerdische leiders en niet naar de regering in Bagdad.

Het Amerikaans leger heeft bijna onmiddellijk de hele soennietengemeenschap woedend gemaakt door hun search-and-destroy raids in dorpen, door arrestaties, door te schieten op betogers en door diefstal van geld.

[...] Het is dus nog altijd onmogelijk om te weten welk deel van het Iraaks leger effectief bestaat en aan welke kant de soldaten zich als het er op aan komt zullen scharen. In het begin claimde het Britse leger in Basra dat alleen een aantal schurken binnen de politie-eenheden tegen hen gekant waren, maar het is duidelijk dat de hele politiemacht vijandig of potentieel vijandig is.

OVER HET VERZET

Eén van de opmerkelijkste kenmerken van het Iraaks verzet is de snelheid waarmee het op gang kwam. Al in juni, slechts een paar maanden na de bezetting van Irak door de Verenigde Staten vielen er Amerikaanse slachtoffers. Bezettingen leiden vaak tot verzet, maar het is moeilijk om een ander voorbeeld te zoeken, waar het zo snel gebeurde. Toen de Britten Bagdad veroverden in 1917, duurde het drie jaar voor er verzet rees.

Je zei dat de snelheid waarmee het verzet op gang kwam, verrassend was en historisch ongewoon. Moeten we dan besluiten dat het regime van Saddam, anders dan soms wordt aangenomen, toch een zekere militante aanhang had en reserves van reële steun in het land?

De basis van Saddam's regime -en dit gold ook voor zijn onmiddellijke voorgangers- lag bij de soennieten op het platteland, niet bij de stedelijke soennieten die de monarchie ondersteunden. Het regime werd natuurlijk ook gedomineerd door de Tikritis en door Saddam's eigen clan. Het was sterk verdeeld in clans. Het verzet komt nu vooral duidelijk van de rurale soennieten. Tegen het einde van het regime van Saddam waren ze alsmaar minder aan hem gebonden omdat de voordelen van zijn regime te exclusief naar de hechte kring rond hem gingen. Maar toen Saddam en de Tikritis vernietigd werden, kwam er een tweede echelon Baathisten op de voorgrond, die Saddam zelfs nooit enorm bewonderd hadden, en die blijkbaar vanaf een vrij vroeg stadium de basis vormden van de opstand. Hun verzet werd versterkt door tribale loyaliteiten en werd enorm geholpen doordat Bremer[1] het leger en de Baath-partij ontbond. Dit had een heel grote impact. Ik herinner me een gesprek in Hawijah, een grote Arabische stad in de provincie Kirkuk, met de zeer pro-Amerikaanse burgemeester -die de lokale bewoners trouwens voortdurend trachtten te vermoorden. Hij legde me uit dat hij het hospitaal had moeten sluiten omdat hij verplicht was alle dokters te ontslaan omdat het Baath-partijleden waren. De directeur van de lokale school was buiten gezet omdat hij lid was van de Baath-partij en vervangen door een Turkmeen uit Kirkuk, die te bang was om zijn functie op te nemen. De ontbinding van de Iraakse staat had een enorme sociale impact op de soennietregio's, zeker in de rurale gebieden. Maar ik betwijfel of de reactie hierop een indicatie is van loyaliteit ten opzichte van Saddam, zelfs al zijn veel mensen die de basis van het verzet vormen dezelfden die zogezegd de basis van zijn regime uitmaakten. Het verzet heeft nooit de herinstallatie van Saddam geëist. [...] Het Amerikaanse leger heeft bijna onmiddellijk de hele soennietengemeenschap woedend gemaakt door hun search-and-destroy raids in dorpen, door arrestaties, door te schieten op betogers en door diefstal van geld. Binnen het tijdperk van een paar maanden trokken de weinige mensen die zich wel achter de nieuwe regering schaarden zich bang terug of werden soms gedood. Tegen november 2003 zag Washington in dat de situatie ernstig was en begon plotseling toegevingen te doen in de hoop het verzet af te zwakken tegen de op til zijnde presidentsverkiezingen van 2004.

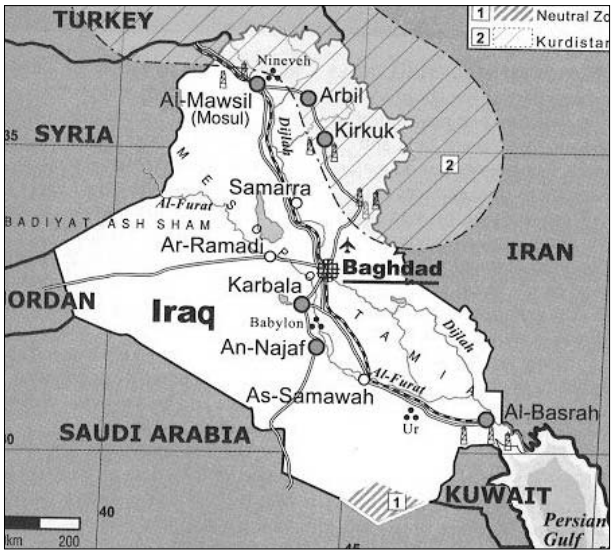

[...] Er is nog een andere factor. De regering van de Verenigde Staten en van Irak beweerden altijd dat het verzet vanuit het buitenland werd aangestookt en aangemoedigd. Ze veroordeelden Syrië, Iran en in een mindere mate Saoedi-Arabië. Ze overdreven de buitenlandse rol in de steun aan het verzet, maar dat wil niet zeggen dat ze er niet was of is. Geen enkel buurland van Irak, met de mogelijke uitzondering van Koeweit, wilde dat de Verenigde Staten triomfeerden in Irak. De nabijheid van relatief veilige toevluchtsoorden was belangrijk voor de snelle ontwikkeling van de guerrillabeweging.
[...] Eén van de zaken die de Verenigde Staten fel onderschatten was de sterkte van traditionele loyaliteit. De Iraki's hebben zoveel loyaliteiten naast hun loyaliteit ten opzichte van de staat: regionaal, gemeenschap, tribaal...en nationaal, want er is wel degelijk een Iraaks nationalisme dat, hoewel gemanipuleerd en tot op zekere hoogte gediscrediteerd door Saddam, een redelijk sterke kracht blijft.

Voor het moment zijn er twee vormen van verzet: je hebt degenen die voornamelijk vechten om nationalistische redenen, om het land te bevrijden van de Amerikanen en je hebt degenen die in de eerste plaats strijden om religieuze redenen, die Irak zien als het perfecte gevechtsterrein in hun strijd tegen de donkere krachten, niet alleen de Amerikanen maar ook de sjiieten, de christelijke minderheid en alle anderen die ze niet graag hebben. Als de Amerikaanse troepen weg zouden trekken zal het eerste soort verzet zijn motor en de steun van de bevolking verliezen. Verkiezingen aan de andere kant zullen die massale steun helemaal niet wegnemen zoals de Amerikanen hopen.
[...] Van augustus 2003 af begonnen de bomaanslagen massaal. Al-Hakim, het hoofd van Supreme Council for Islamic Revolution (SCIRI)[2], werd gedood met een autobom in Najaf, het VN-gebouw werd vernietigd en het rode Kruis werd aangevallen. Vanaf een vroeg stadium moet het nationalistische verzet specifieke afspraken gemaakt hebben met Islamitische groepen, gefinancierd vanuit Saoedi-Arabië en elders, die altijd al aanwezig waren in het Westen van Irak, en al vlug een zeer gewelddadig karakter gaven aan de opstand.

Vertaald en bewerkt door SVM

■

---

1 Paul Bremer werd in mei 2003 door de Verenigde Staten aangesteld als het hoofd van het overgangsregime, de Coalition Provisional Authority, in Irak.

2 SCIRI is één van de twee belangrijkste politieke Shia-formaties in het hedendaagse Irak. De meeste politici in de partij waren opposanten van Saddam en verbleven tot zijn val in Teheran. Er is dus een sterke link met Iran.

HET MIJNENVELD VAN HET BELGISCHE VOORZITTERSCHAP VAN DE OVSE

I Ludo De Brabander I

Het voorbije jaar werd de dertigste verjaardag van de CVSE/OVSE (Conferentie/Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa) gevierd. Die verjaardag is op zijn zachtst gezegd ongemerkt voorbij gegaan. Het zegt veel over het belang dat er aan gehecht wordt. Dat is zeker voor ons land merkwaardig want België, neemt in 2006 het voorzitterschap waar van deze organisatie die in een crisis verkeert.

De CVSE (die vanaf 1995 OVSE zou worden) moest in volle Koude Oorlog als diplomatiek platform fungeren voor de drie blokken, de NAVO, het Warschaupact en de niet-gebonden (neutrale) staten. Met de val van de muur veranderde ook de CVSE waarbij de nadruk kwam te liggen op de begeleiding van de postcommunistische staten in hun transformatie naar democratische rechtstaten met een open markteconomie. In het in 1990 opgestelde Charter van Parijs wordt het neoliberale marktdenken een van de basisprincipes van de CVSE: "We zijn er van overtuigd dat onze algemene economische samenwerking moet uitgebreid worden, vrij ondernemen aangemoedigd en de handel verhoogd en gediversifieerd volgens de GATT-regels" (de vrijhandelregels zoals die binnen de huidige Wereldhandelsorganisatie gelden, nvdr.). In de Slotakte heette het nog dat de landen zich bewust zijn "van de verscheidenheid van hun economische en sociale stelsels", in overeenstemming met de realiteit van de verschillende ideologische stelsels.

De Slotakte had wel iets revolutionairs. De lidstaten stapten af van de puur militaire aanpak van veiligheidsproblemen en promootten, althans op papier, een breed veiligheidsconcept. Er is sprake van de zogenaamde drie 'korven'. De economische en ecologische aspecten evenals de menselijke aspecten (mensenrechten) krijgen een volwaardige plaats naast de (klassieke) politiek-militaire dimensie van veiligheid.

INSTITUTIONALISERING OF BUREAUCRATISERING?

Begin jaren negentig werden heel wat stappen gezet in de richting van een institutionalisering die de oorspronkelijke 'Conferentie' het karakter van een 'Organisatie' moesten verlenen. Er kwam eerst een secretariaat (Praag), een Conflictpreventiecentrum (Wenen) en een Bureau voor Vrije Verkiezingen (Warschau) het latere 'Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR). Vanaf 1991 volgden de oprichting van een Parlementaire Assemblee (Kopenhagen), een Economisch Forum, de installatie van een Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden, de Secretaris-Generaal en het jaarlijks roteren van het voorzitterschap. Er werd ook afgesproken dat er om de twee jaar een top van staats- en regeringsleiders zou plaatsvinden en een jaarlijkse Raad van Ministers. Op vlak van ontwapening kwam er een Forum voor Veiligheidssamenwerking dat sindsdien wekelijks samenkomt.

Het uitbreken van de Balkanoorlogen en andere conflicten in de OVSE-regio temperde het aanvankelijke optimisme over de 'nieuwe veiligheidsomgeving'. Op de problemen in de Balkan reageerde de OVSE met veldmissies, eerst in Kosovo, Sandjak en Vojvodina en Skopje. Af en toe komen die in de controverse. Denken we maar aan de dubieuze rol van OVSE-man William Walker (voormalig VS-ambassadeur in El Salvador) die het Racak-bloedbad tot buitengewone proporties opklopte en zo mee het terrein bereidde voor NAVO-luchtbombardementen en daarmee zijn eigen OVSE-missie ondermijnde. Ondertussen zijn er al een 18-tal van dergelijke veldmissies. Daarnaast ontsnapte ook de OVSE de laatste jaren niet aan het prioritair stellen van de terrismebestrijding.

Ook de OVSE ontsnapte de laatste jaren niet aan het prioritair stellen van de terrismebestrijding.

RUSSISCH ONGENOEGEN

De grootste crisis waar de OVSE vandaag mee kampt, komt voort uit het ongenoegen van Rusland en een aantal andere OVSE-lidstaten (waaronder om evidente redenen als het over mensenrechten en democratisering gaat, Wit-Rusland). De Russen maken zich bezorgd over het feit dat de OVSE nagenoeg uitsluitend in het oostelijke deel (in het OVSE-jargon: 'ten oosten van Wenen') van het OVSE-gebied actief is. Daarbij vindt Rusland bovendien dat de activiteiten te veel geconcentreerd liggen op de menselijke dimensie en te

weinig op de politiek-militaire en economisch-ecologische dimensie. Er schuilt natuurlijk wel een logica in het feit dat de concentratie van OVSE-activiteiten zich in de onstabielere oostelijke regio afspelen. Het valt anderzijds echter wel op dat geen van de 18 OVSE-veldmissies in het westen plaatsvindt en dat de mensenrechtenkwestie ook zo goed als uitsluitend in deze verketterde regio wordt aangekaart. Dikwijls wordt Rusland daarin met de vinger gewezen.
De Russische klachten zijn niet helemaal ongegrond. Hoewel de veldmissies zich in het oosten afspelen zijn de missiehoofden bijna allemaal uit het westen afkomstig. Rusland verwijt ODIHR verder te autonoom te werken, waarbij functionarissen eenzijdige verklaringen afleggen zonder ruggespraak met de Permanente Raad van de OVSE. Op de jongste OVSE ministerconferentie zei de Russische minister van Buitenlandse Zaken dat het "absoluut noodzakelijk is om duidelijke en transparante principes af te spreken over de methodologie die wordt toegepast met betrekking tot de samenstelling van de missies, de aanduiding van het missiehoofd, het aantal observatoren en het bewaken van de evenwichtige samenstelling van de missies".

Rusland maar ook andere staten beschuldigen de VS en de OVSE er van om met dubbele standaarden te meten, waarbij de verkiezingen in 'hun' regio (Georgië, Oekraïne, Kazakstan en Kirgizië) zwaar op de korrel worden genomen wegens onregelmatigheden, terwijl licht gedaan wordt over de tekortkomingen bij de presidentsverkiezingen in de VS (denken we maar aan de ponskaarten-affaire in Florida). Op de OVSE bijeenkomst in Sofia (2004) ontstak de Russische minister van Buitenlandse Zaken bijna in woede: "Observatie van verkiezingen verliest niet alleen zijn zin, maar is ook een instrument aan het worden van politieke manipulatie en een destabiliserende factor".

HARDE NOOT OM KRAKEN

Dat er op de ministerconferentie in Ljubljana geen slotverklaring kwam is tekenend voor de crisis waarin de OVSE vertoeft. De Russen struikelden o.m. over Moldavië en weigeren hun troepen terug te trekken uit Transnistrië, het Russisch sprekend deel van Moldavië dat zich begin jaren negentig afscheidde van Moldavië. Zij beschuldigden de VS er van naar een oplossing te streven buiten de wil om van de inwoners van Transnistrië.

Nog een ander ongenoegen gaat over wat de Russen de "totale kalmte" noemen van "de politieke-militaire branche van de OVSE-activiteiten". Daar wordt nu gedeeltelijk aan tegemoet gekomen door de organisatie in februari 2006 van een seminarie over militaire doctrines. Hoewel het Belgisch voorzitterschap gesteld heeft dat een groter evenwicht tussen de verschillende dimensies (politiek-militair, economisch-milieu en mensenrechten) een andere prioriteit vormt is nu al duidelijk dat minister De Gucht wat het naar boven tillen van het politiek-militaire en meer bepaald de kwestie van de ontwapening betreft, geen potten zal breken. In de Slotakte van Helsinki staat nochtans dat de lidstaten overtuigd zijn van de noodzaak om "doeltreffende maatregelen te nemen die, door hun draagwijdte en hun aard, stappen betekenen op de weg naar de uiteindelijke verwezenlijking van algemene en volledige ontwapening onder streng en daadwerkelijk internationaal toezicht en die zouden moeten uitmonden in versterking van de vrede en de veiligheid in de wereld". Het is duidelijk dat we, gezien de nieuwe hausse in de defensiebudgetten daar heel ver van af staan. Het Belgisch voorzitterschap zal ook zonder deze en andere gevoelige dossiers - die veelal gemeen hebben dat ze te gevoelig zijn voor Washington - toch een harde noot om kraken hebben. Naast de genoemde prioriteiten hoopt minister De Gucht, die bijgestaan zal worden door Pierre Chevalier in de functie van Speciaal Gezant, ook op andere aspecten goed te scoren. In een onlangs verspreid persbericht staat: "België wordt voorzitter op een ogenblik dat de OVSE nieuwe uitdagingen tegemoet gaat, onder andere aangaande de interne hervormingen die erop gericht zijn zich aan te passen aan de huidige politieke werkelijkheid. Het Belgische voorzitterschap zal tevens een actief beleid voeren inzake het oplossen van de zogenaamde "bevroren conflicten" in Moldavië -Transnistrië, in Nagorno-Karabakh en in Georgië (Zuid-Ossetië en Abchazië). Eenzelfde bereidwillige inzet zal getoond worden inzake de belangrijke rol die ook voor de OVSE is weggelegd bij het definitief vastleggen van het statuut voor Kosovo. Een andere prioriteit voor ons voorzitterschap zal het respect voor de rechtsstaat en de strijd tegen de internationale misdaad zijn."
Eind volgend jaar kunnen we de balans opmaken.

OVSE in Albanië: verkiezingen monitoren

Ludo Debrabander is stafmedewerker bij Vrede

Voor meer info over de OVSE:
http://www.osce.org/

■

MAKELAAR IN PROTECTORATEN

I Antoine Uytterhaeghe I

De gewezen president van Finland, Marrti Ahtisaari, moet met pendeldiplomatie over de toekomst van Kosovo beslissen. Resolutie 1244 van 10 juni 1999 erkent de territoriale integriteit van de Joegoslavische bondsrepubliek. Maar de meeste NAVO-staten hebben ondertussen lak aan deze VN resolutie.

BLIJVENDE WESTERSE MILITAIRE AANWEZIGHEID

Belgrado staat erop dat Kosovo deel uit maakt van het grondgebied van de Servische Republiek en beroept zich hiervoor op de VN-resolutie 1244 van 10 juni 1999. Die resolutie erkent de territoriale integriteit van de Joegoslavische Bondsrepubliek en heeft het statuut van Kosovo al zeer duidelijk vastgelegd. Volgens deze resolutie kan Kosovo slechts een substantiële autonomie krijgen, dat meer is dan de vroegere autonomie, maar die geen onafhankelijkheid los van Servië kan zijn. De resolutie laat geen andere interpretatie toe. De enige mogelijkheid zou zijn dat een nieuwe VN-resolutie door de Veiligheidsraad wordt aangenomen waardoor de bovenvermelde resolutie zou vervallen.

De Kosovaarse Albanese partijen in de quasi-staatsinstellingen van Pristina, waar ondertussen de Albanese staatsvlag met de zwarte adelaar wappert en waar de weinig nog niet verdreven Serviërs in gettoachtige omstandigheden moeten leven, verlangen de onmiddellijke onafhankelijkheid. Een eis die ze met allerlei terroristische acties de nodige klemtoon willen geven. De meeste NAVO-staten hebben ondertussen lak aan de VN-resolutie 1244, maar zien ondertussen wel in dat een gebeurlijke amputatie van Servië grote risico's inhoudt voor de politieke stabiliteit in de Balkan regio. Ze weten maar al te goed dat het losrukken van Kosovo uit het Servisch staatsverband een ware catastrofe zou betekenen.

De druk op de Servische bevolking en de niet-Albanese bevolkingsgroepen zal nog groter worden. Deze druk kent allerlei varianten: te beginnen met de beperking van de bewegingsvrijheid uit veiligheidsoverwegingen tot de uitdrijving en het vermoorden van niet-Albanezen. Met de onafhankelijkheid van Kosovo wordt de etnische zuivering een voldongen feit. In Kosovo zien we de geschiedenis zich herhalen is. Zes jaar na de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië zorgt een ondergrondse groep daar opnieuw voor onrust. In het westen en het oosten van het door de NAVO bezette illegale gebied hebben gewapende milities 's nachts al meerdere malen versperringen en controleposten opgezet. De gewapende gewelddadige separatisten noemen zich "het leger voor een onafhankelijke Kosovo (UPK)". Ze hebben zelf voertuigen van de KFOR strijdmacht doen stoppen.

Camp Bondsteel

Voor Servië zelf zou dit een enorme economische en financiële belasting zijn. Naast de al meer dan 200.000 vluchtelingen uit Kosovo zou Belgrado er een nieuwe toestroom bij krijgen. Zoals iedereen weet zijn de sociale problemen onder de vluchtelingen steeds een factor van instabiliteit voor Servië. In Bosnië-Herzegovina zullen de stemmen van de Bosnische Serviërs voor de onafhankelijkheid van hun Republiek Srpska opnieuw op de voorgrond treden. Als een onafhankelijk Kosovo tot de mogelijkheden behoort, waarom dan geen onafhankelijke Republika Srpska in Bosnië?

De NAVO en de EU proberen het met een geniale diplomatieke zet, dat echter bedrieglijk is. Zij willen een beperkte onafhankelijkheid van het gebied met een sterke internationale civiele en militaire aanwezigheid. Lukt dit plan, dan heeft de NAVO praktisch de kwadratuur van de cirkel tot stand gebracht. Aan de wens van de meerderheid van de Albanezen wordt in zekere mate tegemoetgekomen. De NAVO blijft in het hart van de Balkan aanwezig en Kosovo wordt definitief van Servië gescheiden.

CAMP BONDSTEEL

Of Ahtisaari ook het in de nabijheid van het stadje Urosevac liggende kamp Bondsteel, de grootste Amerikaanse militaire basis in het buitenland zal of mogen bezoeken is zeer twijfelachtig.

De 4000 gestationeerde VS-soldaten hebben daar veel afwisseling met een bibliotheek, diverse Burger-King restaurants en allerlei kerken. Het is het zinnebeeld van de Amerikaanse strategische belangen in de Balkan. Het ligt direct aan de geplande olie- en gaspijplijn van de Bulgaarse havenstad Burgas doorheen Macedonië en Kosovo naar Vlora aan de Albanese Adriatische Kust.

Wil Athisaari proberen om uit dit kluwen van verschillende belangen de draad te vinden voor een gemeenschappelijke oplossing, dan zal hij voldoende uithoudingsvermogen en diplomatieke handigheid moeten opbrengen. Of hij daarin slaagt, kunnen we betwijfelen, daarvoor is de druk van Washington en Brussel veel te groot.

Antoine Uytterhaeghe is lid van de redactieraad.

■

WAAROM BRANDDE FRANKRIJK? DE KRONIEK VAN EEN POLITIESTAAT IN WORDING.

I Marie Jeanne Vanmol I

De brandstichting en plundering van de allochtone jongeren in de voorsteden in Frankrijk zijn het gevolg van 30 jaar verwaarlozing van deze bevolkingsgroepen door de regering, het falen van zowel rechts als links in hun pogingen om Moslimjongeren en de zwarte bevolking in de economie en cultuur te integreren en ook van diep geworteld racisme waarmee de werklozen en de sterk vervreemde jongeren die in de getto's leven dagelijks worden geconfronteerd zowel in hun contact met de politie als in hun pogingen in het zoeken naar werk.

LES TRENTES GLORIEUSES

De getto's zijn het resultaat van de Franse industriële politiek. De allochtone bevolking - meestal Arabieren, sommigen zwarten- bedraagt vandaag meer dan 10% van de bevolking. Tijdens de naoorlogse jaren van heropbouw – les trentes glorieuses – werden de arbeiders vanuit de kolonies gerekruteerd. Deze arbeiders vooral afkomstig van Noord-Afrika waren onontbeerlijk voor de expansie van de Franse economie. Ze waren gegeerd omdat ze gewillig waren voor het werk en niet meteen aansloten bij vakbonden en stakingsrecht opeisten. Het toestromen van Arabische arbeiders werd nog versterkt door de Algerijnse onafhankelijkheid.
De Harkis, Algerijnen die tijdens de onafhankelijkheidsoorlog aan de zijde van de Franse vochten, werden door het Algerijns bevrijdingsfront vermoord nadat de Fransen hen tijdens de terugtrekking van het Franse bezettingsleger ongewapend aan hun lot hadden overgelaten. Zowat 100 000 Harkis kwamen om het leven. Harki families die toch konden ontkomen werden dikwijls gered door individuele militaire bevelhebbers die weigerden te gehoorzamen aan de bevelen om hen niet te evacueren. De Harki-families kwamen voor vele jaren terecht in vuile overbevolkte concentratiekampen. Ze kregen op geen enkel ogenblik ondersteuning van de regering – een leuke beloning voor hun opoffering voor Frankrijk van wie ze wettelijke onderdanen en burgers waren. Hun kinderen en kleinkinderen die in de getto's opgroeiden koesteren wraakgevoelens.

De anderen migrantenarbeiders werden gestockeerd in lelijke torenhoge woonblokken – cités – speciaal voor hen gebouwd en bewust buiten het zicht van de meeste grote Franse steden. Nu zijn ze veertig en vijftig jaar oud. Die hoge lelijke woonblokken zijn afgeleefd en verwaarloosd. Het zijn sinistere gebouwen met kapotte liften, ontoereikende verwarming in de winter, afval en hondenpoep in de gangen en bijna geen winkels. Aankooppunten voor basisbenodigdheden zijn beperkt terwijl ontspanningsmogelijkheden worden beknot en als ze al bestaan zijn ze dikwijls inefficiënt of ontoereikend. De woonappartementen en de scholen zijn overbevolkt. De leerkrachten zijn cynisch en onverschillig.

De jongeren in de voorsteden hebben zich veel meer met elkaar geïndentificeerd vanuit hun sociale noodtoestand dan vanuit hun origine.
De rellen werden gedreven door het ongelooflijk racistisch gedrag van de politie.

ECONOMISCHE CRISIS

De economische crisis van de tweede helft van de jaren '70 heeft hard toegeslagen in die woonwijken waar de rellen zijn uitgebroken. Automatisering, informatisering en delokalisatie zijn verantwoordelijk voor massale werkloosheid die nog wordt versterkt door interim-arbeid en tijdelijke werkcontracten. Deze twee factoren hebben de sociaal-economische kwetsbaarheid van de jongeren doen toenemen. Cijfers van het Instituut voor Statistiek tonen een ongemeen grote werkloosheid voor de 15-24 jarigen: een gemiddelde van 38,6% met uitschieters van 54,4% in een voorstad van Toulouse ((Reynerie en Bellefonaine). Die onzekerheid van het inkomen heeft niet enkel economische gevolgen schrijft Laurent Bonelli in Le Monde Diplomatique: "de situatie sluit hen ook op in een conflictueuze alledaagsheid waar kleine criminaliteit een uitlaatklep wordt."

Tezelfdertijd zijn jongeren schoolplichtig tot hun 18 jaar waardoor ze hoop koes-

teren op sociale verbetering maar die hen tegelijkertijd verwijdert van de arbeiderswereld van hun ouders. Maar die hoop wordt vlug de kop ingedrukt omdat de school de sociale hiërarchie niet verandert. Die ontgoocheling maakt dat de jongeren het laten afweten en zich luidruchtig en uitdagend gedragen. Het percentage jongeren zonder enig diploma bedraagt in die wijken 30 tot 40% tegen 17,7% voor het nationaal gemiddelde. De crisis in deze volkswijken is uitsluitend sociaal wat zich vertaalt door de teloorgang van hun eigen sociale organisaties (syndicaten, politieke partijen) en door een sterk concurrentieel gedrag binnen hun eigen rangen (tussen bewoners met Franse identiteitskaart en vreemdelingen, maar ook tussen arbeiders met een arbeidscontract en dezen met interim-contract). Die discriminatie, nog volgens Laurent Bonellii, is de oorzaak van een diep ongenoegen en frustratie.

De linkerzijde die in de laatste 24 jaar gedurende veertien jaren aan de macht was draagt een grote verantwoordelijkheid in de falende strijd tegen de armoede, racisme en uitsluiting. De conservatieven hebben de boel nog meer verziekt. Onder de titel "Het snoeien in het regeringsbudget drijft de burgemeesters van de voorsteden tot wanhoop" schrijft Le Monde hoe Chirac de 30-jarige politiek van verwaarlozing nog verder zette door tijdens de periode 2003-2005 het budget voor de wijkwerking met jongeren en de budgetten voor jobtraining en opleiding, voor het gevecht tegen analfabetisme en voor een buurtpolitiek met de jongeren in de getto's met 60% te verminderen. Na de eerste rellen in Toulouse zei Sarkozy dat het de taak is van de wijkpolitie om de jongere te arresteren en niet om voetbal te spelen..

REPRESSIE

Het snoeien in sociale programma's en meer repressie is een voorschrift voor nog meer geweld.- maar een poll op de televisiezender Fr2 toont dat 57% van de Fransen het harde optreden van Sarkozy ondersteunt. Sociale problemen en onrust worden onder de noemer "veiligheidskwestie" geplaatst. De politieke klasse en de media doen hier aan mee. De reportages over faits-divers – dikwijls dramatisch – krijgen meer en meer aandacht en zorgen bewust voor een permanent "onveiligheidsgevoel". De politieke strategie verkiest eerder de interventiepolitie dan een politioneel onderzoeksteam op deze wijken af te sturen. De oprichting van anticriminele brigades (BAC) zijn een tekenend voorbeeld van deze evolutie. Sommige politiemensen ervaren dit als de militarisering van hun beroep. De anticriminele eenheden zijn uitgerust met offensief en defensief materiaal –flash-balls (rubber kogels) en heel recent stun guns ook Taser genaamd[1] (In een politiek klimaat die erop uit is om de "cités te heroveren", te "pacificeren" bestaat hun dagelijkse interventie uit repressie zonder uitstel en controles wat heel wat spanningen veroorzaakt. Wanneer jongeren samentroepen komen politiemensen onnodige en frequente identiteitscontroles uitvoeren. Ze vernederen de jongeren, soms vallen er klappen. De prioriteit van interventie boven onderzoek reflecteert zich in de statistieken. Het aantal vaststellingen van politie en gendarmerie verdubbelde tussen 1974 en 2004 terwijl het aantal personen dat werd aangeklaagd voor inbreuk op de drugwetgeving met factor 39 toenam en het aantal personen voor inbreuk op de vreemdelingenwetgeving met factor 8 vermeerderde. Tijdens dezelfde periode daalde het aantal opgeloste zaken tegenover de vastgestelde feiten van 43,3% tot 31,8%. Wat wil zeggen dat de politionele activiteit zich toespitst op kleine criminele feiten waarvan de vaststelling het gevolg is van meer politie op straat en de vermeerdering van intense controles van bepaalde sociale groepen.

LA MARCHE DES BEURS

3 december 2005 was de 22ste verjaardag van de "Marche des Beurs"(*beur* is het Franse scheldwoord voor Arabier). Tijdens de eerste optocht in 1983 marcheerden ze met 100 000 in Parijs voor hun erkenning als Frans burger, -comme les autres- een eis voor complete integratie. De mars was een Frans-Arabisch equivalent van de mars naar Washington, van Martin Luther King Jr. twintig jaar eerder, in 1963, voor arbeid en vrijheid. De mars voor gelijkheid vertrok in oktober 1983 vanuit Marseilles en wou het land doortrekken om het racisme aan te klagen. De mars kwam aan in Parijs op 3 december en werd verwelkomd door een menigte van 100 000 mensen. De massieve solidariteit voor de mars doet Mitterand beslissen om een delegatie in zijn salons te ontvangen. De belangrijkste verworvenheid van de mars is de verblijfskaart voor 10 jaar. Die werd unaniem gestemd op 17 juli 1984. Het zal de enige hervorming blijven waarop de linkerzijde inzake immigratiepolitiek zich kan beroemen. Nadien

steekt ze zich weg achter de opkomst van extreem rechts om de problemen betreffende verblijf en immigratie te negeren. Meer nog, de linkerzijde doet haar best in haar jacht op de mensen zonder papieren: meer strenge voorwaarden voor gezinshereniging, pogingen om de illegalen met charters terug te sturen. Wanneer de rechterzijde aan de macht komt, zullen de wetten van Pasqua van 1986 en 1993 de toepassingen van de verblijfskaart verminderen en verstrengen. Vandaag komt de verblijfskaart door de wet Sarkozy meer dan ooit op de helling . Voor de meeste Franse-Arabieren is er sinds 1983 weinig veranderd.

HET UITEENRUKKEN VAN PUBLIEKE VRIJHEDEN: DE POLITIESTAAT

Het antwoord van de Franse regering werd geleid door de hyper ambitieuse, demagogische minister van binnenlandse zaken, Nicolas Sarkozy, die al openlijk campagne voert om Chirac in 2007 op te volgen. En die alleen maar olie op het vuur heeft gegooid door de rebellerende jeugd als uitschot en gespuis te bestempelen en door repressief op te treden. Sarkozy zei dat de zich verspreidende rellen centraal werden georganiseerd. Maar volgens Claude Agnelli *(le Canard Enchainé*) verspreiden de rellen zich spontaan: ze worden gedreven door het ongelooflijk racistisch gedrag van de politie waarmee de kinderen en de jongeren dagelijks worden geconfronteerd. "De politie houdt hen aan controleert hun papieren omdat ze een donkere huid hebben. De politie gebruikt verbaal geweld, ze noemen hen "des bougnoules", vuile Arabieren, en nog meer van dat soort. De politie blaft hen aan, verplicht hen naar de grond te kijken alsof ze het recht niet hebben om een politieman in de ogen te kijken. Het is niet meer menselijk." Een rapport van de Renseignements Généraux , de geheime dienst van de Franse politie noemt de rellen een "sociale revolte" en pakt het beleid van de Franse regering hard aan: "Frankrijk maakt zich in de eerste plaats zorgen om moslimterreur en verwaarloost het complexe probleem in de voorsteden... De jongeren in de voorsteden hebben zich veel meer met elkaar geïdentificeerd vanuit hun sociale noodtoestand dan vanuit hun origine", klinkt het. "Diegenen die bussen, winkels en sporthallen in brand staken, voelden zich onterecht behandeld en gediscrimineerd door de samenleving, door hun armoede, hun huidskleur en hun buitenlandse naam".De politie vreest dat de onlusten "bij een onbeduidende aanleiding opnieuw kunnen uitbreken" en waarschuwt vooral voor de feestelijkheden rond oudejaar, waarbij brandende auto's in Frankrijk een traditie zijn geworden. Ook de regering vreest hiervoor. Midden november werd daarom de noodtoestand voor drie maanden verlengd. Bij de jaarwisseling kunnen zo uitgangsverboden opgelegd worden om de rust in de voorsteden te bewaren.

De regering van Chirac - zonder oppositie van de socialisten - heeft die noodtoestand "Wet nr. 55-385 van 3 april 1955" afgekondigd, een wet die gestemd werd gedurende de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog en die een uitgaansverbod en de opschorting van burgerlijke vrijheden instelt, zoals deze van de pers, en de aanhouding zonder rechtspraak toelaat, alsook het gebruik van militaire tribunalen toelaat en het verbod legt op publieke bijeenkomsten. De uitzonderingswet geeft aan de minister van Binnenlandse Zaken en aan de politie speciale machten, echte uitzonderingsmaatregelen inzake publieke vrijheden. Ze kunnen de bewegingsvrijheid verbieden van personen en voertuigen op bepaalde plaatsen en tijdens bepaalde uren; ze kunnen "*het verblijf verbieden van elkeen die op gelijk welke manier de handelingen van de openbare machten verhindert";* ze kunnen huisarrest opleggen aan elk individu "*wiens activiteiten een gevaar beteken voor de publieke orde*"; ze kunnen de voorlopige sluiting bevelen van theaterzalen, van het schenken van dranken en van vergaderzalen. Het decreet dat de urgentiestaat afkondigt geeft bovendien aan deze administratieve autoriteiten de macht om huiszoekingen uit te vaardigen, dag en nacht. Indien zulke onderzoeksopdrachten te overwegen zijn bij mensen die verdacht worden van zware misdaad die onder de verantwoordelijkheid van justitie vallen, waarom dan de macht voor een toelating voor een huiszoeking aan de prefectuur van politie geven i.p.v. aan de magistraten, vraagt de krant Le Monde zich af.

De instelling van een uitgaansverbod op basis van een uitzonderingswet van 1955 die op 17 oktober 1961 in de Parijse regio de moord legaliseerde op tientallen Algerijnen en op 5 mei 1988 op 19 Kanaakse militanten in de grot van Ouvéa in Nieuw-Caledonië is een regelrechte oorlogsverklaring. De vereniging van de magistratuur en van advocaten hebben publiek alarm geslagen voor de desastreuze oorlogslogica die aan de wet verbonden is. Die wet werd zelfs tijdens de rellen van mei 1968 niet gebruikt. Hun reactie is als volgt: "Het is noodzakelijk dat het geweld wordt gestopt en dat de orde wordt hersteld. Maar moet dit gebeuren met een uitzonderingswet die stamt vanuit de koloniale periode? We weten waar de cyclus van repressie en provocatie leidt. De getto's hebben geen nood aan een urgentiestaat. Ze hebben rechtvaardigheid, respect en gelijkheid nodig." De uitzonderingswet werd op 18 november in de senaat met drie maanden verlengd, op dezelfde dag dat de Franse publieke zender aankondigde dat de situatie over heel Frankrijk genormaliseerd was. Parijs was tijdens de eindejaarsfeesten een belegerde stad: oproerpolitie en militairen stonden aan de ingang van metro's en musea en sloten om midernacht alle zijstraten van de Champ Elysees af. Puur machtsvertoon. De uitzonderingswet werd ondertussen vervroegd afgevoerd maar er rest de Franse regering een immense taak om de sociale fractuur te dichten.

Marie Jeanne Vanmol is stafmedewerker bij Vrede.

■

---

1 Van de firma Taser Int.: "niet-letale wapens" die een elektrische stroomstoot afgeven. Amnesty International rapporteert dat sinds 2001 70 doden toegeschreven worden aan het gebruik van het wapen tijdens politietussenkomsten. Tijdens de samenkomst van de G8 in Gleneagles werden de politiediensten in de frontlijn met het Taser wapen uitgerust. Meer en meer politiediensten in Engeland en Schotland krijgen de Taser training ondanks dat de Amerikaanse staten het gebruik gaan herzien na een serie doden gedurende de achtervolging van verdachten. Het wapen dat elektrische golven vanuit samengedrukte stikstof capsules afvuurt geven 50 000 volt stroomstoten af op het doelwit. Nieuwe programma's zijn in de maak voor het ontwerp van 'shockgun' wapens voor lange afstand. Het nieuwe projectiel zal vanuit een vuurwapen of een granaatwerper worden afgevuurd. Het wapen wordt ontworpen door Lynntech in Texas

EEN ZEER MERKWAARDIGE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

I Willy Van Damme I

Recent werd in de vroegere Russische deelrepubliek Georgië Salomé Zourabichvili, de minister van Buitenlandse Zaken ontslagen, officieel en volgens de Franse media na een hevige ruzie met het parlement. Mevrouw Salomé Zourabichvili had zich volgens het parlement bij het beheer van haar departement te veel macht toegeëigend. Verhaal dat in de Franse pers voor zure oprispingen zorgde. Met als vraag of die officiële versie klopt.

Salomé Zourabichvili in gesprek met NAVO-secretaris Jaap de Hoop Scheffer.

Wat de Franse kranten toen echter vergaten te schrijven en wat Le Canard Enchaîné maanden geleden al onthulde was dat de minister - tot 2004 een Franse diplomate - elke maand netjes een 15.000 euro loon ontving van het Quai d'Orsay, het Franse ministerie van Buitenlandse Zaken. Een verhaal dat, toen het uitlekte, door de Franse regering niet eens werd ontkend. Niet dat het tot een storm van verontwaardiging leidde in Frankrijk of Georgië. De betalingen aan mevrouw Salomé Zourabichvili bleven nadien trouwens gewoon doorgaan.

Het verhaal ontstond kort na de Rozenrevolutie van eind 2003 die resulteerde in de machtsovername door Mikhail Saakashvili die in januari 2004 officieel met 96% der stemmen tot president werd gekozen. In maart 2004 trok Saakashvili dan naar Parijs op bezoek bij President Chirac die stelde dat 'Frankrijk Georgië zou steunen om lid te worden van de Europese Unie.' Weinig geloofwaardig natuurlijk, maar Chirac had wel iets anders in petto voor de man. Wat Frankrijk betrof mocht hij zeker de Franse ambassadrice in Tbilisi, de Georgische hoofdstad, Salomé Zourabichvili hebben. Deze kreeg prompt de Georgische nationaliteit en een promotie tot minister van Buitenlandse Zaken van Georgië. Zonder, zoals nu blijkt, dat haar betalingen als Franse diplomate werden gestopt.

Het sterke vermoeden is dan ook dat alles kaderde in een Amerikaanse poging om de relaties met Frankrijk te verbeteren. Na de inval in Irak waar de VS en Groot-Brittannië de oliebronnen wilden veroveren waren die immers gespannen geraakt. Zoals in WOII poogden ook nu weer de Brits-Amerikaanse oliebaronnen het Franse Total uit de Iraakse markt te gooien.

Saakashvili was namelijk een in de VS opgeleide advocaat die in New York op een advocatenkantoor werkte dat ook Amerikaanse oliebelangen verdedigde. En Georgië is voor de VS vooral belangrijk omdat via dat land de olie uit Azerbeidzjan, de Kaspische zee en Centraal-Azië naar Turkije kan gevoerd worden, weg van Rusland. Oliewinningen die nu gedeeltelijk al in Amerikaanse en Britse handen zijn. Waarbij Saakashvili tijdens die zogenaamde Rozenrevolutie de bevolking op zijn hand kreeg met de belofte dat iedereen rijk zou worden dankzij die Britse en Amerikaanse oliebonzen en het lidmaatschap van de EU en NAVO. Wat mede lukte doordat alles professioneel begeleid werd door Amerikaanse marketingspecialisten en massa's dollars. Dat al die mooie beloften, als kon verwacht worden, nep bleken zorgt natuurlijk voor een stevige Georgische kater. Alsof men in Washington plots Sinterklaas zou gaan spelen om die Georgiërs te plezieren. Weinig of geen geld van de oliebarons, de NAVO of de EU dus. Georgië rest alleen in armoede verder te leven zoals Afrikaanse olieproducenten in Gabon, een Frans wingebied.

Hoezeer Georgië verworden is tot een kolonie bewijst feitelijk het verhaal van Salomé Zourabichvili. De VS wil de relatie met Frankrijk verbeteren en geeft dat land dan maar wat extra invloed in een van haar nieuwe veroverde gebieden. Een minister van Buitenlandse Zaken die door een ander land betaald wordt zou in elke staat de naam waardig wegens spionage en landverraad onmiddellijk gearresteerd worden en in bepaalde landen als de VS zelfs de doodstraf kunnen krijgen. In Georgië geen probleem. Voor het Franse ministerie van Buitenlandse Zaken was het doorbetalen van haar loon, zoals het blijkt in haar reactie tegen Le Canard, een middel om de internationale contacten van Frankrijk te verbeteren. Wat Le Canard enchaîné de opmerking uitlokte om dan ook maar in de toekomst de ministers van Buitenlandse Zaken van de VS, Rusland, China en Groot-Brittannië door Frankrijk te laten betalen.

De machtsgreep van Saakashvili mag dan wel de Rozenrevolutie worden genoemd en in onze pers worden opgehemeld maar rozen hebben duidelijk ook veel doornen.

Willy Van Damme schrijft regelmatig voor Vrede

■

FAMILIALE POLITIEK IN DUITSLAND: VROUWEN ZULLEN DIENEN

I Marie Jeanne Vanmol I

De familiale politiek in Duitsland is vrouwonvriendelijk. Daar zijn de vrouwelijke politica over alle partijgrenzen het eens. Het programma van de CDU/CSU, de partij van kanselier Merkel rept met geen woord over de vrouwen.

Politica uit de CDU geven toe dat zij niet betrokken geweest zijn bij het schrijven van het partijprogramma. In de grondwet van het Verenigd Duitsland staat dat mannen en vrouwen gelijkberechtigd zijn. En er wordt de staat gevraagd deze gelijkberechtiging daadwerkelijk door te zetten. Over de partijgrenzen heen hebben de politica zich daarvoor ingezet. Maar de laatste tien jaren wordt daar niet meer over gesproken. Merkel is een onvoorwaardelijke aanhangster van de vrije markteconomie en daarin spelen mensenrechten en vrouwenrechten een ondergeschikte rol.

MINI-JOBS

70% van de mini-jobs die sinds de hervorming van Hartz II[1] (1 april 2004) de oplossing moeten betekenen voor de problemen op de arbeidsmarkt worden ingevuld door vrouwen. Het aantal mini-jobs is sterk toegenomen. De vroegere bondsregering ging er vanuit dat in het eerste halfjaar na de invoering van Hartz II een miljoen mini-jobs bijkwamen. Dat wil zeggen dat de sociaal verzekeringsfondsen honderden miljoenen euro's verliezen. Die mini-jobs groeien vooral in de sectoren waar al lage lonen werden uitbetaald zoals in de detailhandel, in de dienstensector, kleine nijverheid, en in de sociale sector. De toename vindt vooral plaats in dat soort nevenjobs die al voor de invoering van de hervorming bestonden en toch bleef de werkloosheid stijgen. De reële toename van de mini-jobs bedraagt slechts 79 000. En het gaat altijd over banen waarvan vrouwen niet zelfstandig kunnen van leven. De gebrekkige kinderopvang en de voordelige fiscale maatregel die belastingsvoordeel toekent aan alleenverdieners van wie de vrouw slechts deeltijds werkt maakt dat vrouwen in deze valkuil trappen. Sinds het begin van de jaren '80 protesteren zelfs conservatieve politica tegen deze maatregel. Iedereen weet dat dit weggegooid geld is dat beter voor families met kinderen of aan kinderopvang zou besteed worden. Steeds meer vrouwen en dan vooral hoogopgeleide vrouwen willen minder kinderen. Het aantal vrouwelijke hogeschoolstudenten daalt. Vele vrouwen vragen zich af of het nog de moeite loont. Na de studie krijgen ze toch geen arbeidsplaats.

In de jaren '80 kreeg de minister voor vrouwenzaken wasmanden vol met protesten: we willen geen kinderen die door de staat worden opgevoed. Daar is binnen de CDU veel veranderd. Tot in de jaren '90 was de opvang van kinderen buitenshuis des duivels. Maar dank zij de vrouwenbeweging en dank zij de vrouwen uit de vroegere DDR en de moeders die buitenshuis werkten is er veel veranderd. Het braakliggende arbeidspotentieel van de vrouwen opgesloten in de familie is een verkwisting.

Mini-jobs bevorderen de tewerkstelling van de vrouwen maar remmen hun ontwikkeling, het recht op een menswaardig loon en een zelfstandige sociale zekerheid af.

MIGRANTENVROUWEN IN MINI-JOBS

De meeste van de ongeveer 3,3 miljoen huishoudelijke werkkrachten in Duitsland komen uit Oost Europa, Zuid Amerika, en andere arme regio's. Slechts 45 000 daarvan waren aangegeven, de rest werkte in het zwart. De vroegere SPD-minister voor vrouwenzaken meent dat mini-jobs een kans zijn voor vrouwen die willen werken maar ook voor eenoudergezinnen. In 85 % van de gevallen zijn dat echter alleenstaande moeders. Welke vrouwen verdienen daarmee voldoende dat ze zich dat kunnen veroorloven? Van het inkomen van een mini-job kan niemand leven. Men kan maar rondkomen als men verschillende mini-jobs heeft. De mini-jobs verzieken de arbeidsmarkt. Goed opgeleide professionele krachten dingen op de arbeidsmarkt mee voor de invulling van diensten die dicht bij huishoudelijk werk liggen zoals in de sociale sector voor de opvang van zieken en oudere mensen. Die professionele krachten zijn duurdere arbeidskrachten en kunnen niet op tegen de goedkope mini-jobs. Het gevolg is dat de barema's voor loontarieven en het minimumloon waarvoor strijd werd geleverd naar beneden worden gehaald. Dat betekent een duidelijke afzwakking van de

positie van de tewerkgestelde en hun belangengroepen. De mini-jobs zullen de tewerkstelling van de vrouwen, een prioriteit voor Europa, vooruithelpen maar tegelijkertijd hun ontwikkeling en het recht op een menswaardig loon en een zelfstandige sociale zekerheid blijven afremmen. Vrouwen zijn nog meer als vroeger uitgeleverd aan de neoliberale markt en hun echtgenoot. En de ondernemers hebben nog betere mogelijkheden: ze spelen de arbeiders tegen elkaar uit: mannen tegen vrouwen, en de migranten tegen iedereen.

Zij heeft een job.
Maar wie garandeert ons een job na onze studie?
Wie garandeert ons dat we onze studielening kunnen terug betalen? Dat kan niemand.

Verontruste studenten in Duitsland.

Voor Angela Merkel zijn competitiviteit en groei waarden zoals christelijke en familiale waarden, wetenschappelijke technologie en menselijke ethiek. Waarden zoals solidariteit, rechtvaardigheid en het sociale netwerk zijn maar veilig wanneer de economie het beter doet en wanneer er groei is. En die is er: tussen 1982 en 1994 verdubbelden de inkomsten van de bedrijven terwijl de inkomsten van de loontrekkenden stagneerden. Het exportaandeel van Duitsland in de wereld steeg van 9 naar 12%. Wat de inkomsten van de staat betreffen: in 1970 waren 30% van de inkomsten van de staat afkomstig van belastingen op kapitaal en vermogen en 70% waren afkomstig van belastingen op loon en van indirecte belastingen. In 2000 bedroegen deze cijfers respectievelijk 15% en 85%. In 1990 werd Duitsland herenigd. Tussen 1990 en 2003 stegen de uitgaven voor de pensioenen en de sociale zekerheid met 50%. Maar de economische groei kwam niet ten goede aan de werklozen voor het creëren van nieuwe banen of aan vrouwen om volwaardig op de arbeidsmarkt te komen. Meer nog de kosten van de hereniging kwamen op de schouders van de loontrekkenden.

WAT KAN MEN VERWACHTEN VAN EEN VROUWELIJKE KANSELIER?

Volgens de CDU-politica Rita Sussmuth betaalt de emancipatie van de vrouwen een prijs: een aanpassing aan het mannelijke model. Op de weg naar macht gaat dat niet anders, zegt ze. Merkel praat niet over vrouwenemancipatie zegt de CDU-politica. Feminisme is voor haar een vreemd woord en vrouwenquota zijn niet aan haar besteed. In de regering zullen wel vrouwen zetelen maar wegens de korte verkiezingscampagne hebben weinig vrouwen hun plaats op verkiezingslijst kunnen afdwingen. Het parlement zal niet veel vrouwen tellen. Nog volgens de CDU-politica moet Merkel niet alleen in de politiek maar ook binnen de maatschappelijke organisaties de vrouwen op het voorplan duwen. Ze mag ook niet meer toelaten dat vrouwen de schuld krijgen voor de hoge werkloosheid omdat ze op de arbeidsmarkt willen komen en voor de gedaalde nataliteit omdat ze minder kinderen willen.

Voor Monika Knoche van de Linkspartei moet het maatschappelijke debat gestimuleerd worden en erop wijzen dat het verscherpte kapitalisme de vrouwenkwesties op de spits drijft. De vraag voor burgerrechten en gelijke rechten voor vrouwen is rechtstreeks verbonden met een familiale politiek die de burgerrechten van de vrouwen respecteren.

Het lijkt er niet op dat Merkel het debat zal aanzwengelen. We kunnen alleen maar hopen dat ze haar belofte om de bereikte resultaten betreffende vrouwenrechten te respecteren niet zal terug schroeven. Maar wat kan een feministe verwachten van een politica die concurrentie en groei boven mensenrechten stelt en tevreden is met een minimumstandaard voor ethiek – geen kinderarbeid en geen vrouwenhandel- in de globale economie? In een interview met Alice Schwarzer, enkele weken voor de verkiezingen verklaarde Merkel: “Ik ben van mening dat mensenrechten op termijn een meer en meer ondergeschikte rol in de Duitse buitenlandse politiek zullen spelen. Door de globalisering ontstaat een bikkelharde concurrentie tussen opportuniteit en mensenrechten. Dan worden vrouwenrechten natuurlijk op de lange baan geschoven....”

Marie Jeanne Vanmol is stafmedewerker bij Vrede.

■

Bronnen: The New Yorker, Freitag, EMMA, Junge Welt

[1] De regeling moet de illegale arbeid opsporen en vrouwen op de arbeidsmarkt brengen. Het loon van een mini-jobber tewerkgesteld in de privé huishoudens mag voor de belastingen in vermindering gebracht worden. Wie een mini-job van 400 euro per maand heeft moet geen ziekteverzekering noch belastingen betalen: alleen de werkgevers moeten 25% voorheffing aan de belastingen betalen (in privé huishoudens 12%). Er wordt geen bijdrage betaald voor de werkloosheidskas zodat bij ontslag de arbeider geen aanspraak kan maken op werkloosheidsuitkering.

DE OORLOGSKANSELIER HET ROEREND AFSCHEID VAN SCHRÖDER

I Werner Pirker I

Het tijdperk van Gerhard Schröder werd besloten met een grote militaire taptoe. Hiermee kreeg zijn politiek voor de militarisering van Duitsland zijn waardige erkenning.

Het was de rood-groene regeringscoalitie die de Duitse Bondsrepubliek voor de eerste maal liet deelnemen aan een aanvalsoorlog. De agressie waar Duitsland aan deelnam in het kader van de NAVO was gericht tegen een land dat al tweemaal door het keizerlijke leger en de fascistische bezetting verwoest werd. Onder het voorwendsel van bezorgdheid om mensenrechten trad de imperialistische militaire alliantie, waaronder Duitsland, in Kosovo op en slaagde ze erin Servië op de knieën te krijgen. De Balkan werd onder curatele geplaatst. Deze geniepige bommenoorlog van de sterkste militaire alliantie van onze tijd tegen een weerloos land werd als een internationale daad van solidariteit gezien. Ze rechtvaardigde haar optreden als een antifascistische verplichting: "Dat nooit meer!"

N-KFOR Kosovo

GEEN VREDESKANSELIER

De oorlogskanselier werd geen vredeskanselier toen hij weigerde de Verenigde Staten te volgen in de oorlog tegen Irak. Tijdens de regeerperiode van Schröder ontstond de nieuwe definitie van de Duitse veiligheidsdoctrine namelijk dat de verdediging van Duitsland in de Hindu Kusch begint. Het was de Schröder – Fischer regering, die zich als drijvende kracht voor de betere en grotere bewapening van de EU-strijdmacht als globaal interventieleger inzette, in partnerschap en in concurrentie met de Verenigde Staten. Gerhard Schröder heeft doorslaggevende bakens gesteld. Zijn vernieuwingsproject was een duidelijke maatschappelijke recessie over de ganse lijn. Tijdens zijn regeringsjaren werden de sociale verhoudingen naar rechts opgeschoven, kreeg de grondwet van de sociaalstaat een andere invulling waarbij het solidariteitsprincipe steeds verder werd afgebouwd. Deze politiek zou door een CDU-CSU geleide regering niet eens in overweging kunnen genomen worden. Hiervoor is de actieve medewerking van een sociaal-democratische partij gevraagd. Door haar regeringsbeleid heeft de SPD te veel van haar traditionele achterban geëist. Schröder heeft zijn mislukking niet alleen te wijten aan de door hem nagestreefde vertrouwensstemming in de Bundestag, dat hij trouwens zelf in scène heeft gezet. Volgens de logica moet zijn politiek naar een grote coalitie leiden, die nu tot stand is gebracht. Deze coalitie heeft zich verbonden voor een sociale afbraak zonder compromissen. Hierdoor zal het mogelijk zijn middelen te scheppen voor het verder zetten van een agressief buitenlands beleid. Schröder heeft zijn huiswerk degelijk gemaakt. Het vaderland, of dat wat men zo noemen kan, is hem hiervoor dankbaar. Met alle militaire eer werd zijn imago opgeblonken. Ondertussen heeft hij al een nieuwe baan als adviseur van het Zwitserse Ringier Verlag. En zoals het in de adellijke kringen betaamt wordt hier niet over geld gepraat.

Tijdens de regeerperiode van Schröder ontstond de nieuwe defenitie van de Duitse veiligheidsdoctrine: de verdediging van Duitsland begint in de Hindu Kusch.

Werner Pirker is hoofdredacteur van Junge Welt

Vertaling en bewerking AU

■

SOJA EN OORLOG IN BRAZILIË

I Luc Van Krunkelsven I

Ecologisch en sociaal is de sojateelt in zijn huidige omvang ten nadele van Latijns Amerika. In West Europa houdt de sojastroom vooral een kunstmatige vleesproductie in stand, met daaraan gekoppeld een gigantisch mestprobleem. Is de groeiende vleesconsumptie in de wereld te verantwoorden, terwijl 855 miljoen mensen honger hebben?

Vorige zondag (23 oktober 2005) werd hier een referendum gehouden over het bezit van wapens. De weken voordien werd Brazilië dan ook bezet door heftige debatten tussen voor- en tegenstanders van het 'verbod op wapenbezit'. Momenteel zijn er 17 miljoen wapens in handen van de 180 miljoen Brazilianen. Ter vergelijking: in de Verenigde Staten zijn er 240 miljoen wapens op 295 miljoen Amerikanen, maar het aantal 'overvallen met de dood tot gevolg' is op 100.000 inwoners drie keer groter in Brazilië dan in de VS. Voor een stuk heeft dit te maken met de straffeloosheid: in de VS worden 70 % van de overvallers berecht, in Brazilië slechts 1 %. De bendes voelen zich in sommige regio's oppermachtig. Je zou je als burger al voor minder willen verdedigen. Een groot deel van de pers heeft die straffeloosheid en het onveiligheidgevoel handig uitgespeeld om impliciet tegen de regering Lula te stemmen. Sommige bladen werden dan ook verdacht belangen bij de wapenhandel te hebben. Het referendum werd uiteindelijk gewonnen door de 'neestemmers': 'Nee, geen verbod op wapenbezit.' We kunnen blijven schieten op elkaar.

WAT HEBBEN DEZE WAPENS MET SOJA TE MAKEN?

Het is algemeen geweten dat er heel wat geweld hangt in de Braziliaanse samenleving, zowel in de stad als op het platteland. Gisteren was ik echter getroffen door het bedrijf 'Guerra Sementes'. Guerra is mij bekend van allerlei industriële activiteiten. De familie 'Guerra' heeft ook enkele politici in haar rangen. Niet onbelangrijk voor een industriële familie. Tot

nu toe kende ik Guerra vooral van de grote zeildoeken op soja- en andere camions. Er staat steeds de leuze op: 'Guerra. Paz na Estrada.': 'Oorlog. Vrede op de autoweg'.

Maar goed, het rijk van Guerra heerst dus niet alleen op de weg, maar ook in de kiemkracht van wat boer en boerin te zaaien hebben. In de zaden. Het brengt mij onweerstaanbaar bij de eerste golf van de Groene Revolutie en bij de huidige transgene omwenteling, die beide op het platteland als een oorlog uitpakken.
Is dat niet wat overdreven? Als je voor de aardigheid bij Google even 'Guerra agronegócio' intikt, dan val je om van het verschieten: de oorlogstaal die daar gebruikt wordt, is blijkbaar gewone kost. Het strafste oorlogsjargon dat ik voorlopig vond, is dat van de Braziliaanse Minister voor Landbouw, Roberto Rodriguez. Mag ik even een stuk citeren?: "Allen weten we dat de belangrijkste handelsactiviteit in Brazilië vandaag de agronegócio (agrobusiness) is. Ze staat voor 33 % van het Bruto Nationaal Product. Ze zorgt voor 37 % van alle arbeidsplaatsen in het land en is verantwoordelijk voor 42 % van de aanplantingen. Het is daarom de grootste onderneming van Brazilië. Nochtans is het een onderneming die steeds meer bedreigd wordt, zoals João Carlos Meirelles zegt. Bedreigd in een oorlog **(guerra)**, die ik de 3° Wereldoorlog **(Guerra Mundial)** noem, wat een oorlog **(guerra)** is op de markten. Een oorlog **(guerra)** in open veld. Een oorlog **(guerra)** zonder enige loyaliteit. Integendeel, we zitten midden een aantal problemen dat deze oorlog **(guerra)** ons aandraagt. Brazilië is ongetwijfeld één van de grootste exporteurs ter wereld van suiker, van koffie, van fruitsap, van soja, van rundvlees, van kippenvlees. Welnu, om deze oorlog **(guerra)** met behendigheid te winnen, hebben we altijd meer instrumenten nodig, meer wapens en meer organisaties die met elkaar samenwerken als bondgenoten. Opdat we een competitieve vooruitgang zouden kunnen boeken in het besturen, in de overwinning van deze zeer harde oorlog **(guerra)**. (1)

Streken met een expansie van moderne patronale landbouw hebben ook de grootste groei qua privégeweld en acties van de juridische macht.

Onwillekeurig moet ik aan één van de boeken van Herman Verbeek denken: 'Economie als wereldoorlog'(2). Járen geleden geschreven, maar hoe langer hoe meer actueel! Oók in de landbouw en in de voedselvoorziening. Bladzijden lang vind je nu dus op Internet teksten en toespraken onder de woorden 'guerra e agronegócio'. Een heel ander geluid dan de Minister brengt de secretaris van CPT-nationaal (Comissão Pastoral da Terra), Antônio Canuto. In zijn betoog heeft hij het over de nieuwe vormen van slavernij in de agronegócio, over geweld en doodslag, ontbossing en uitdroging. Hij besluit: "De 'Agrobusiness' is verantwoordelijk voor conflicten en geweld op het land (3)". De agrobusiness raakt niet alleen het recht op eigendom, werk en gezondheid maar is ook verantwoordelijk voor een groot deel van de conflicten en van het geweld op het platteland. Het verslag "Conflicten op het Braziliaanse platteland", gepubliceerd door de CPT (Pastorale Landbouw Commissie) in haar uitgave van 2003, brengt een analyse van Prof. Carlos Walter Porto Gonçalves, van de UFF (Federale Universiteit Fluminense/Rio de Janeiro). Ze openbaart wat zich verschuilt achter de gegevens:

'In 2003 is centraal West-Brazilië koploper wat conflicten betreft: 26,09% van het totaal en 35,7% van het aantal personen zijn onteigend door de wettelijke macht. Deze cijfers worden nog dramatischer als ze gelinkt worden aan de landelijke bevolking van elke Braziliaanse deelstaat. In Mato Grosso bijvoorbeeld is een indrukwekkende 40,8% van de plattelandsbevolking betrokken in deze conflicten, namelijk 210.795 mensen en 6,2% van de plattelandsbevolking van de deelstaat onderging één of andere actie van onteigening (32.275 personen). Het gaat om een echte oorlogsdaad (Guerra), zegt Prof. Carlos Walter. Mato Grosso, waar negen mensen werden vermoord is ook de staat waar het meeste geweld door privé-instanties wordt gepleegd(7,6). De deelstaat Pará met 33 moorden staat op 6,9.(4)

Prof. C.W. Porto Gonçalves heeft een lijst uitgewerkt met het geweld binnen de publieke en de privé-macht per deelstaat. In volgorde hebben Mato Grosso, Rondônia, Goiás, Tocantins en Mato Grosso do Sul de hoogste geweldsindex. Streken met een expansie van moderne patronale landbouw hebben ook de grootste groei qua privé geweld en van acties van de juridische macht.'

De professor besluit zijn analyse als volgt : 'Deze gegevens actualiseren misschien de praktijken die in de loop van de geschiedenis Brazilië tot een modern territorium maakten, zoals de rietsuikerfabrieken in de XVIe en de XVIIe eeuw voor die tijd ook de modernste van de wereld waren. Ze vertegenwoordigen dezelfde moderniteit als de hedendaagse hoge productieniveaus met irrigatiesystemen, veredeld zaad, gecorrigeerde gronden en computer gestuurde landbouwmachines, die vandaag het moderne en gewelddadige landschap van Centraal-Brazilië en Amazonië uitmaken. Uiteindelijk moordt en ontbost men vandaag in de Cerrado en in Amazonië op dezelfde manier, als ze gisteren moorden en ontbosten in het Atlantisch woud en in de Araucária-bossen.Als uitsmijter geeft hij een stuk uit de slottekst van het CPT-congres in 2004: "De agrobusiness concentreert land, water en inkomen. Ja hoor - ze produceren - maar met een enorme hoge sociaal-ecologische prijs en voornamelijk bestemd voor de export. De deviezen komen enkel de altijd geprivilegieerde elite ten goede. De irrigatie voor hun monocultuur verbruikt 70% van het zoet water van Brazilië. De moderne, machtige machines maken handenarbeid op het platteland overbodig en dat in een land waar het grootste probleem de groei van de werkloosheid is. De agrobusiness is verwoestend. Grote lappen woud en savanne worden illegaal ontbost en ontmanteld, waterbronnen en rivieren worden 'leeggezogen' door monocultuur, graasweilanden, houtskoolfabrieken, erts- en houtwinning. Bestrijdingsmiddelen, gesproeid met vliegtuig en met tractor besmetten grond, water en lucht en de akkers van de campesinos (kleine boeren). Dit alles brengt ziekte en dood met zich mee."

Afvalberg van de Carajas-ijzerertsmijn in het Amazonewoud. *(Foto: Rio Branco/Magnum)*

OORLOG TE LAND EN TER ZEE

De minister had het natuurlijk over de economische oorlog: 'Op welke manier zoveel mogelijk, wereldwijd, markten inpikken?' Bijvoorbeeld, Europa doen inbinden i.v.m. suiker om vervolgens met de Braziliaanse suiker en alcohol miljoenen Afrikaanse en Aziatische suikerrietkappers in het moeras van nóg lagere prijzen te duwen. De CPT, de commissie van de katholieke kerk i.v.m. de grondproblematiek, probeert de verzwegen slachtoffers stem te geven: wouden, water, uitgeputte gronden, met CO_2 vergiftigde lucht (5), planten, zaden, dieren, agrobiodiversiteit, ecosystemen en last but not least: vermoorde mensen, uitgebuite mensen, uitgehongerde mensen, tot en met mensen in de nieuwe vormen van slaver-

nij (6). Het Groene Revolutiemodel van de jaren '60-'70 zorgde voor welvaart van een minderheid; voor ellende, migratie en dood van een meerderheid. Zaadbedrijven als Guerra, gekoppeld aan andere takken van het agroindustrieel complex – chemie op kop-, waren de munitie in de permanente oorlogssituatie. In een recent rapport van de OESO (7) wordt gesteld "dat de tewerkstelling in de Braziliaanse landbouw tussen 1992-1993 en 2001-2002 met 14 % verminderde, terwijl tussen 1990-1994 en 2000-2003 de waarde van de agro-export steeg met 73 %, van 9,8 miljard US$ per jaar naar 16,9 miljard US$." Er is dus blijkbaar niet meteen een verband tussen hogere export, bestemd voor de voedseloorlogsmarkt, en méér tewerkstelling in de landbouw. Noch in Europa, noch in Brazilië. Lees in dit verband de slottekst van het uitwisselingsproject Wervel-Fetraf: 'WTO en voedselstromen Brazilië-Europa. Vlaamse en Braziliaanse boeren willen in de beslissingen participeren. (8). Nu zitten we in een nieuwe stroomversnelling: de Genetisch Gemanipuleerde Revolutie. Bij mijn weten is Guerra nog niet opgekocht door Monsanto. Tot nader order is deze zaadchemiereus nog altijd 100 % eigenaar van de GGO-soja. Ook als andere bedrijven de gepatenteerde zaden aanmaken, moeten de royalties in de richting van de Amerikaanse en Europese beleggers van Monsanto vloeien. Het logo dat Greenpeace gebruikt in zijn 'oorlog' tegen de GGO's gelijkt opvallend veel op het logo dat we in de jaren '80 gebruikten in acties tegen kernenergie en kernwapens. Is er een gelijkenis? Zitten we inderdaad op de akkers met een ànder niveau van oorlog dan in de jaren '70? Als de Groene Revolutie het begin van de conventionele oorlog was, is de huidige (r)evolutie dan de kérn-oorlog op het platteland? Met nóg meer slachtoffers, onzichtbaar verder sluipend zoals zestig jaar later nog altijd in het leven en in de lijven van Hiroshima/Nagasaki? Van generatie op generatie. Raken beide vormen van kernoorlog inderdaad de kern, de kiemkracht van het leven niet? Of overdrijven we maar wat? Wéten we 't eigenlijk wel?

VREDE OP HET LAND (9)

'Guerra' is actief op de wegen en in de agrobusiness? Is er een verband? Het valt me altijd op hoe gewelddadig het verkeer in Brazilië is. Hoe dikwijls ben ik bijna overhoop gereden? Als Europeaan ga je er namelijk van uit dat zebrapaden er zijn om over te steken. Niets van! Voor een zebrapad wordt niet gestopt. Ze liggen er onverklaarbaar bij, als garnituur. Een opfleuring van het zwarte wegdek. Nee, mensen, dwaal niet. Vertrouw je niet toe aan zo'n zebrapad. De auto's zullen pas aan een kruispunt stoppen, als de andere richting voorrang heeft. Als je met auto en al zélf in de prak dreigt gereden te worden. Zou de 'zwakke weggebruiker', die voor zijn leven moet vrezen, een metafoor kunnen zijn voor de boerenlandbouw? Zouden zwakke weggebruikers en familiale boeren elkaar kunnen vinden in de meer zachte, vrouwelijke waarden die in ieder van ons verscholen liggen? Een landbouw terug in boerenhanden, waar zaden, grond, water, (agro)biodiversiteit, natuur en mens terug centraal staan? En zou het agressieve verkeer, met nu de modieuze jeeps voorop, metafoor kunnen zijn voor de landbouw van de dood? Jeeps als stadsvariant van de oogsttanks die in colonne over de duizenden hectares soja bulderen? Metafoor van de permanente oorlog? Het helse, niets-ontziende verkeer en de productivistische landbouw geven elkaar de hand in het oorlogsspel. Helmen op. Riemen aan. Oorlog, letterlijk.

Ondertussen zijn er nog altijd familiale boeren. In Brazilië: zo'n 4 miljoen gezinnen. Ze zijn er nóg. Nog steeds, al werden ze dikwijls letterlijk naar de randen van de vruchtbare gronden verdreven. In de marge. Zoals voetgangers en fietsers aan de wegkant moeten zien te overleven. Boerenlandbouw op mensenmaat. Op maat van het langzame ritme van de aarde, met zijn seizoenen, met regen en zon. Zij leven en beleven dat een gezonde landbouw en gezond voedsel niet banaal, maar basaal (10) zijn in een mensenleven. Basaal in het samenleven, lokaal en planetair.

Terug zaden telen en zaden uitwisselen wordt dan een daad van verzet, van onafhankelijkheid (11). De 'sementes creolas', de diversiteit aan boerenzaden, zíj staan voor de vrede. De échte vrede in de stad en op het platteland. Voorbij de oorlog. Als een zebrapad dat éindelijk mensen terug veilig in contact brengt met elkaar. En met 'a Mae Terra'.

Luc Vankrunkelsven, Guarapuava 28 oktober 2005. Geschreven tijdens de ontwapeningsweek 23-30 oktober 2005. De auteur schreef tot nog toe drie boeken over Brazilië-Europa. Het derde boek verscheen onlangs: 'Kruisende schepen in de nacht. Soja over de oceaan.' Dabar-Wervel, 2005. Meer info: www.wervel.be

■

---

(1) Uit een toespraak van Minister Roberto Rodrigues te Campinas, mei 2004: http://www.cnpm.embrapa.br/vs/vs1205/discursos.html

(2) Verbeek, Herman, Economie als wereldoorlog, Kok/Kampen, 1990 (nog te verkrijgen bij Wervel)

(3) zie: http://www.acaoterra.org/display.php?article=288 (Engelse, Spaanse en Portugese versie). Vierde Braziliaanse Sociale week, 2004-2006.

(4) privé-instanties: capengas, milities, veiligheidsagenten, pistoleiros.

(5) Het afbranden van het Amazonewoud stoot jaarlijks meer CO_2 in de lucht uit dan het Braziliaanse vervoer. Nochtans is het verkeer de laatste jaren ook explosief gegroeid.

(6) Lees meer over 'soja en slavernij' in: 'Kruisende schepen in de nacht. Soja over de oceaan'. Dabar-Wervel, 2005.

(7) http://www.oecd.org/document/62/0,2340,en_2649_201185_35584190_1_1_1_1,00.html; zie in dit verband ook de aanval van Prof Marcos Jank 'Agronegócio versus Agricultura Familiar' en elementen van antwoord op www.wervel.be , nieuwe elektronische voedselkrant van november 2005.

(8) De uitgebreide versie of ingekorte versie, gedrukt en in drie talen (Nederlands, Engels en Portugees) te verkrijgen bij Wervel. Of op websites: www.fetrafsul.org.br en http://www.wervel.be/EN/dossiers/fm_200505/fm_200505_04052.htm

(9) In dit stuk heb ik het eens niét over het 'Food for Peace'-programma dat de Verenigde Staten van Amerika in 1954 opstartte (Public Law 480). Het oogt mooi: 'Voedselhulp om hongerige monden in het Zuiden te voeden'. In werkelijkheid gaat het om het opleggen van de Pax Americana via het graan, zoals de Romeinen het hen 2000 jaar eerder voordeden. De tarweakkers als munitie om volkeren onder de knoet te houden. Tot op de dag van vandaag blijft deze voedselhulp een strategisch wapen van de 'State Department', het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De VS-onderhandelaars in de WTO zullen in Hong Kong (13-18/12/05) hun 'menslievende' voedselhulp dan ook met hand en tand verdedigen.

(10) Lees in dit verband het openbarende artikel van Wim Robben: 'Goede voeding vermindert geweld'. In: webmagazine Geweldloze Kracht, april 2005 (WEB 305.1B). Het webmagazine is onderdeel van www.geweldloosactief.nl , website van de Nederlandse "stichting voor actieve geweldloosheid". Het stuk is ook te vinden in de elektronische voedselkrant: http://www.wervel.be/vk/0508/vk0508_0101.htm Andere interessante sites over dit thema: www.educare.nl ; www.ortho.nl

(11) Wervelforum 5: 'Landbouw, markt voor chemische wapenindustrie in vredestijd?' van de gaúcho Sebastião Pinheiro. 2,5 euro, te verkrijgen bij Wervel, Pax Christi-Vlaanderen en KWB.

OLIEPIEK, EEN EINDE AAN DE GLOBALISERING?

DEEL 2

I Pieter Teirlinck I

De huidige economische concensus gaat uit van het model van een groei-economie. Jaar na jaar worden meer producten en diensten voortgebracht. Het model vertrekt van een onuitputtelijke aanvoer van grondstoffen (waaronder fossiele branstoffen) die zeer gemakkelijk vervangbaar zijn. In de 19e eeuw werd hout als dominante brandstof vervangen door steenkool en later door olie en gas. Van de fossiele brandstoffen is ondertussen duidelijk geworden dat de hoeveelheden beperkt zijn en de voorraden binnen afzienbare tijd uitgeput zullen geraken.

De uitgangspunten voor een groei-economie komen aldus in gevaar, iets wat tijdens de energiecrisis van de jaren '70 ook al eens duidelijk gemaakt werd met het Rapport van Rome (1972): *Grenzen aan de groei*. De klassieke groei-economie blijkt ook erg nefast voor het milieu. Onder andere de enorme uitstoot van het broeikasgas CO_2 zorgt voor de opwarming van de aarde en werkt een klimaatsverandering in de hand. Als de wereld aan het huidig tempo fossiele brandstoffen blijft verbranden, dan stijgen de CO_2 emissies met 52% tegen 2030.[1] En dat terwijl het Kyotoprotocol tegen 2008-2012 streeft naar een 5% reductie van de CO_2-emissies van 1990.

Bovendien wordt de agenda van de internationale politiek altijd maar meer gedomineerd door de vraag naar brandstoffen. Dat is echter geen nieuw gegeven. Dat was de reden waarom in 1953 Groot-Brittannië en de VS de staatsgreep in Iran steunden, die de olienationalisatie van premier Mossadeq moest ongedaan maken. Meer recent valt de Amerikaanse inval in Irak binnen dit plaatje te situeren. Het 'bevrijde' land zit immers op een tiende van de wereldolievoorraden en kan de Saudische machtspositie binnen de OPEC breken. Ook de stilzwijgende houding van de EU tenaanzien van Rusland's bloedige Tsjetjenië-politiek valt onder die energiebekommernissen. Rusland beweert namelijk over een derde van de totale wereldgasvoorraad te beschikken. De EU importeert nu al 40% van zijn gas uit Rusland en ziet dat cijfer (en de afhankelijkheid van Rusland) alleen maar stijgen.

Geen enkele belangrijke regeringsleider breekt in de 21e eeuw nog een lans voor het afstappen van het idee van de groei-economie. Geen grenzen aan de groei, maar *duurzame ontwikkeling* luidt het credo. Feit blijft wel dat er vandaag wereldwijd 800 miljoen motorvoertuigen zijn die op klassieke brandstoffen rijden. En die staan in voor het grootste deel van alle transport. Dreigt door de uitputting van de fossiele brandstoffen het transport en daarmee één van de drijvende krachten achter de globalisering (naast de geld- en informatiestroom) stil te vallen?

Natuurlijk niet, want het heersende wetenschappelijk-technologisch optimisme noopt ons ertoe te geloven in de nabijheid van perfecte alternatieven voor onze brandstofgulzige economieën. Bovendien zullen die alternatieven in één klap duizenden banen scheppen en het ecologische probleem en de energieconflicten van de baan helpen. Feit of fictie? Laten we, los van de noodzaak om in de eerste plaats *minder* energie te verbruiken, de belangrijkste, CO_2-arme alternatieven voor aardolie op een rijtje zetten.

De EU maakt de komende tien jaar 3 miljard dollar vrij voor onderzoek naar waterstofenergie, de VS 1,2 miljard dollar in de komende 5 jaar. Daartegenover staat dat de VS 3,8 miljard dollar maandelijks uitgeven aan de oorlog in Irak en 20 miljard voor onderzoek naar kernenergie.

BIOBRANDSTOFFEN

Biobrandstoffen zoals biodiesel (op basis van koolzaadolie) of ethanol (op basis van suikerriet) zijn hernieuwbaar en CO_2-neutraal. Immers de CO_2 die tijdens het groeiproces opgenomen wordt, komt opnieuw vrij tijdens de verbranding. Om echter alle diesel en benzine daardoor te vervangen moet er enorm veel akkerland vrijgemaakt worden. In de VS alleen zou het dubbele aan akkerland nodig zijn om alle voertuigen daar te laten rijden op biobrandstoffen. Het is dus een eerder beperkt alternatief, enkel te gebruiken in combinatie met andere energiebronnen. Voordeel is de beperkte kennis die nodig is voor de productie.

ELEKTRICITEIT

Kernsplitsing in nucleaire centrales staat in voor de productie van 60 % van de Belgische elektriciteit. Een kerncentrale produceert geen CO_2 uitstoot, doch het radioactieve kernafval is levensgevaarlijk en het bijproduct plutonium kan gebruikt worden voor kernwapenproductie.

Uraniumertsontginning is wél Co2 intensief en de voorraden zijn beperkt. Ook kernenergie is dus geen duurzame optie. Niettemin is Finland een nieuwe kerncentrale aan het bouwen en staat kernenergie ook bij Groot-Brittannië opnieuw op de agenda.[2]
WINDENERGIE is wel een duurzame en Co2-arme oplossing, die direct toepasbaar is maar eerder bescheiden zal blijven qua aandeel in landen als België omwille van de wind- en plaatsbeperkingen. Ook zonne-energie kan via fotovoltaïsche cellen omgezet worden naar elektriciteit. De zon is een onuitputtelijke energiebron maar de huidige fotovoltaïsche cellen zijn echter weinig efficiënt en kosten veel energie om te produceren.[3] Om met de huidge generatie zonnecellen de totale energiebehoefte in België op te vangen is een kwart van de landoppervlakte nodig. De efficiëntie kan opgedreven worden maar vereist grote investeringen in onderzoek en ontwikkeling. Investeringen waarvoor de industrie nog lang niet warmloopt. In 2003 lieten Shell en BP weten dat ze hun investeringen in onderzoek naar zonne-energie zouden terugschroeven met 172 miljoen $.[4] Voor gebruik in de transportsector blijven zware en dure batterijen een probleem.

Waterstof en kernfusie worden naar voor geschoven als dé energievormen van de toekomst. Kernfusie is het proces dat zich in de zon afspeelt. Experts hopen met kernfusie een veilige en onuitputtelijke energiebron op aarde te ontwikkelen, met een beperkte hoeveelheid nucleair afval, maar met dezelfde problemen van proliferatie. Kernfusie kan met een internationaal project (ITER, International Tokamak Experimental Reactor) van de EU, Japan, Rusland, China, VS en Indië rekenen op 10 miljard g voor de bouw en het in bedrijf nemen van een fusiereactor in Cadarache, Frankrijk. Tegen 2050 wordt die centrale verwacht bruikbaar te zijn voor commerciële doeleinden. De uitkomst van dit project is totaal niet gegarandeerd.

WATERSTOF

Waterstof houdt de hoogste verwachtingen in, het zou dan ook in elke mogelijke toepassing kunnen gebruikt worden. Waterstof haalt men anno 2005 voornamelijk uit gas, maar tijdens dat proces komt CO2 vrij waardoor waterstof in feite oninteressant is. D.m.v. elektriciteit kan men ook waterstof produceren uit water. Indien de elektriciteit met hernieuwbare energie (fotovoltaïsche cellen, windenergie) opgewekt wordt, zou er een oneindige en propere energievoorziening kunnen ontstaan en net daar zit het grote voordeel van de technologie. Visionaire auteurs als de Amerikaan J. Rifkin zien een toekomstige wereld waarbij iedereen zijn eigen energie opwekt en dus niet langer afhankelijk is van de grote energieconcerns.[5] Een democratisering van de

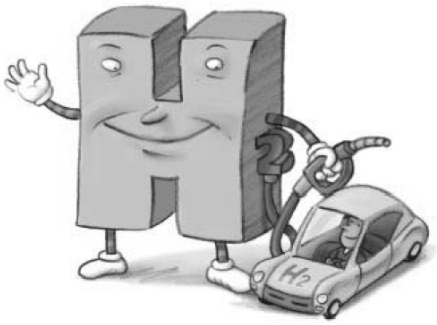

energie(distributie) dus. Waterstof is een energiedrager zoals elektriciteit, maar kan gemakkelijker opgeslagen worden dan elektriciteit: in gasvorm of vloeibaar. Waterstof kan o.a. toegepast worden in voertuigen om ofwel (op korte termijn) klassieke verbrandingsmotoren aan te drijven of (op lange termijn) brandstofcellen aan te drijven die een elektrische motor voorzien van elektriciteit. Er rijden al enkele waterstofbussen rond in Europese steden. De autoconstructeurs staan naar verluidt klaar voor serieproductie van waterstofwagens. De onvolmaaktheid van het aantrekkelijke waterstofverhaal is de aanmaak op grote schaal van waterstof (gigantische hoeveelheden water en energie) en de distributie daarvan. En laat die bestaande infrastructuur van tankstations nu net in handen zijn van de grote olieconcerns. Hoog tijd dus volgens de voorstanders om de *overheid* te laten participeren.

De vorige Europese Commissievoorzitter Romano Prodi was een absolute pleitbezorger van een heuse 'waterstofeconomie'. De EU maakt de komende tien jaar 3 miljard g vrij voor onderzoek naar waterstofenergie. De VS blijft niet achter. President Bush gaf in zijn State of the Union van 2003 aan dat er 1,2 miljard dollar vrijgemaakt wordt voor waterstofonderzoek de komende vijf jaar.[6] Dit lijken grote bedragen maar zijn in feite een schijntje in vergelijking met wat de industrie investeert of wat de VS maandelijks uitgeeft aan de oorlog in Irak (3,8 miljard $) of onderzoek naar kernenergie (20 miljard $). Aan geld geen tekort dus, overheden dienen gewoon hun prioriteiten te stellen.

Omschakeling naar een waterstofeconomie lijkt dus vooral een enorme economische opportuniteit voor auto-, olie- en energieindustrie: de totale infrastructuur dient immers omgebouwd te worden, een kwestie van duizenden miljarden euro's. Dat is meteen ook het grootste argument *tegen* een waterstofeconomie. Die gigantische inspanningen kunnen beter gebruikt worden voor onderzoek naar en productie van hernieuwbare energiebronnen (wind en zon) die gebruik kunnen maken van het *bestaande* elektriciteitsnet, zonder de inefficiënte omzetting naar waterstof (tot 75% energieverlies!). Volgens de wetenschapper Ulf Bossel is de overschakeling naar een waterstofeconomie een goudmijn voor wetenschappers. Een totale waterstofeconomie tart echter de wetten van de fysica en stuurt een sterk en fout signaal naar de mensheid: geen nood om de levensstijl aan te passen.[7]

Pieter Teirlinck is lid van de redactieraad.

■

---

1 World Energy Outlook 2005, IEA, http://www.iea.org/textbase/npsum/WEO2005SUM.pdf

2 Blair opens new nuclear options, BBC, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/4481242.stm

3 Basic choices and constraints on LT energy supplies, Paul B. Weisz, http://www.physicstoday.org/vol-57/iss-7/p47.html

4 Renewable energy alternatives, ExxonMobil, http://www.exxonmobil.com/corporate/Newsroom/Publications/eTrendsSite/chapter5.asp#ref

5 Documentaire: de waterstofrevolutie, oktober 2003, http://www.vpro.nl/programma/tegenlicht/afleveringen/18004937/items/14416267/

6 Hydrogen fuel: a clean and secure energy future, G.W. Bush, http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/02/20030206-2.html

7 Hydrogen illusion, why electrons are a better energy carrier, Ulf Bossel, www.efcf.com/reports/E11.pdf

HET STRATEGISCH BELANG VAN DE BAKOE-PIJPLIJN

DEEL 2
GEOPOLITIEK EN "KLEURENREVOLUTIES" TEGEN DE TIRANNIEËN

I F. William Engdahl I

Na een lichte daling van de olieprijzen onder het niveau van 65 dollar per barrel steeg de olieprijs weer naar 70 dollar. Aan deze prijsschommelingen naar boven komt voorlopig geen einde. De opening van een grote oliepijplijn van de Kaspische Zee naar de wereldmarkt zou de stijgende olieprijs kunnen afremmen.

AZERBEIDJAN EN DE VOLGENDE 'KLEURENREVOLTE'

Het moet ons dan ook niet verwonderen dat deze rede van Bush door de oppositionele groepen in de Kaukasus als het groene licht werd beschouwd om in opstand te komen. In Azerbeidzjan vormen vier jongerengroepen Yokh! (Neen), Yeni Fikir (Nieuw Denken), Magam (Het is Tijd) en de Oranje Beweging van Azerbeidzjan de nieuwe oppositie als een echo op Georgië, de Oekraïne en Servië. In deze landen heeft de Amerikaanse ambassade een speciaal opgeleide ngo-beambte die Amerikaansvriendelijke regimewissels hebben opgericht met de hulp van de VS-stichting voor Democratie, het zogenoemde Vrijheidshuis en de Soros-foundation. Volgens krantenberichten uit Bakoe, werd de Oekraïense beweging Pora, (Het is Tijd), de Georgische Kmara (Genoeg) en de Servische Otpor (Weerstand), door de vier Azerbeidjaanse oppositie als rollenmodel beschouwt. De ontmoeting van Bush in februari met de Pora-leider Vladislav Kaskiv in Bratislava werd door de oppositie als een signaal beschouwd dat Washington hun zaak steunt. Het schijnt dat dezelfde Amerikaanse vaklui en hun vrienden, die regimewissels nastreven zich nu concentreren op de komende verkiezingen van november in Azerbeidzjan om hun kleurenrevolutie voorbereiden.
Na de dood van de vroegere president Haider Aliyev in 2003, werd zijn playboyzoon door middel van gemanipuleerde verkiezingen als opvolger benoemd. Dit alles kreeg de steun van Washington, omdat Aliyev "hun tiran" was en omdat de oliekraan ook toevallig onder zijn invloed stond. Ilham, de gewezen voorzitter van de staatsoliemaatschappij "SOCAR" hield zich vast aan de macht van zijn vader, maar is nu, naar het schijnt, met betrekking tot de nieuwe politiek voor de oliepijpleiding niet meer de geschikte man.

Washington wil nu vooral militaire steunpunten oprichten die in de onmiddellijke omgeving van Rusland en Iran liggen.

Zowel de regering van Tony Blair alsook de US-AID van het US-State departement strooien hun geld over de oppositiegroepen van Azerbeidjan net zoals ze het in de Oekraïne gedaan hebben. De Amerikaanse ambassadeur Reno Harnish maakte bekend dat Washington bereid is de opiniepeilingen over de kiesintenties voor de komende verkiezingen te financieren. Dergelijke opiniepeilingen werden in de Oekraïne gebruikt om de verkiezingsuitslag voor de oppositie gunstig te beïnvloeden. Moskou volgt met de nodige bezorgdheid de evolutie in Azerbeidzjan.

Tot voor kort ondersteunde de Amerikaanse regering de corrupte en meedogenloze dictatuur van de Aliyevclan. Omdat ze een neus had voor de geopolitieke aspiraties van de Amerikanen. Ze steunde Haider Aliyev, hoewel hij tijdens het bewind van Gorbatschov een hoge officiersrang had in de KGB. Op 12 april reisde de Amerikaanse minister voor Defensie Rumsfeld in een tijdsspanne van 4 maanden een tweede maal naar Bakoe om te onderhandelen over de bouw van een Amerikaanse militaire basis in Azerbeidzjan. Die militaire basis zou deel uitmaken van de wereldwijde herschikking van de Amerikaanse troepen in het buitenland, in Europa, het Midden- en Nabije-Oosten en in Azië.
De facto leidt het Pentagon al het Georgische leger onder de leiding van Amerikaanse speciale eenheidsofficieren. Ondertussen heeft Georgië al een aanvraag ingediend voor zijn opname in de NAVO. Washington wil nu vooral militaire steunpunten oprichten die in de onmiddellijke omgeving van zowel Rusland als Iran liggen.

Het Pentagon heeft 100 miljoen dollar ter beschikking gesteld om militaire speciale eenheden in de Kaspische regio op te leiden. Deze zouden de exclusieve opdracht hebben om de nieuwe BTC pijplijn te bewaken, alhoewel deze voor een groot deel ondergronds is gebouwd, waardoor ze minder kwetsbaar zou zijn. Dat is dan ook één van de reden waarom de bouwkosten zoo hoog zijn. Een groot deel van het Pentagongeld werd geïnvesteerd in een met radar uitgerust commandocentrum in Bakoe dat het ganse zeeverkeer in de Kaspische Zee moet controle-

ren. De Verenigde Staten willen in Azerbeidzjan luchtmachtsteunpunten oprichten wat Moskou en Iran als een provocatie beschouwen. De manoeuvres van Washington en Downing Street tonen het belang van de geopolitieke en strategische controle over Eurazië. Het wordt tevens duidelijk dat de tegenkanting van Poetin niet alleen de nieuwe oorlog van Washington tegen de tirannie betreft maar ook te maken heeft met de geopolitieke aspiraties van de VS in de regio. Evenzo wordt het duidelijk dat het Washington niet enkel Usama bin Laden en de Tora-Bora holbewoners wil uit schakelen. De huidige strategie van de VS heeft vele gewezen Sovjetrepublieken in Eurazië in het vizier en zoals we allen weten bezitten niet al deze landen grote voorraden olie en gas. Wat ze wel allemaal gemeenschappelijk hebben is een strategische of geopolitieke betekenis voor de toekomstige dominantie over Eurazië door Washington.

KIRGIZIË WAARHEEN?

Sinds begin 2005, toen een reeks van protesten vanuit de oppositie losbarstten wegens inbreuken op het eerlijke verloop van de parlementsverkiezingen kwam Kirgizië op de steeds maar groter wordende lijst van landen in Eurazië die in aanmerking kwamen voor een regimewissel. Het succes van de gewezen Kirgizische premier Kurmanbek Bakiev deed denken aan de oranjerevolte in de Oekraïne en in Georgië. Het verbaasde niemand dat Bakiev in juli de verkiezingen won dankzij de massieve steun van Washington. Radio Liberty van Washington deed zijn uiterste best om te doen geloven dat de Kirgizische oppositie een echte spontane maatschappelijke reactie was onafhankelijk van Amerikaanse inmenging. Maar de feiten spreken een totaal andere taal. Volgens berichten van gekende Amerikaanse journalisten, inclusief Craig Smith van de New York Times en Philip Shiskin van de Wall Street Journal, kreeg de Kirgizische oppositie meer dan "a little help from my friends". Onder het zogenoemde "Freedom Support Act" van het Amerikaanse Congres kreeg het arme Kirgizië uit Amerikaanse regeringsfondsen een bedrag van 12 miljoen dollar toegestopt. Met 12 miljoen kan men in het arme en door god vergeten Kirgizië veel " democratie " kopen.

Edil Baisolov, lid van de Coalitie voor Democratie en Burgerrechten gefinancierd door het National Endowment for Democracy (NED) for International Affairs[1] schrijft in een commentaar over de antiregeringsrevoltes van februari–maart het volgende: "Dat zou absoluut onmogelijk geweest zijn zonder deze hulp en de

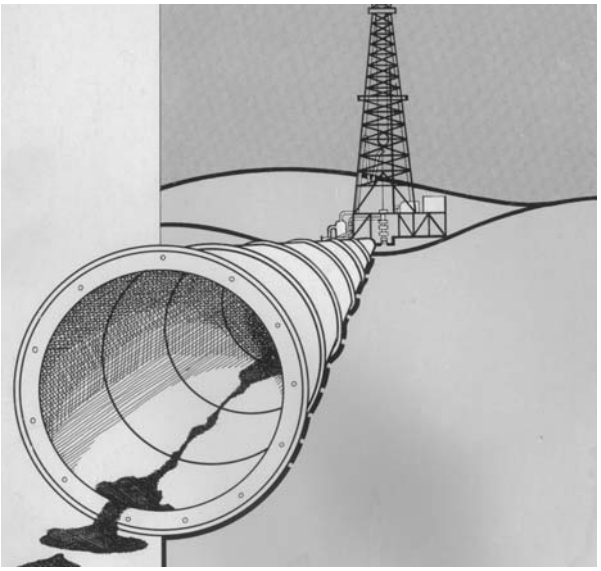

Amerikaanse vrijgevigheid van het VS-instituut voor internationale aangelegenheden". Baisolov verklaarde tegenover radio Liberty, dat hij de nodige inspiratie had opgedaan tijdens de Oranje Revolte in de Oekraïne. Maar dat is nog niet alles. De ganse ploeg van "democratische acteurs" waren in Bisjkek druk bezig om de democratie "Amerikaanse Stijl" te promoten en het anti-Amerikaans verzet tegn te werken. Volgens de man van het Freedom House uit Washington ter plekke, Mike Stone, heeft de organisatie royaal de onafhankelijke drukpers die de oppositie krant "MSN" publiceert gefinancierd.

Freedom House is een organisatie met een goed klinkende naam en een zeer lange geschiedenis. Het werd opgericht op het einde van e jaren '40 van de vorige eeuw als ruggesteun voor de oprichting van de NAVO. De president van Freedom House is James Woolsey, gewezen CIA-directeur en een conservatief die de huidige reeks van regimewissels van Bagdad tot Kaboel als de 4de wereldoorlog aanduidt. Tot de kring van de gemachtigden behoren de alomtegenwoordige en gekende Zbigniew Brzenski, Stuart Eizenstat, de gewezen minister van economie onder Clinton en Anthony Lake, lid van de nationale veiligheidsraad.
Het Freedom House krijgt onder andere financiële steun van USAID (United Agency for International Development) en van het United Information Agency, de Soros-Foundation en de Nationale stichting voor Democratie (National Endowment for Democracy – NED). Een andere niet gouvernementele organisatie (ngo) die bij de bevordering van een democratie voor Kirgizië actief is, is de burgerlijke vereniging tegen corruptie (Civil Society Against Corruption), gefinancierd door het NED. Het NED en het Freedom House stonden in het centrum van al de kleurenrevoltes van de voorbije maanden. Ze werden tijdens de regeringstijd van Reagan in het leven geroepen als een verdoken geprivatiseerde arm van de CIA. Zo creëerde de administratie meer armslag voor het doorvoeren van operaties die het daglicht schuwden. De voorzitter van NED is Vin Weber, een gewezen republikeinse congresafgevaardigde, die nauwe contacten onderhoud met de conservatief Bill Bennet. Sinds 1984 is Carl Gershman de president van het NED, die in het Freedom House de nodige opleiding gekregen heeft. De gewezen NAVO-generaal Wesley Clark, die de bombardementen op Servië in 1999 heeft geleid, is ook aan boord van het NED. Allen Weinstein, die de reglementering van het NED mee heeft helpen schrijven, verklaarde in 1991: "Een massa dingen, die we nu doen werden 25 jaar geleden op een gesluierde wijze door de CIA gedaan "

De leider in Kirgizië van de Civil Society Against Corruption is Tolekan Ismailova, de man die de vertaling en verspreiding van het revolutionaire handboek organiseerde dat in Servië en in Georgië

van toepassing was. Het werd geschreven door ene Gene Sharp van het Albert Einstein Instituut in Boston. Het boek van Sharp is een gebruiksaanwijzing voor de kleurrijke revolten en draagt als titel "Van dictatuur naar democratie". Het bevat aanbevelingen voor een geweldloze weerstand, zoals het vertonen van kleurrijke vlaggen en burgerlijke ongehoorzaamheid. Zoals iedereen al weet heeft het Open Society Institute van George Soros veel geld gepompt in de regimewissel van Servië, Georgië en Oekraïne.

OEZBEKISTAN AAN DE BEURT?

De Oezbeekse tirannieke president Islam Karimov koos vrij vlug de zijde van Washington in de strijd tegen het terrorisme. Hij stelde de oude luchtmachtbasis van de Sovjet-Unie ter beschikking voor Amerikaanse militaire operaties tegen de Taliban in Afghanistan waardoor hij in de ogen van Washington zich tot een goede tiran ontwikkelde. Maar ondertussen is niets meer zeker. In de nasleep van de gewelddadige gevangenisrevolte en de latere protesten in het gebied van Ferghana in Andijan verlangde Condoleeza Rice in mei van Karimov dat hij politieke hervormingen zou doorvoeren. Karimov verzette zich tegen een onafhankelijk onderzoek over de gebeurtenissen: zijn troepen zouden op ongewapende manifestanten geschoten hebben. Honderden mensen verloren hierbij het leven. Karimov volharde dat de opstand het werk was van externe radicale moslimextremisten die connecties hadden met de Taliban en het doel hadden om een islamitisch kalifaat in het Oezbeekse Ferghana aan de grens met Kirgistan in te stellen.

Terwijl het nog onduidelijk was of Karimov aan de macht zou blijven keerden de conservatieven al vlug hun vroegere vriend Karimov de rug toe. Zoals een VS-commentator het duidelijk uitdrukte: "Rekening houdend met het strategische nut van Oezbekistan, kan men het karakter van het Karimov-regime niet langer ontkennen". Midden juni treft de regering van Karimov nieuwe maatregelen inzake het gebruik van de militaire luchtmachtbasis van Karshi-Khanabad in Oezbekistan door de Amerikanen en tegelijkertijd worden nachtvluchten verboden. Hier begon voor Karimov een nieuw hoofdstuk in het grote geopolitieke spel om de controle over Eurazië duidelijk dichter bij Moskou en misschien ook bij Peking te leggen.
Door de gebeurtenissen in Andijan bevorderde Karimov het vroegere strategische partnerschap met Moskou en eind mei werd voor hem in Peking de rode loper onder 21 saluutschoten uitgerold. Op een NAVO bijeenkomst in Brussel in juni, ondersteunde de Russische minister van Buitenlandse zaken Serge Ivanow Karimov door te verklaren dat hij geen reden zag voor een internationaal onderzoek over de gebeurtenissen in Andijan. Peking heeft onlangs het belang van de voor vier jaar opgerichte Sjanghai Corporation Organisation (SCO) op de voorgrond geplaatst. De leden van de SCO zijn China, Rusland, Kazakstan, Oezbekistan, Kirgistan en Tadzjikistan. En dat zijn nu juist de staten die in het vizier van de Verenigde Staten liggen.

Een blik op de landkaart van Eurazië laat vermoeden wat voor Washington op het spel staat. De doelstelling is niet alleen de strategische omsingeling van Rusland door een rij van NAVO- militaire basissen, te beginnen met Camp Bondsteel in Kosovo, over Polen, Georgië en mogelijkerwijze in Oekraïne en Wit-Rusland die aan de NAVO de mogelijkheid geven om de energiebevoorrading tussen Rusland en de EU te controleren. Om deze doelstelling te bereiken moet men een in een reeks van staten ingrijpen die China de toegang tot de levensbelangrijke olie- en gasreserves, inclusief deze in het Kaspische gebied en Kazakstan afsnijden. De geopolitieke controle over Oezbekistan, Kirgizië en Kazachstan biedt de mogelijkheid om de energiepijpleidingen van Centraal Azië naar China te controleren, alsook de omsingeling van de Russische pijpleidingen en deze van West-Europa en het Midden-Oosten.

In deze context loont het de moeite om opnieuw een artikel van Zbigniew Brzezinski te citeren uit Foreign Affairs van september 1997: "Eurazië is de bakermat van de meest politiek veeleisende en dynamische staten van de wereld. Alle heersers die in de geschiedenis aanspraak wilden maken op een globale wereldmacht legden de rond daarvoor in Eurazië. De meest wereldwijde bevolkingsdichte mededingers naar regionale hegemonie, China en India liggen in Eurazië, alsook alle potentiële politieke of economische uitdagers van de Amerikaanse alleenheerschappij.

De zes grootste economieën en landen met de hoogste militaire uitgaven na de Verenigde Staten vindt men in Eurazië, alsook de gekende en verborgen kernmachten. De bevolking van Eurazië vertegenwoordigt 75 procent van de wereldbevolking, ze produceren 60 procent van het wereldwijde bruto sociaalproduct en beschikken over 75 producent van de energiegrondstoffen van onze planeet.
Wanneer we dit alles in overweging nemen kunnen we zeggen dat de potentiële macht van Eurazië zelf deze van de Verenigde Staten overtreft. Wie de alleenheerschappij in Eurazië heeft, kan een beslissende invloed uitoefenen over twee van de meest grootste economische en productieve regio's van onze planeet, West-Europa en Oost-Azië. Een blik op de landkaart volstaat om duidelijk te maken dat het land die Eurazië beheerst, praktisch automatisch het Midden-Oosten en Afrika controleert. Zoals Eurazië nu als beslissend geopolitiek schaakbord dient is het voor Europa niet langer meer actueel een andere politiek voor Eurazië na te streven. Wat met de machtsverdeling in Eurazië gebeurt, is van doorslaggevend belang voor de globale hegemonie van Amerika.

Deze analyse die dateert van na de bombardementen in ex-Joegoslavië en de bezetting van Afghanistan en Irak door de Verenigde Staten, laat ons toe om de recente verklaring van Bush over de bevrijding van de wereld van tirannie en het instellen van democratie in een totaal andere samenhang te zien. Het gaat hier inderdaad om de globale hegemonie en niet om democratie.

Vertaald en bewerkt: Antoine Uytterhaeghe
Bron: Geopolitik und Farben Revolution gegen Tyranneien – www.zeit-fragen.ch

---

[1] Zie ook vrede sept-okt 2005: CIA als Kameleon.

■

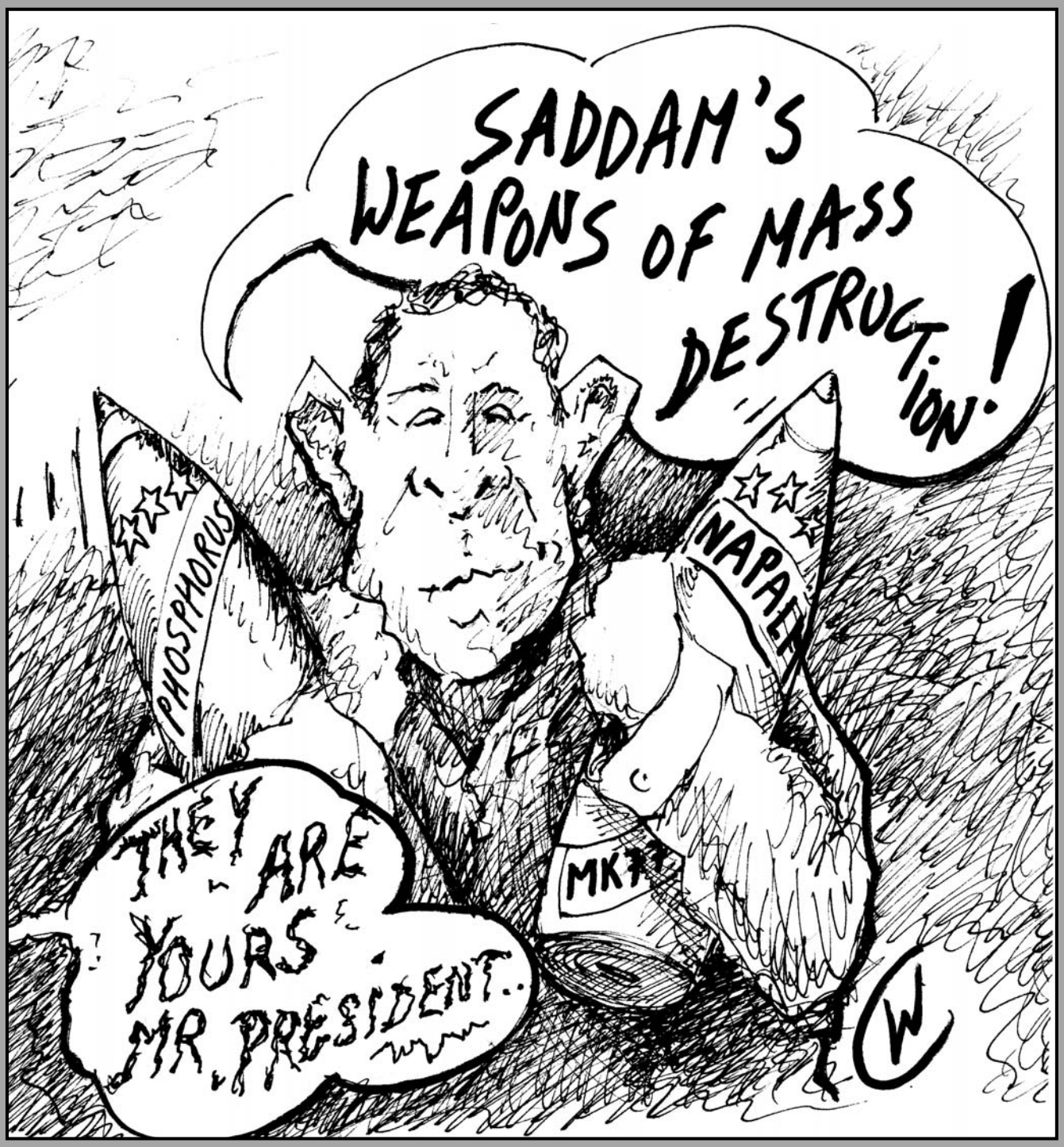

DOSSIER

CHEMISCHE WAPENS

Jean Paul Zanders, Georges Spriet, Ludo De Brabander

HET INTERNATIONALE REGIME TEGEN CHEMISCHE WAPENS

I Jean Pascal Zanders I

Reeds van oudsher roept het gebruik van giffen in gewapende conflicten een afschuw op.

Ondanks die afkeer behielden gifwapens hun aantrekkelijkheid. Immers, hun toepassing was eveneens een uiting van kennis en macht, en de vele beschavingen die er systematisch gebruik van maakten waren zich bewust van hun wetenschappelijke en technische superioriteit over nabijgelegen 'barbaarse' volken. Gifwapens zijn niet-discriminerend; ze maken geen onderscheid tussen combattanten en niet-combattanten. Het verbod op niet-discriminerende oorlogvoering vinden we terug in alle culturen en godsdiensten, en vormt een van de grondwaarden van het humanitaire en ontwapeningsrecht.

NAAR HET VERBOD OP CHEMISCHE WAPENS

Echter de interesse in gifoorlog is altijd op en neer gegaan: zij verdween wanneer andere technologieën de militaire objectieven op doeltreffender wijze konden bereiken (bv, de vervanging van pijlen en speren door vuurwapens met een grotere reikwijdte); zij kwam terug wanneer wetenschap en technologie nieuwe mogelijkheden leken te beloven. Het was precies in dit spanningsveld van wetenschappelijke en industriële ontwikkeling en de nood om de ergste uitwassen van moderne oorlogvoering aan banden te leggen dat de internationale gemeenschap tijdens de Eerste Vredesconferentie in 1899 de Verklaring (IV,2) betreffende verstikkende gassen afsloot. De groeiende impact van de chemische industrie op de maatschappelijke ontwikkeling destijds en de vrees dat nieuwe chemicaliën op het slagveld zouden kunnen gebruikt worden lag aan de basis van het akkoord. De nadruk op 'nieuwe chemicaliën' is belangrijk: giffen in de traditionele betekenis waren het voorwerp van het oorlogsrecht en creëerden geen controverse. De Verklaring (IV, 2) daarentegen werd niet unaniem onderschreven. Er was geen bewijs, zo argumenteerde de Amerikaanse vertegenwoordiger, dat het gebruik van het toen nog onbestaande wapen inhumaner zou zijn dan de aanwending van explosieven of torpedo's.

De beelden van het onnoemelijke leed van zowel militaire en civiele slachtoffers van de 'moderne' chemische oorlogvoering in de Eerste Wereldoorlog leidden in 1925 - op aangeven van de Amerikaanse delegatie bij de Volkenbond -tot het Geneefse Protocol, dat chemische (en biologische) oorlogvoering verbood. Dit document behoort evenwel nog tot het oorlogsrecht, en verbiedt de voorbereidingen voor chemische oorlogvoering (bewapening, onderzoek en ontwikkeling, training, enz.) niet.

Dat verbod kwam er pas in 1992, toen de internationale gemeenschap de onderhandelingen voor de Chemische Wapens Conventie (CWC) succesvol afsloot. De CWC trad in werking op 29 April 1997. Zij is het meest complexe ontwapeningsverdrag ooit. Zij riep een internationale structuur - de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens, beter gekend als de OPCW naar haar Engels letterwoord, in Den Haag - in het leven. Een complex verificatie mechanisme verplicht enerzijds staten geregeld te rapporteren over activiteiten van belang voor de conventie en laat anderzijds internationale inspecteurs toe om zowel militaire installaties als de civiele chemische industrie te inspecteren. Tot slot bezit zij een instrumentarium om de verdragsbepalingen af te dwingen en beschuldigingen van overtredingen te onderzoeken. Vandaag telt de conventie 175 verdragspartijen, waardoor de CWC tot een van de meer succesvolle wapenbeheersingsakkoorden mag gerekend worden.

Het verbod op niet-discriminerende oorlogvoering vormt een van de grondwaarden van het humanitaire en ontwapeningsrecht.

DE UITDAGING VAN WETENSCHAPPELIJKE EN TECHNOLOGISCHE INNOVATIE

Betekent dit nu alles dat de dreiging met chemische wapens bezworen is? Geenszins. Er zijn nog steeds serieuze aanwijzingen dat enkele staten - meestal geen verdragspartij - een actief chemisch wapenprogramma behouden. Daarenboven moeten we tevens rekening houden met het mogelijke gebruik van chemische agentia door terroristen of criminelen. Maar ook het historische spanningsveld tussen nieuwe wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen en het verbod op hun militair gebruik speelt nog steeds. De zoektocht naar nieuwe, commercieel interessante moleculen gebeurt met computers, en ongetwijfeld steken in de databanken bijzonder giftige combinaties die mogelijk aan militaire voorwaarden voldoen. Dat zij vandaag niet verder onderzocht worden heeft allicht te maken met het feit dat die ene molecule zich tussen miljoenen andere theoretische formules bevindt en niet opvalt door gebrek aan onmiddellijke economische relevantie.

De CWC dekt dergelijke toekomstige ontdekkingen. Zij defi-

nieert een chemisch wapen niet in functie van de kenmerken van het object (nl., giftigheid), maar van zijn eindbestemming (namelijk, een oorlogswapen). Die benadering via het zogenaamde 'criterium van algemene bestemming' is logisch als men ervan uitgaat dat giffen in de natuur voorkomen en in grote hoeveelheden door de industrie aangemaakt en verbruikt worden. Het concept staat eveneens het politioneel gebruik van traangas toe, maar niet de aanwending in het kader van oorlogshandelingen (hetgeen op zich een grijze zone creëert, bv. bij ordehandhaving tijdens militaire vredesoperaties). Nieuwe chemicaliën vormen vandaag misschien niet de grootste dreiging voor de CWC, maar ze roepen reeds belangrijke vragen op met betrekking tot de dagelijkse toepassing van het criterium van algemene bestemming.

DE CWC EN NIET-LETALE WAPENS

Van onmiddellijk belang lijkt de brede interesse in niet-letale chemische wapens te zijn.

Die chemicaliën zijn farmacologische formules (of eraan verwant) voor toepassing in de psychiatrie of als pijnstillers. Ze hebben tot doel het gedrag van een individu tijdelijk te beïnvloeden. Vele verbindingen zijn allicht ongeschikt voor de gezondheidszorg, maar dit sluit militaire of politionele toepassingen niet uit. Dergelijke interesse is niet nieuw. Zo bijvoorbeeld ontstond in de vijftiger jaren het hallucinogeen LSD in militaire laboratoria.

Fentanyl - een opium derivaat - gebruikt door Russische troepen tijdens de belegering van het Moskouse theater in oktober 2002 wijst erop dat zulke (militaire) voorraden voorhanden kunnen zijn. Opmerkelijk is dat de ontwikkeling van dergelijke niet-letale agentia geargumenteerd wordt op basis van de bepaling over binnenlandse ordehandhaving in de CWC. Toch staat de legaliteit van het gebruik van fentanyl onder de CWC ter discussie. Immers, de aard van het product en de hoeveelheid in voorraad dienen overeen te komen met de doelstelling van ordehandhaving. Daarenboven moet de verdragspartij dergelijke voorraden rapporteren aan de OPCW, hetgeen in het geval van fentanyl duidelijk niet was gebeurd. Zelfs de Russische dokters wisten lange tijd niet welk agens was ingezet en de OPCW verzocht de Russische autoriteiten om uitleg.

Een ander argument is dat biochemische niet-letale wapens humaner en meer discriminerend zijn, waardoor militaire eenheden ze zouden kunnen gebruiken bij stabiliseringoperaties na vredesinterventies, waarbij niet-combattanten zouden kunnen gespaard worden. En, gaat de argumentatie verder, waarom kunnen soldaten de middelen niet gebruiken wanneer de politie ze mag gebruiken tegen de eigen bevolking? Indien de CWC enkel het gebruik voor binnenlandse ordehandhaving toelaat, zo besluit men, dan moet zij geamendeerd worden.

De redenering is gevaarlijk. Wetenschappelijke experten wijzen erop dat de marge tussen een dosis die iemand tijdelijk uitschakelt en doodt bijzonder smal is, wat aangetoond werd door het hoge aantal dode gijzelaars in Moskou. Het Internationale Comité van het Rode Kruis betwist de zogenaamde humanitaire en niet-discriminerende argumenten, omdat dergelijke agentia andere wapens 'effectiever' maken (zo bijvoorbeeld werden de gijzelnemers in het Moskouse theater doodgeschoten). Maar bovenal mist het argument een belangrijk doel van een ontwapeningsverdrag, namelijk een bepaalde wapencategorie uit de militaire doctrine te halen waardoor mettertijd de operationele kennis 'vergeten' wordt. Dergelijk gebrek aan operationele kennis is een belangrijke drempel tegen latere herbewapening, inclusief met meer traditionele chemische wapens.

DE BREDERE IMPACT VAN BIOCHEMISCHE AGENTIA

De biochemische agentia zijn eveneens toxines (ongeacht of ze natuurlijk of synthetisch aangemaakt worden). Zij vallen dus ook onder de Biologische en Toxine Wapen Conventie (BTWC), die geen uitzondering voor ordehandhaving toelaat. Dit laatste aspect valt momenteel volkomen buiten de discussie. Ook toepassingen die steunen op bio-nanotechnologie, waarbij nieuwe chemische verbindingen gecreëerd worden door de manipulatie van individuele atomen of moleculen, houden een potentieel gevaar voor beide conventies in. Op dit niveau is de scheiding tussen biologie en chemie zelfs irrelevant omdat elk organisme bestaat uit moleculen en steunt op biochemische processen. Ondanks de vele beloften voor de geneeskunde, is het noodzakelijk om die ontwikkelingen te volgen met het oog op hun impact voor de CWC én BTWC.

TOT BESLUIT

De CWC is een belangrijk internationaal ontwapeningsverdrag dat momenteel zijn doelstellingen vrij goed nastreeft. Chemische wapens worden vernietigd onder internationale controle; verdragspartijen werken samen om toekomstige wapenprogramma's te voorkomen; en tot nu toe blijken de ingebouwde mechanismen om betwistingen op te lossen afdoende. Een van de grootste uitdagingen voor de CWC zijn evenwel de snelle evoluties in de biochemie. Door het criterium van algemene bestemming en de periodieke herzieningsconferenties hoeft de CWC hierdoor niet te verzwakken. Echter, om zijn relevantie te behouden dient het verdrag ook brede steun vanuit de civiele maatschappij te bekomen. In de snel evoluerende internationale veiligheidscontext is dit geen overbodige oproep.

Dr Jean Pascal Zanders werkte gedurende zeven jaar als Projectleider Chemische en Biologische Wapens bij het Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) en is thans directeur van de internationale NGO BioWeapons Prevention Project (BWPP).

■

DE VS GEBRUIKTEN ILLEGALE WAPENS

| Spriet Georges |

De ganse oorlog tegen Irak is illegaal. Zoveel is duidelijk. Maar boven op deze illegaliteit maken de VS zich schuldig aan nog een resem overtredingen van internationale rechtsregels.

WITTE FOSFOR

Het 'Studiecentrum voor Mensenrechten en Democratie' van Falluja stuurde al eind januari 2005 een rapport naar Kofi Annan met beschuldigingen van militair bezetten van ziekenhuizen, maar ook van het gebruik van chemische wapens. Volgens een vertegenwoordiger van het Iraakse Ministerie van Volksgezondheid blijkt dat de VS in Falluja internationaal verboden substanties hebben gebruikt zoals mosterdgas, zenuwgas en brandbare chemicaliën. Tijdens een berichtgeving van Al Jazeera spreken getuigen over 'gesmolten lichamen', wat kan wijzen op de inzet van napalm.

Een Italiaanse filmploeg heeft een reportage gemaakt waar een aantal aanwijzingen worden getoond van het gebruik van witte fosfor.

Het magazine Field Artillery van maart 2005, uitgegeven door het Amerikaans leger laat enkele officieren van de Tweede Infanterie Fire Support Element aan het woord. Zij zetten een hoge borst over hun prestaties in de aanval op Falluja van november 2004. Zij hebben het over witte fosfor als effectieve munitie. "We gebruikten het voor screening missions aan twee doorbreekpunten, en later in het gevecht als een krachtig psychologisch wapen tegen de opstandelingen in loopgrachten en schuilplaatsen toen we met onze explosieven geen effect op hen hadden. We gebruikten het ook tijdens 'shake and bake' missies tegen de opstandelingen waar de witte fosfor hen uit hun schuilplaatsen deed komen en de explosieven hen dan konden uitschakelen."

Een "ingebedde" journalist van de Californische North County Times deed het relaas van de belegering van Falluja door de Marines in april 2004. Hij beschrijft hoe zo'n 'shake and bake' actie eruit ziet. "Hij gooide witte fosfor naar de schuilplaats en schoot. De 'boem' blies een stofwolk in de put en stuurde een mengeling van witte fosfor en hoog-explosieven, de 'shake and bake', door de gebouwen waar al een ganse week opstandelingen gesignaleerd waren."

CHEMISCH WAPEN?

Witte fosfor staat niet op de lijst van de Conventie over Chemische Wapens. Het wordt wel (specifiek opgesomd in een addendum over inhumane wapens) een verboden wapen eens het rechtstreeks tegen mensen wordt ingezet. Maar dat is natuurlijk zo voor elk wapengebruik.

In verschillende etappes gaf het Ministerie van Buitenlandse Zaken van de VS toe dat er witte fosfor werd gebruikt. Eerst stelde het communiqué dat witte fosfor hier en daar in Falluja was gebruikt om het slagveld te verlichten. Vervolgens gaf men toe dat het ook ingezet was om een rookgordijn op te wekken. En werd er ook verwezen naar het militaire magazine Field Artillery waarin aangegeven stond dat witte fosfor als een psychologisch wapen was gebruikt tegen de opstandelingen om ze uit hun schuilplaatsen te jagen. Dergelijk gebruik in een stadsomgeving kan niet anders dan ook niet gewapende mensen, burgers dus, treffen. De logica in dit artikel van Field Artillery is dat witte fosfor in Falluja als verboden (chemisch) wapen werd gebruikt.

NAPALM

Ook het gebruik van napalm in de oorlog in Irak werd door de VS en hun bondgenoten ontkend. Nochtans waren er verschillende rapporten die beweerden dat er brandbommen gebruikt waren rond de bruggen over de Tigris en het Saddam Kanaal. Een commandant van de Marine Air Group 11 gaf toe napalm te hebben gebruikt. Ingebedde journalisten spraken over napalmgebruik aan de Koeweitse grens. In Augustus 2003 heeft het Pentagon toegegeven "Mark 77 vuurbommen" te hebben ingezet. Napalm is essentieel een mengeling van olie en polystyreen, terwijl voor Mark 77 gebruikt wordt gemaakt van keroseen en polystyreen. Ook het gebruik van Mark 77 werd echter door het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Washington ontkend in een antwoord dat ze aan de Britse minister gaf voor zijn repliek op een parlementaire vraag in London. Maar de VS regering loog tegenover de Britse Minister Adam Ingram die in Juni 2005 zijn woorden terugtrok in een privé-schrijven aan het Brits parlementslid, luidens een artikel in The Independent.

OORLOGSRECHT

Oorlog is altijd gruwelijk. Het internationaal recht probeert een en ander binnen bepaalde beddingen te krijgen of te houden. Een hoofdregel is dat men gewapende aanvallen slechts uitvoert tegen gewapende vijanden. Het overdadig gebruik van geweld, en dat soort wapens dat geen onderscheid kan maken tussen burgers en soldaten moet verboden worden. Maar de moderne oorlogsmachines trekken zich daar niks van aan.

Dat heeft ook alles van doen met de militaire strategie van snelle interventie, en van preventieve aanval. Alle wapens en munitie staan in functie van deze strategie. Belangrijk daarbij is een superieure slagkracht, en een psychologisch demoraliserende invloed tegenover de "vijand". Zodanig dat die vijand niet meer in staat is terug te slaan. Het gebruik van clusterbommen, van munitie die versterkt is met verarmd uranium, het gebruik van chemische wapen, van brandbommen dient alleen maar deze strategie. Alle ronkende mensenrechtenverklaringen ten spijt.

Zolang we veiligheid als een militaire zaak zullen blijven beschouwen, zullen we dergelijke onmenselijkheden om ons heen zien.

Georges Spriet is stafmedewerker bij Vrede ■

Bronnen: http://TheCatsDream.com - www.monbiot.com - www.brusselstribunal.org
Irak, de menselijke kost van de bezetting, een publicatgie van Intal, Vrede vzw, Brussels Tribunal, StopUsa en 11.11.11

CHEMISCHE WAPENS TIJDENS DE EERSTE GOLFOORLOG TUSSEN IRAN EN IRAK

I Ludo De Brabander I

Tijdens de eerste Golfoorlog (1980 – '88) zette vooral Irak op grote schaal chemische wapens in tegen Iran en de Koerden. Internationale reacties op dit optreden waren eerder lauw. Toch zou de inzet van mosterd- en zenuwgas in dit bloederige conflict mee de aanleiding vormen voor het totstandkomen van het Chemische Wapenverdrag in 1993. Hierna een kort relaas van het conflict en de internationale onwil om te reageren.

De toevloed van oliedollars begin jaren zeventig maakte dat het Baath-regime van Hasan Al-Bakr en Saddam Hoessein, de sterke man achter de schermen, in staat was zijn ambities te verwezenlijken om van Irak een belangrijke Arabische militaire macht te maken. Daar hoorden volgens de machthebbers ook massavernietigingswapens bij. Zoals bekend, startte Irak een hele resem programma's voor de ontwikkeling van nucleaire, chemische en biologische wapens alsook ballistische raketten.

Saddam Hoessein zou in 1980 zijn kans zien om het Iraakse militair gewicht in te zetten tegen een verzwakt Iraans regime. De Iraanse Revolutie (februari 1979) zorgde voor een volledige ontmanteling van de oude structuren van het Sjah-regime. Het Iraanse leger verloor nagenoeg het hele officierenkorps als gevolg van deserties, opsluiting of executies. Ook in de lagere echelons werd er op grote schaal gedeserteerd. Door de bezetting van de VS-ambassade (november 1979) door radicale studenten, haalde Iran zich bovendien de woede van de VS op de hals die hun politiek in het Midden-Oosten begonnen af te stemmen op de vrees voor een mogelijke export van het islamitische revolutionair model. Het jonge Iraanse regime zat tenslotte verwikkeld in een strijd tussen de linkse vleugel en de islamisten, die uiteindelijk in het voordeel van deze laatsten zou worden beslecht.

Saddam Hoessein zegde prompt het Algiers Akkoord tussen beide staten op, dat nochtans door hem in 1975 werd afgesloten. Iran verkreeg volgens dit akkoord de gedeeltelijke controle over de strategische Shatt al-Arab-rivier in ruil voor het stopzetten van Iraanse steun aan de Iraaks-Koerdische guerrilla's. De herovering van de Shatt al-Arab en andere gebiedsdelen en de vrees voor de gevolgen van de islamitische revolutie op de eigen Sjiïtische bevolking, deden Bagdad besluiten om Iran met militaire troepen binnen te vallen.

Na aanvankelijke Iraakse successen stokte het offensief uiteindelijk. Het kwam tot een slijtageslag. Iran maakte gebruik van de techniek van grote mensengolven, een stormloop van jonge Iraanse strijders van de Baseeji (het Volksleger) aan wie het martelaarschap en eeuwige paradijs werd beloofd. Het is onder meer als antwoord daarop dat Irak besloot om gebruik te maken van chemische wapens.

HET PROTOCOL VAN GENÈVE

Iran ratificeerde het protocol van Genève in juli 1929, Irak in september 1931.

Het lidmaatschap van dit protocol heeft niet verhinderd dat Irak vanaf 1974 startte met programma's voor de aanmaak van chemische wapens. Bij het begin van de oorlog bezat Irak

slechts een beperkte productiecapaciteit voor zenuw- en mosterdgas. Irak beschikte nog niet over de mogelijkheid om de meeste grondstoffen nodig voor de aanmaak van chemische wapens ('precursors') zelf aan te maken en moest deze dus importeren uit onder meer Nederland, Italië, Frankrijk, Duitsland en de VS. Irak maakte evenwel werk van een eigen productiecapaciteit en deed daarvoor beroep op voornamelijk Duitse ondernemingen. Zo zorgde het Duitse bedrijf Karl Colb voor de nodige technologie en ingenieurs bij de bouw van labo's en testfaciliteiten. Twee door het bedrijf geleverde elektronische systemen die het niveau van inhalatie van toxisch gas moeten meten, werden getest op gevangene opposanten van het Iraakse regime. President Reagan verordende eind 1983

dat alles in het werk moest gesteld worden om te verhinderen dat Irak de oorlog zou verliezen. De VS startten een militaire samenwerking op en leverden grondstoffen voor chemische wapens en stonden de export toe van Anthrax, hoewel de regering toen al op de hoogte was dat Irak chemische wapens had ingezet. De CIA verkocht via een Chileens bedrijf clusterbommen. Ook later, in 1988 toen er al VN-resoluties waren gestemd over chemische wapens in het conflict leverden of produceerden Amerikaanse bedrijven als Bechtel Corporation en Dow Chemicals precursors op Iraakse bestelling.

In de loop van 1984 werd Irak de eerste natie die zenuwgassen zou inzetten op een modern slagveld.

Vanaf eind 1983 zette Irak mosterdgas (een blaartrekkende toxische stof) in tegen Iraanse troepen in het noordoosten van Irak wat zorgde voor honderden slachtoffers. In de loop van 1984 werd Irak de eerste natie die zenuwgassen zou inzetten op een modern slagveld. Het ging om Tabun met de bedoeling de strategisch belangrijke en olierijke Manjooneilanden bij Basra te controleren. In de periode 1984 tot 1986 zette Irak chemische wapens op eerder routineuze wijze in. In die periode was er in geheime (inmiddels ontsloten) VS-documenten sprake van chemische bommen van 250 en 500 kilogram die op Iraanse troepenconcentraties werden gedropt.

INTERNATIONALE REACTIES

Iran publiceerde ijverig de schendingen van het Genève-protocol over chemische wapens, maar die konden op weinig belangstelling rekenen en dus werden ze maar zeer zwakjes of niet beantwoord. Pas in 1986 stemt de VN-Veiligheidsraad resolutie 582 waarin het gebruik van chemische wapens wordt 'betreurd'. De algemene desinteresse had als effect dat Irak vanaf 1987 de inzet van chemische wapens verder intensifieerde, voor het eerst ook grote hoeveelheden van het zenuwgas Sarin (in tegenstelling tot Tabun is Sarin een geurloos gas). De internationale desinteresse werd door Teheran beantwoord door een eigen chemisch wapenprogramma. In december 1986 kondigde de Iraanse Premier, Hussein Musavi, aan dat Iran over een eigen chemische oorlogstechnologie beschikte. Het jaar daarop verklaarde hij in de Majlis (het Iraanse parlement) dat Iran chemische wapens enkel in uiterste nood zou inzetten.

De internationale belangstelling voor de oorlog tussen beide golfstaten nam toe als gevolg van de bedreiging van de olietransporten. De 'tankeroorlog' die in 1984 startte, dreigde te escaleren nadat de VS beslisten om Koeweitse tankschepen onder Amerikaanse vlag te laten varen. Op 20 juli 1987 stemde de VN-Veiligheidsraad resolutie 598, die opriep tot een onmiddellijk staakt-het-vuren. Iran verwierp de resolutie omdat Irak niet werd veroordeeld en omdat ondanks het intens Iraaks gebruik van chemische wapens, Iran als agressor werd beschouwd. Dat laatste was een gevolg van de Iraanse aanvallen op tankschepen in de Golf en de anti-VS-retoriek vanuit Teheran en de even anti-Iran retoriek uit de VS. Tekenend was dat er binnen de Veiligheidsraad gediscussieerd werd over sancties namelijk een wapenembargo tegen Iran. Het is pas na een initiatief van Duitsland, Japan en Italië dat Resolutie 612 (9 mei 1988) tot stand kwam. Daarin wordt het gebruik van chemische wapens "streng veroordeeld" en opgeroepen om strengere exportcontroles en –restricties op te leggen. Wat zeker meespeelde was dat in tegenstelling tot Frankrijk, VS en Groot-Brittannië, de pleitbezorgers van deze resolutie handelsbelangen koesterden in Iran. Bovendien wilde Duitsland een antwoord geven op de kritiek dat grote Duitse ondernemingen verantwoordelijk waren voor de uitbouw van de Iraakse chemische wapenfaciliteiten.

ANFAL

Doorslaggevend voor de resolutie was het voorval in het Koerdische Halabja. In de lente van 1988 waren Iraanse troepen diep doorgedrongen op Iraaks-Koerdisch grondgebied en dreigden ze strategisch belangrijke energiefaciliteiten te veroveren. Tegelijkertijd startte het Koerdische Front (een samenwerkingsverband van de twee belangrijkste Koerdische Fracties en de Iraakse Communisten) een eigen offensief. Irak antwoordde met de massale inzet van chemische wapens en de vernietiging van Koerdische dorpen. Deze 'Anfal' (letterlijk: buit, een verwijzing naar een vers uit de Koran) vond plaats in de periode van 23 februari tot 6 september 1988. Het ging om een serie van militaire campagnes waarbij naar schatting tussen 50.000 aan 100.000 mensen werden gedood, waaronder veel burgers. De meeste bekende gasaanval was die op Halabja, waarbij 5.000 mensen, vooral vrouwen en kinderen, het leven lieten. Halabja werd toen bezet door Iraanse troepen. Hoewel de internationale reacties aanvankelijk ook lauw waren zorgden de door de media verspreide schokkende beelden voor enige internationale publieke verontwaardiging. Toch had vooral de VS-regering het moeilijk met het aanpakken van Irak. Hoewel het Huis van Afgevaardigden en de Senaat na een missie in Koerdische vluchtelingenkampen hun voorkeur uitspraken voor sancties was president Reagan om de reeds vernoemde redenen, radicaal tegen. Bovendien claimde het Pentagon dat de meeste in Halabja vermoorde Koerden het slachtoffer waren van een Iraanse gasaanval eerder dan van een Iraakse. Samen met opeenvolgende Amerikaanse weigeringen om een duidelijke veroordeling uit te spreken over de Iraakse inzet van chemische wapens moet dit alles in Bagdad onvermijdelijk de indruk hebben gewekt dat het legitiem was om deze wapens te bezitten en te gebruiken. De slecht berekende Iraakse invasie van Koeweit in de zomer van 1990 zou wel eens gebaseerd kunnen zijn op het gebrek aan kritiek (en dus vermeende steun) op de Iraakse oorlogshandelingen.

Ludo De Brabander is stafmedewerker bij Vrede.

■

EEN AYMARA PRESIDENT IN BOLIVIË

| Georges Spriet |

De presidentsverkiezingen van 18 december 2005 geven voor het eerst in de geschiedenis van het land een kandidaat van inheemse herkomst de overwinning. De Boliviaanse elite zal daar even moeten aan wennen, net zoals de president van de Verenigde Staten van Amerika, trouwens.

Dat hebben ze eigenlijk al volop in de loop van het jaar 2005 moeten doen, wennen aan nieuwe politieke situaties. Het ging 'm nu inderdaad om vervroegde verkiezingen. De winnaar van 2002, Gonzalo Sanchez de Lozada nam onder druk van het straatprotest ontslag in 2003, en de opvolger, zijn vice-president Carlos Mesa, moest dat eveneens doen in juni van dit jaar. Sindsdien nam de voorzitter van het Hooggerechtshof, Eduardo Rodriguez, het ambt van president waar, met als voornaamste opdracht het organiseren van vervroegde verkiezingen.

Evo Morales

Evo Morales, leider van het syndicaat van de cocatelers, behaalde bijna 54% van de stemmen. Het was in de moderne geschiedenis van Bolivië nog niet voorgekomen dat een presidentskandidaat in de eerste ronde meer dan de helft van de kiezers achter zich kreeg. Het was al helemaal niet voorspeld in de opiniepeilingen.

Evo Morales is een Aymara, geboren op de altiplano, die met zijn ouders mee verhuisde naar lagergelegen vruchtbare delen van het land. Hij is cocateler, en leider van het syndicaat van de cocaboeren. In die hoedanigheid heeft hij zich altijd verzet tegen het regeringsbeleid dat met VS-steun de cocateelt wil(de) uitroeien omdat het de grondstof vormt voor de aanmaak van de drug cocaïne. Hij neemt het op voor deze teelt omdat het een winstgevende economische activiteit is, - in tegenstelling tot de vervangingsteelten die worden voorgesteld -, maar ook omdat het een basiselement is van de traditionele cultuur van de inwoners van het hooggebergte.

Het feit dat iemand uit de inheemse bevolking tot president van het land wordt verkozen, met een verkiezingsprogramma dat daar ten volle op inspeelt, is een unicum in de geschiedenis van het land. Hij wist ook belangrijke delen van de intellectuele sectoren voor zich te winnen, en die van de middenklasse in het algemeen. Zijn medestander en kandidaat voor het vicepresidentschap Alvaro Garcia Linera staat zowat symbool voor deze samenwerking. Garcia Linera is een socioloog en wiskundige die vijf jaar in de gevangenis doorbracht omdat hij als ideoloog doorging van een gewapende guerillagroepering Tupaj Katari, in de jaren '80 van vorige eeuw.

De inzet van deze verkiezingen draaide in hoofdzaak rond het verwerpen van het neoliberalisme. Evo Morales staat voor die mensen die willen dat de opbrengsten van de gasexploitatie de gehele bevolking ten goede komen. Geregeld leest men hierover dat er in progressieve Boliviaanse kringen een consensus bestaat om de energiegrondstoffen te nationaliseren, maar op andere plaatsen lees je dat "buitenlandse ondernemingen hun reële investeringen zullen kunnen terugwinnen". Even afwachten hoe een en ander concreet in een regeringsbeleid kan worden vertaald: nationaliseren of een effectieve belastingspolitiek. De overwinning van Morales is ook uiting van de sterke anti-VS gevoelens die bij een grote meerderheid van de Bolivianen leeft. Het is een zware nederlaag voor de klassieke elites die hun lot verbonden aan de globalisering en de Amerikaanse hegemonie. Maar het is misschien toch eerst en vooral een overwinning op het (neo-)koloniale en racistische karakter van de staat Bolivië. "Indio" wordt immers steeds als een scheldwoord gebruikt, discriminatie van inheemsen is een dagelijks gegeven, en leidende posities in dit land waren altijd voorbehouden aan de "Spanjaarden". 60% van de bevolking behoort tot de Aymara, de Quechua of Guarani bevolking, maar deze meerderheid heeft steeds een tweederangspositie bekleed. Op die manier wordt zijn overwinning ook een symbool voor andere Latijns Amerikaanse landen met een grote inheemse bevolking.

Het is nog niet bijzonder duidelijk wat het concrete beleid van de nieuwe president in zal houden. In verschillende interviews[1] heeft Alvaro Garcia Linera, de ploegmaat van Evo Morales, laten blijken dat Morales geen Chavez is en ook geen Lula.

Hij zal zijn eigen weg gaan, is de boodschap. Dat zal zich uiten in de samenstelling van zijn regeringsploeg waar "indios" nu de machtsstructuur zullen bevolken. Dat zal zichtbaar worden in de economische politiek van het land, en ook in de werking van de Grondwettelijke Vergadering, aldus de (toen nog kandidaat-) vice-president. "Op internationaal vlak zijn we blij met de verschillende progressieve regimes in Latijns Amerikaanse landen, maar we imiteren niemand."

Alhoewel de partij van Morales "Beweging naar het Socialisme" heet, is volgens Garcia Linares het socialisme in Bolivië lang niet aan de orde. Hij meent dat het proletariaat in Bolivië numeriek sterk in de minderheid is, en dat het geen politieke vertaling heeft. En socialisme kan men niet opbouwen zonder proletariaat, zegt Garcia Linares. Anderzijds is ook de communautaire economie geïmplodeerd. In Bolivië werkt 70% van de arbeiders in de steden in familiale bedrijven, en je kan geen socialisme ontwikkelen op basis van een familiale economie. Voor hem komt het erop aan een sterke staat te bouwen, die de drie productieve sectoren van Boliviaanse economie moet op elkaar doen inspelen. Met name de communautaire, de familiale en de moderne industriële sector. "We moeten een deel van de meerwaarde die de genationaliseerde energiegrondstoffen genereren, overhevelen naar bepaalde vormen van zelfbeheer en zelforganisatie, en naar de commerciële ontwikkeling in de Andes en de Amazone."

Feit is dat door deze overwinning van Evo Morales het front tegen de vrijhandelsplannen van de Verenigde Staten versterkt wordt. Na de top van Mar del Plata in Argentinië november 2005, leek het er al sterk op dat dit neoliberaal project ten grave gedragen is. Met de komst van deze nieuwe Boliviaanse president zal de internationale VS politiek nog meer gecontesteerd worden.

Zal deze trend nog verder bevestigd worden in 2006? De tweede ronde van de presidentsverkiezingen in Chili komt eraan, maar onder de vorige centrumlinkse regering ging Chili al een bilateraal vrijhandelsakkoord aan met de VSA. Chili maakt dus geen deel uit van de "nieuwe beweging" in Zuid-Amerika. Maar er zijn nog presidentsverkiezingen: in Costa Rica (februari), Peru (april), Colombia (mei), Mexico (juli), later nog in Brazilië, Ecuador, Nicaragua en Venezuela. Iedereen zal sterk uitkijken wat er in Mexico gebeurt. Kan Lula herverkozen worden? En wat zou er in Venezuela kunnen gebeuren om Chavez van een herverkiezing te houden? De binnenlandse politieke situatie van elk land verschilt behoorlijk, en het is vooral Venezuela dat daar een heus ander beleid wil volgen, dat echt breekt met neoliberale recepten. Toch mogen we ook het belang niet onderschatten als regeringen de VS-plannen voor dit continent verwerpen. Hoe groter het aantal regeringsleiders dat de neoliberale vrijhandel afwijst, hoe groter de kans dat een andere politiek vorm kan krijgen. Het kan een echt begin betekenen van nieuwe internationale verhoudingen onder spelers die zich afkeren van het dominante rijke Noorden.

Georges Spriet is stafmedewerker bij Vrede.

■

[1] Onder meer: "Evo Morales no es chavista ni lulista", Hernando Alvarez, BBC Mundo (http://newsvote.bbc.co.uk) en "le MAS est de centre-gauche", Pablo Stefanoni (http://risal.collectif.net)

BOLIVIË: HOOP OP EEN GRONDIGE MAATSCHAPPELIJKE VERANDERING?

I Harald Neuber I

Ondanks de gerechtvaardigde euforie over de overwinning van links in Bolivië is het raadzaam om de ontwikkeling in Peru en Equator in herinnering te roepen. Ook daar wonnen met Alejandro Toledo en Lucio Gutiérez inheemse politiekers de verkiezingen. Hun politiek beleid is beslist niet links of socialistisch. De vraag naar het principieel in praktijk brengen van het beloofde beleid door een Morales regering, waarbij het inheemse en socialistische project op eerste plaats staat, moet onze aandacht en opvolging krijgen. Want verliezen we toch niet uit het oog, dat de MAS onder de regering van Carlos Mesa, zich als een betrouwbare partner in het parlement heeft gedragen. Tijdens een interview in juni 2005 bekritiseerde de linkse VS-socioloog, James Petras, deze politiek van compromissen. Toen speelde MAS een beslissende rol om de sociale protesten in de steden La Paz en El Alto in de kiem te smoren. In de plaats van een beslissende rol te spelen en de revolutionaire basis te mobiliseren, zoals dat door de Bolivariaanse regering in Venezuela werd gedaan, stelde Morales zich tegen de radicale vakbonden op en onderhandelde hij met de rechterzijde in het parlement. De vice-president van MAS Alvaro Garcia Linera propageert ondertussen een "kapitalistisch maatschappelijk Andesproject". Zijn doelstelling is de versplinterde productiekrachten te stimuleren. Met deze strategie verkommert het socialisme als een verre doelstelling.

De overwinning van Evo Morales, kan alleen maar een positieve inhoud hebben, wanneer hij over de ganse lijn en zeer consequent zich inzet om het buiten-parlementaire verzet op termijn een sterke basis te verschaffen. In de plaats van met rechts naar verbonden te zoeken, moet MAS in gesprek gaan met de vakbonden en hun organisatieproces bevorderen, vooraleer de volgende stap kan gezet worden. We moeten ons geen illusies maken dat de druk op de regering zal verhoogd worden, niet vanuit Washington en ook niet vanuit de rechtse kringen in het binnenland. Deze strijd zal niet in het parlement beslist worden, maar in de straten.

Vertaald en bewerkt:
Antoine Uytterhaeghe

■

TELESUR, HET BELANG VAN DE MEDIA

I Soetkin Van Muylem I

Op 24 juli 2005 werd Telesur gelanceerd, een nieuw informatief televisiekanaal dat het hele Latijns-Amerikaanse continent bestrijkt. Het feit dat dit vanuit de Venezolaanse hoofdstad Caracas gebeurde doet heel wat stof opwaaien in Washington.

TELESUR

De hoge heren in Noord-Amerika zijn namelijk heel bezorgd over de groeiende invloed van de tegendraadse Venezolaanse president Chavez in het naburige Latijns-Amerika. Venezuela is de grootste aandeelhouder van Telesur (kort voor 'Televisie uit het Zuiden'), dat trouwens gebruik maakt van een satelliet ter beschikking gesteld door China. Verder wordt de nieuwe zender bekostigd door de niet echt VS-bevriende regimes van de staten Argentinië (20% van de aandelen), Cuba (19%) en Uruguay (10%). Het Latijns-Amerikaanse televisiekanaal komt er op een moment waarop de landen in de regio meer en meer de controle opeisen over hun eigen economieën en natuurlijke rijkdommen. Het opzetten van een eigen Latijns-Amerikaanse berichtgeving wordt dus beschouwd als een volgende aanvechting van de Amerikaanse hegemonie in de regio.

Het is volgens de Uruguayaanse journalist en algemeen directeur van Telesur, Aram Ahorian nochtans niet de bedoeling om een soort Al-Jazeera te worden. Nieuwsuitzendingen en duiding vormen een belangrijk onderdeel van de programmatie (zo'n 45%), maar er valt ook entertainment en cultuur te bekijken. Er is plaats voor geschiedenis en traditie, voor educatie en voor de Latijns-Amerikaanse cinema. Het mediaproject wordt voor een groot stuk betaald met de regionale olie-inkomsten, deze zouden via de nieuwe zender terug geïnvesteerd worden in de bevolking. Aram Ahorian legt uit dat het de bedoeling is om de hand te reiken aan de gewone mensen en sociale bewegingen. Er is dan ook een vaste zendtijd voorzien waarin de verschillende Zuid-Amerikaanse gemeenschappen zelf aan bod komen.

BEDREIGING?

Hoewel de Verenigde Staten de ontwikkelingslanden regelmatig aanmoedigen om pluralistische en diverse mediakanalen te ontwikkelen, valt het Latijns-Amerikaanse project allerminst in de smaak. In het Internationale Adviescomité van Telesur zetelen onder meer de Spaans-Franse redacteur van 'Le Monde Diplomatique', Ignacio Ramonet en de Pakistaans-Britse politieke activist Tariq Ali. Namen die de neoconservatieven in Amerika doen steigeren. De republikeinse vertegenwoordiger Connie Mack omschreef Telesur in het Amerikaanse parlement als "een bedreiging voor de Verenigde Staten die de machtsbalans in de Westelijke hemisfeer kan ondermijnen en de anti-Amerikaanse en anti-vrijheidsretoriek van Hugo Chavez zal verspreiden". Het feit dat de Venezolaanse minister van Informatie, Andres Izarra, ook de huidige voorzitter is van Telesur, versterkt de Amerikaanse vermoedens alleen maar. De algemene directeur, Ahorian, verzekert echter dat Chavez "alleen in het nieuws zal komen als hij nieuws maakt".

Er heerst een paranoïde angst onder de Amerikaanse neo-conservatieven over de linkse richting die het Zuid-Amerikaanse continent opgaat en de opkomst van wat ze het 'radicale populisme' noemen. De belangrijkste vertegenwoordiger van deze politieke stroming is Chavez, maar ook in bvb. Brazilië, Chili, Uruguay en Argentinië tarten de verkozen leiders Washington door te proberen een eigen politieke en economische weg in te slaan. Er is voorlopig geen enkele reden om de bezorgdheid te temperen. Onlangs was er immers nog de overwinning van de socialistische voormalige cocaboer Evo Morales tijdens de Boliviaanse presidentsverkiezingen. In de straten van de grote steden en in de landelijke delen van Latijns-Amerika dagen lokale populaire organisaties de traditionele elites uit. Ze creëren hun eigen leiders en het ziet er naar uit dat Telesur hen een regionale stem kan verschaffen. In Washington weten ze maar al te best hoe katalyserend de media kunnen werken. Heel handig als propagandamiddel maar extreem gevaarlijk in de 'foute handen'. De Verenigde Staten maakten in het verleden zelf veelvuldig gebruik van de voorhanden zijnde media (technieken) om politieke processen te beïnvloeden. Er kan een pagina gevuld worden met voorbeelden.
Propagandistische media hielpen in de jaren tachtig de communistische regimes te kelderen, hebben hun hand in de recente fluwelen revoluties van de verschillende ex-Sovjetstaten die allen zeer liberale en Westers gezinde regimes aan de macht brachten, worden in Irak gebruikt om de bevolking te sensibiliseren, worden in Cuba gebruikt om de oppositie te inspireren, enzovoort, ...

MEDIALANDSCHAP IN VENEZUELA

Drie dagen voor de lancering van Telesur gaf het Amerikaanse parlement zijn regering de toestemming om een televisiestation op te richten dat exclusief in Venezuela moet uitzenden om "een consistente, accurate, objectieve en verstaanbare bron van nieuws aan te bieden". Dit om het mogelijke effect van Telesur te counteren.

Nochtans is het huidige medialandschap in Venezuela helemaal niet in handen van de staat of van het Chavez-regime. De meeste televisiekanalen zijn namelijk in privé-bezit, en wat belangrijker is, de eigenaars zijn anti-Chavez. Sterker nog, tijdens de coupoging tegen Chavez in april 2002 ondersteunden de private media openlijk en zonder uitzondering de oppositie. 24 op 24 uur was de programmering gericht op het promoten van een bepaalde politieke strekking. Chavez' aanhang werd bijvoorbeeld doodgezwegen. Beelden van de massale steunmarsen die overal in het land georganiseerd werden door de Venezolaanse bevolking voor hun president, werden simpelweg niet uitgezonden.

De belangrijkste mediamacht in Venezuela is de bedrijvengroep Cisnero. De eigenaar is Gustavo Cisneros, één van de rijkste mensen van Latijns-Amerika en een vriend van George Bush senior. Onder meer via zijn Univision Networks (het grootste Spaanstalige televisienetwerk op het Amerikaanse continent) worden de (commerciële) belangen en de standpunten van de Verenigde Staten volop gepromoot. Fox News, de grootste propagandamachine van de Bush administratie is in Venezuela dag en nacht te ontvangen via kabeltelevisie. De andere kleinere kanalen in privébezit nemen allemaal gelijkaardige VS-centrische standpunten in. Het oprichten van een nieuwe Amerikaanse zender om het effect van Telesur te counteren lijkt dus eigenlijk volstrekt overbodig. Het toont alleen maar aan hoe zenuwachtig de Verenigde Staten worden van de "linkse wind" die in Latijns-Amerika waait.

Niet in het minst omdat het de bedoeling is dat Telesur op niet al te lange termijn ook te ontvangen is in Noord-Amerika. In verschillende zuidelijke kiesdistricten maken de Amerikanen van Latijns-Amerikaanse afkomst een belangrijk deel of zelfs de meerderheid van de kiezers uit. Op de potentiële invloed die de zender daar op de verkiezingsuitslagen en de sociale rust kan hebben, wordt liever niet stilletjes afgewacht.

Soetkin Van Muylem is stafmedewerker bij Vrede.

■

STUDIEWEEKEND MIDDEN-OOSTEN EEN VERSLAG

I Bert Vandewynckele I

Tijdens het weekend van 18 tot 20 november organiseerde vzw Vrede een studieweekend voor jongeren aan zee in Lombardsijde. Er kwamen sprekers over diverse thema's in verband met het Midden-Oosten en er was steeds ruimte voor vragen en discussie.

Het weekend werd vrijdagavond geopend met een algemene inleiding van Ludo De Brabander. Hij beschreef kort de geschiedenis van het Midden-Oosten en de opkomst van het Pan-Arabisme en het Pan-Islamisme. Daarna sprak hij over de VS politiek met betrekking tot het Midden-Oosten. De nadruk lag sterk op de oliebelangen die de VS in de regio verdedigen. Ook de bijna onvoorwaardelijke steun van de VS aan Israël werd belicht. Deze uitéénzetting gaf een goed algemeen kader en was een ideaal startschot voor het weekend.

Zaterdagvoormiddag gaf Georges Spriet meer uitleg over kernwapens. "Zijn kernwapens verleden tijd?" was de vraag waarmee hij opende. Helaas is het antwoord hierop neen. Sommige landen gaan immers op zoek naar nieuwe "beter inzetbare" nucleaire wapens. Op dit ogenblik zijn er nog steeds 20.000 kernwapens op de wereld terwijl de VS zijn voorwaarden tot inzetbaarheid van kernwapens versoepelt. Dus is het gevaar van kernwapens nog lang niet van de baan. In het Midden-Oosten heeft Israël momenteel een monopolie op kernwapens. De vrees bestaat echter dat Iran aan een kernwapen zou werken. Iran zelf zegt dat het alleen van zijn recht op civiele kernenergie gebruik wil maken en het geen plannen heeft om een kernwapen te maken.

De zaterdagnamiddag sessie ging over het conflict tussen Israël en Palestina. Tineke Holvoet gaf uitleg over de geschiedenis en het ontstaan van de staat Israël. Dit hielp een beter zicht te krijgen op het ontstaan van het conflict. Daarna vertelden verschillende jongeren over hun ervaringen tijdens observatiemissies in het gebied en over het zeilkamp waarover in het vorige tijdschrift een artikel stond. Hun verhaal werd verteld met behulp van fotoreportages. Er werd ook aandacht geschonken aan de muur die Israël op Palestijns grondgebied bouwt waardoor vele Palestijnse boeren van een deel van hun landbouwland worden afgesneden. Dit is echter slechts één van de vele problemen die deze muur veroorzaakt. De avond werd afgesloten met de film 'Avenge but one of my two Eyes'. Deze film toonde beelden van de situatie aan de talloze checkpoints en het gedrag van Israëlische soldaten tegenover de Palestijnse bevolking..

Het informatieve gedeelte van het weekend werd afgesloten op zondagvoormiddag door Pieter Teirlinck die ons iets meer vertelde over de situatie van de Koerden in Turkije. Door de toetredingsonderhandelingen van Turkije met de Europese Unie is dit een thema dat vrij actueel is. Een eis voor het toetreden is onder andere dat Turkije meer respect heeft voor de mensenrechten en meer rechten geeft aan minderheden. Dit is natuurlijk iets wat de Koerden toejuichen. De nieuwe wetten die hiervoor moeten zorgen zijn meestal mooi op papier, maar werken niet altijd in de praktijk.

Zondagnamiddag was het tijd om uit te waaien aan zee. Het weekend was een waterval aan informatie en was zeer leerrijk. Een meer uitgebreide versie van het verslag van het weekend valt te lezen in het jongerengedeelte van de site van VZW Vrede. (www.vrede.be).

Bert Vandewynckele is stagiair bij Vrede

■

HET MERKWAARDIGE VERHAAL VAN DE BELG JACQUES MONSIEUR, DE MAN DIE OORLOGEN STUURDE

I Willy van Damme I

Midden april leverde ons land de Belgische wapenhandelaar en spion Jacques Monsieur uit aan Frankrijk waar hij sindsdien op verdenking van illegale wapenhandel opgesloten zit in de gevangenis van Bourges. Een verhaal dat vooral vragen oproept over onze veiligheidsdiensten en de controle hierop door de politici.

Het verhaal van de Belg Jacques Monsieur is er een van geheimdoenerij waarbij diplomatie, geheime diensten en big business elkaar achter de schermen vinden. Zonder dat de buitenwereld er weet van heeft worden hierbij miljoenendeals gesloten en internationale militaire conflicten beslecht. Dat Jacques Monsieur bekend raakte is toeval. Zonder het openbaar raken van het Franse schandaal rond de vroegere Franse oliemaatschappij Elf, nu een onderdeel van Total, zou de man steeds die onbekende mijnheer X gebleven zijn, die schimmige miljoenen euro's verdienende wapenhandelaar die de conflicten tussen Irak en Iran hielp manipuleren, de uitslag van de oorlog in Joegoslavië mee bepaalde en menige burgeroorlog in Afrika aanwakkerde. Het verhaal van Monsieur roept ernstige vragen op betreffende onze veiligheidsdiensten, ons buitenlands beleid en de controle daarop van onze politici. Controle die blijkbaar amper bestaat.

WAPENHANDELAAR EN SPION

De in 1953 in Halle geboren notariszoon en licentiaat in de rechten lijkt zowat de grootste wapenhandelaar en spion te zijn die België ooit gekend heeft. Achter de schermen speelde de man als grootschalig wapenhandelaar een sleutelrol in de twee grootste militaire conflicten van het einde van de vorige eeuw, de oorlog in Joegoslavië en die tussen Irak en Iran uit de jaren tachtig. Zoals hij zelf toegeeft, steeds op vraag van de Verenigde Staten. Dat deze ex-medewerker van de Belgische militaire veiligheidsdienst ADIV voor andere Westerse inlichtingdiensten als de Amerikaanse, Franse en de Israëlische ging werken hoeft niet te verwonderen. Vanaf het midden van de tachtiger jaren begon Monsieur met zijn wapenleveringen aan Iran dat toen in een erg bloedige oorlog verwikkeld was met Irak. Oorlog die Irak met steun van de VS was begonnen. De zaak zou later bekend raken als Irangate en de Amerikaanse president Ronald Reagan bijna ten val brengen.

Achter de schermen speelde Monsieur als grootschalig wapenhandelaar een sleutelrol in de twee grootste militaire conflicten van het einde van de vorige eeuw, de oorlog in Joegoslavië en die tussen Iran en Irak.

Monsieur stelde in een interview, zijn enige ooit, met Radio France International het in januari van dit jaar zo: "Als gevolg van het afgekondigde wapenembargo (door de VN en met steun van de VS, nvdr.) was Iran militair verzwakt geraakt. Een gevolg van een gebrek aan militair materiaal. Om een zeker militair evenwicht tussen beide landen te krijgen en Saddam Hoessein niet te machtig te maken begon ik dus met de levering van wapens aan Iran. Het betrof hier Amerikaanse raketten die aan Israël geleverd werden in het kader van het militaire bijstandsverdrag (dus geschonken, nvdr.) en die met het akkoord van de VS aan Iran werden verkocht." Het ging hier onder meer over 60.000 mobiele telegeleide TOW raketten voor een bedrag van 83 miljoen dollar. Irangate betekende de eerste breuk in de tot dan goede maar discrete relaties tussen de VS en de Iraakse president Saddam Hoessein. Plots besefte Saddam Hoessein dat de VS wilden dat Irak en Iran in een onderlinge uitputtingsslag elkaar vernielden. Tot profijt van aartsvijand Israël. Waarschuwingen van zijn adviseurs over de Amerikaanse bedoelingen had hij tot dan weggelachen. Monsieur lag dus mee aan de basis van de latere oorlogen van de VS tegen Irak.

Voor Monsieur veranderde er dankzij zijn anonimiteit, ondanks Irangate, echter weinig. Geleidelijk groeide hij uit tot de man achter de Iraanse wapenuitvoer. Via hem verkocht Iran 15 jaar lang massa's oorlogstuig overal ter wereld. Een wapenembargo maakte voor Monsieur daarbij weinig uit.

Over de reden voor die intense relaties met Iran laat Monsieur in dit interview van begin dit jaar eveneens meer licht schijnen: "Het idee was dat ik (voor de VS, nvdr) een studie moest maken van de Iraanse militaire mogelijkheden. Gelijktijdig diende ik ook een netwerk uit te bouwen van personen die mij konden inlichten over de toestand daar. Domeinen die mij daarom interesseerden waren de marine, de luchtmacht, de wapennijverheid en de productie van ballistische raketten en de kernindustrie."

WAPENS VOOR CONGO-BRAZZAVILLE

Cruciaal in de carrière van Monsieur waren ook de levering van niet alleen Iraanse maar ook Chinese wapens aan de regeringen van Kroatië en die van de moslims in Bosnië in de jaren negentig. Ook hier op vraag van de VS. Op initiatief van de EU en de VS hadden de Verenigde Naties in september 1991 bij het uitbreken van de oorlog in Joegoslavië een wapenembargo afgekondigd tegen alle partijen. Embargo dat werd gecontroleerd door de NAVO en dus de VS. Onmiddellijk na het instellen van dit embargo toog Monsieur op bezoek bij de door de VS heimelijk gesteunde Kroatische president Franjo Tudjman.

Monsieur: "Er werd op zeker ogenblik door bepaalde instanties besloten om iets te doen voor de Kroaten en de Moslims in Bosnië. Die wapenleveringen aan Kroatië gebeurden via zee en die aan Bosnië via de lucht. En inderdaad zonder het groene licht (van de NAVO die het embargo controleerde, nvdr.) zouden die leveringen onmogelijk zijn geweest." Het was vooral dankzij deze wapenleveranties dat Kroatië en de Bosnische moslims, en dus de VS, de oorlog rond Joegoslavië wonnen. Ook hier ging het over tientallen tonnen materiaal met een waarde die vele tientallen miljoenen dollar betrof.

Een derde gekende belangrijke en achteraf gebleken fatale episode voor Monsieur waren de wapenleveringen aan Congo-Brazzaville, een failliete olieproducent, waar president Pascal Lissouba in juni 1997 in moeilijkheden raakte als gevolg van een gewapende rebellie van zijn voorganger en huidig president Denis Sassou Nguesso. Toenmalig Congolees minister van Financiën Nguila Moungounga-Nkombo in een telefonisch gesprek met de redactie: "Wij hadden in die periode dringend wapens nodig om ons tegen Sassou te verdedigen en contacteerden daarom André Tarallo, de verantwoordelijke voor Afrika bij Elf. Via onze rekening bij hun bank FIBA bestelden wij zo bij Monsieur de nodige wapens. Het grootste deel daarvan werd via onze rekening door mij nog betaald. Naar gelang de strijd evolueerde begonnen Tarallo en Elf echter Sassou te steunen. Zij lieten ons vallen. Met als gevolg dat wij de strijd verloren."

Dat Elf voor Monsieur koos was logisch. Zowel Elf als Monsieur onderhielden immers nauwe relaties met de Franse militaire inlichtingendienst DGSE. Het betrof hier een contract ter waarde van 61 miljoen dollar. Volgens bronnen zou Monsieur via Elf ook wapens hebben verkocht aan Sassou. Monsieur ontkent dit echter.

ONTMASKERD

Dit contract, dat gedeeltelijk liep via zijn op het eiland Mauritius gevestigde schermvennootschap Matimco, zou echter het einde inluiden voor de wapenhandel en spionageactiviteiten van Monsieur. Eind 1997 brak rond Elf in Frankrijk immers een omvangrijk schandaal los waarbij gans de top van het bedrijf, een aantal toppolitici en mensen van de veiligheidsdiensten in opspraak raakten en uiteindelijk ook tot zware straffen werden veroordeeld. De schimmige wapenleveranties aan Lissouba trokken daarbij al snel de aandacht van het Franse gerecht en de media. Monsieur had immers geen officiële toelating om via Frankrijk wapens uit te voeren.

In 1999 viel het Franse en Belgische gerecht tweemaal bij Monsieur binnen met als resultaat een schat aan informatie over diens wapenhandel. Monsieur achtte zich immers goed beschermd en was dus nonchalant. Deze was nadat het in België te gevaarlijk werd in 1993 uitgeweken naar La Celle-Condé, een gehucht van Lignières nabij de stad Bourges. Daar runde hij een stoeterij met Portugese dressuurpaarden genaamd Domaine des amourettes. De wapenhandel en zijn spionagewerk had duidelijk pakken geld opgeleverd. Door die inval kregen de media echter weet van zijn zaakjes en kwam er vroegtijdig een einde aan zijn wapenhandel. Monsieur raakte door zijn mediabekendheid immers verbrand en spionnen werken nu eenmaal steevast anoniem.

In 1999 werd hij door de Franse onderzoeksrechter Gerard Canolle uit Bourges in verdenking gesteld, zijn Belgisch paspoort afgenomen en onder huisarrest geplaatst. Na een nieuwe ondervraging in november 2000 vluchtte hij met zijn auto naar Annecy waar hij voorzien van een Ivoriaans paspoort een taxi nam naar Zurich en vandaar naar Teheran trok. Tevergeefs echter want rond die tijd was ook voor de Iraniërs zijn rol van spion duidelijk geworden. Mogelijks al bij zijn aankomst in Iran werd hij opgepakt en op 10 december 2001 wegens onder meer spionage voor België en de VS tot 10 jaar cel veroordeeld. Celstraf die hij in mei 2002 voor 437.573 euro afkoopt.

Ondertussen was hij op 25 oktober 2001 bij verstek in Brussel ook al voor onder meer illegale wapenhandel, witwas en misbruik van vertrouwen tot 5 jaar cel veroordeeld. Toen hij Iran op 11 mei 2002

verliet en via Istanbul België wou bereiken ontstond er dan ook een ruzie tussen het Franse en Belgische gerecht over de man. Strijd die door Monsieur, die liever niet naar Frankrijk terugging, in België werd gewonnen. Op 20 december 2002 veroordeelde de Brusselse rechtbank dan Monsieur tot 40 maanden cel plus een boete. Waarbij alleen die 25 maanden effectief werden die hij al voorheen in Iran, Turkije en België had uitgezeten. Het proces zelf verliep merkwaardig genoeg grotendeels achter gesloten deuren.

VICTOR BOUT

Sindsdien leefde Monsieur in een huurappartement in Brussel hopende uit Franse handen te blijven. Het Europees aanhoudingsmandaat dat onlangs in voege trad en waarbij ook België zijn onderdanen aan Europese landen uitlevert sloeg die droom van Monsieur stuk. Midden april werd hij door de Belgische overheid aan Frankrijk uitgeleverd waar onderzoeksrechter Stéphane Kallenberger het nog een tijdje durende onderzoek nu verder zet. Volgens de Franse media werden hierbij ook enkele zakenpartners van de man mee in verdenking gesteld waaronder de Belgische Claudine Fraiture, die sinds 1995 deels in het Franse Tours verblijft, de Franse in Florida woonachtige wapenhandelaar François Lasnosky, ook gekend als Jean-Bernard Lasnaud, en Patrice Bourges, zoon van de Gaullistische ex-minister van Defensie Yvon Bourges. Claudine Fraiture ontkent enige schuld in de zaak: "Mijn enige relatie met Monsieur was dat ik hem een kantoor verhuurde. Ook de van hem afkomstige op mijn bankrekening gestorte gelden betroffen alleen die huur. Beweringen dat ik hier in verdenking ben gesteld ontken ik."

Of een eventuele Franse veroordeling het einde van de gerechtelijke avonturen van Monsieur betekend valt te bezien. Zowel in Italië, Oekraïne als in Slowakije lopen er nog gerechtelijke onderzoeken naar de praktijken van zijn Slowaakse firma Joy Slovakia via welke hij onder meer wapens leverde aan Lissouba. Via Joy Slovakia werkte hij trouwens blijkbaar ook samen met de beruchte Russische wapenhandelaar Victor Bout. Een leverancier van wapens aan alle mogelijke Afrikaanse burgeroorlogen die volgens de Financial Times van 16 mei 2004 eveneens de steun van de VS en Groot-Brittannië genoot. Verhaal dat in beider hoofdsteden nooit werd ontkend.

EEN BOOS COMITE I

Of wij ooit alles over Monsieur zullen vernemen valt te betwijfelen. Gealarmeerd door enkele artikelen in de media toog het Comité I, dat namens het Belgische parlement de inlichtingendiensten moet controleren, in 1999 op onderzoek. Wanneer op 23 juni 2000 het Comité I over mogelijke schendingen van embargo's een brief stuurt naar de militaire veiligheidsdienst ADIV antwoordt die op 10 juli 2000 dat het "niet mogelijk (is) de doeltreffendheid van internationale sancties van nabij te volgen". Ook zou ze alle mogelijke beschikbare informatie over schendingen van embargo's zeker aan de Eerste Minister, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Landsverdediging bezorgen.

Het op 19 juli 2002 in het parlement neergelegde activiteitenverslag voor 2001 van het Comité I toonde echter een gans ander verhaal. Zo bleken beide inlichtingendiensten volgens het verslag reeds van in het begin der tachtiger jaren perfect op de hoogte te zijn van de activiteiten van Monsieur. Zij hadden hierover zelfs informatie uitgewisseld met andere inlichtingendiensten. En hoewel het Belgische gerecht al jaren bezig was met een onderzoek naar de praktijken van Monsieur hielden de veiligheidsdiensten die gegevens voor het gerecht achter. Ook na de eerste vragen van het Comité I over de zaak in 1999 bleef men zelfs nog in 2001 documenten achterhouden. Zo stelt het rapport van het Comité I van 2002 op pagina 167: "Pas nadat ze erop werden gewezen dat tijdens het eerste bezoek van de dienst enquêtes van het Comité I aan de Veiligheid van de Staat, in 1999, rapporten werden geraadpleegd die melding maakten van gerechtelijke onderzoekselementen, herinnerden ze zich dat gerechtelijk onderzoek."

Niet alleen verborg men dus gegevens aan het gerecht maar poogde men ook nog te liegen tegen het Comité I. Ook de politici werden in het ongewisse gelaten. Claudine Fraiture: "Van die wapenhandel van Monsieur waren geen Belgische politici op de hoogte." Ondanks het feit dat er in België in 1986 een schandaal uitbarst rond wapenleveringen via Oostende aan Iran (wat na een parlementair onderzoek in 1991 resulteert in een nieuwe wapenwet) start Monsieur met steun van de veiligheidsdiensten eind 1991, onmiddellijk na het afkondigen van het wapenembargo tegen Joegoslavië, met een nieuwe illegale wapentrafiek. Dit ook nadat de ADIV in 1990 in opspraak was gekomen met de zaak Gladio, een door haar geleid binnenlands netwerk van geheime agenten dat nauw samenwerkte met dubieuze en extreem rechtse figuren en groepjes.

POLITICI LATEN BEGAAN

Van enige sancties door ministers tegen mensen bij de betrokken veiligheidsdiensten blijkt bij navraag geen sprake geweest te zijn.

Dat de Wetstraat zo mak reageerde verbaast insiders echter niet. Een recent symposium in het parlement betreffende de democratische controle over de veiligheidsdiensten ten spijt. "De politici gaan zich hier zoveel mogelijk gedeisd houden en zo weinig mogelijk reageren," stelde een insider met kennis van het dossier. "Toen ik op het kabinet van Justitie werkte poogden wij controle te krijgen over de Veiligheid van de Staat. Tevergeefs zoals bleek," oppert een vroegere medewerker op Justitie. Eenzelfde geluid ook bij een andere kabinetsmedewerker op dit ministerie: "Wij poogden toen contacten te leggen met de Veiligheid van de Staat maar dat lukte amper. Het had achteraf gezien voor ons toch weinig zin want hun speurwerk is gewoon ondermaats."

Koen Dassen, Administrateur Generaal van de Veiligheid van de Staat hield onlangs een charmeoffensief rond de openheid van zijn dienst. Antwoorden op vragen hierover bleven na eerdere toezeggingen echter uit. Openheid heeft duidelijk zijn grenzen. Met als vraag: kennen onze veiligheidsdiensten al de naam van de nieuwe Jacques Monsieur?

Willy Van Damme schrijft regelmatig voor Vrede

■

DE GIJZELING VAN SYRIË: DE GEVOLGEN VAN DERTIG JAAR TIRANNIE

I Camille Wouters I

Camille Wouters trok na haar universitaire studies Geschiedenis en Ontwikkelingssamenwerking naar Syrië om er Arabisch te gaan studeren aan de Universiteit van Damascus. Ze gaf er ook Engelse les in een buitenwijk. Ze verbleef er van september tot juni 2004 en praatte met verschillende mensen over het huidige Syrische regime.

DE HARDE HAND VAN HAFEZ AL-ASSAD EN DE DEPOLITISERING VAN DE MAATSCHAPPIJ

"Heb je ooit met een Syriër gepraat over politiek? Met zijn ogen scant hij elke hoek van de kamer. Op zijn hoede, bang dat het gesprek, zelfs achter gesloten deuren, in de verkeerde oren zal vallen.", vertelt Hassan Abbas, onderzoeker aan het Franse centrum voor taalonderzoek in Damascus (IFEAD). We hebben onze discussie op een zondagavond aan een tafeltje in het koffiehuis Luna, recht tegenover het onderzoekscentrum, in Abu Romaneh, het luxueuze deel van de stad dat de ambassades huisvest. "Zie je die krantenverkoper daar op straat?". Hij vraagt me om onopgemerkt mijn hoofd links te draaien. "Een agent van de geheime diensten. Je mag zeker zijn dat elke straatveger, lotjes- of krantenverkoper voor de geheime diensten werkt. Heb je eigenlijk een alibi waarom je vanavond met mij aan het discussiëren bent?". Veel hoeft hij mij niet meer te vertellen om mij nog meer op mijn ongemak te laten voelen.

Syrië leeft al meer dan dertig jaar onder de harde hand van het Assad-regime. De Baath-partij kwam aan de macht in 1963 en een jonge, maar ambitieuze man deed toen zijn intrede in de Syrische politiek: Hafez al-Assad. Na een blitz-carrière in het leger, heeft hij van de labiele politieke situatie die in Syrië sinds de onafhankelijkheid heerste, geprofiteerd om al de sleutelposities in handen te geven van zijn naaste medewerkers. In 1970 na een succesvolle, bloedloze coup werd hij de nieuwe president van het land.

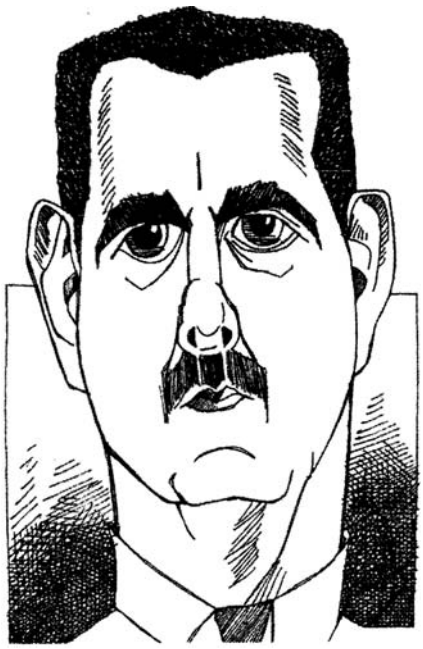

De president Bachar al-Assad (Carlucho CWS Cartoons)

Assads absolute macht over de bevolking berustte op drie pilaren: de pan-Arabische ideologie van de Baath-partij, de dertien verschillende geheime diensten die het land patrouilleerden en een cultus rond zijn persoon, Stalin waardig. Met de juiste vermenging van terreur, propaganda, cliëntelisme en sociale maatregelen heeft Assad elke vorm van oppositie de kop ingedrukt. Dat hij geen enkele tegenstand zou tolereren toonde hij in maart 1982 in de stad Hamma. Na een bloedige opstand van de Moslimbroeders die zich al een aantal jaren tegen het regime hadden gekant, mochten 20.000 onschuldige slachtoffers Assad's genadeloosheid aan den lijve voelen toen hij besloot de stad, waar de moslimbroeders zich hadden teruggetrokken, te belegeren.

Het gevolg van de repressie is dat Syrië na dertig jaar geen actief, onafhankelijk politiek-, sociaal- noch cultureel leven kent. Alles -van de vakbonden, vrouwenbewegingen tot de jeugdbewegingen- werd opgeslorpt door het staatsapparaat en onder het vaandel van het Baath-regime in het gareel gehouden. Zelfs de kerken en de moskeeën worden door de staatsveiligheid nauwlettend in de gaten gehouden. Elke preek moet op voorhand door de censuurmachine gecontroleerd worden. Volgens Abbas is er "een minderheid, ongeveer 1% van de maatschappij, die het aandurft haar mening openlijk te uiten. De andere 99% leeft in een sfeer van angst, gecreëerd door de regering". Dertig jaar Baath-revolutie heeft een a-politieke maatschappij gecreëerd.

DE PRESIDENT IS DOOD, LEVE DE PRESIDENT

Na de dood van Hafez in 2000 werd de dynastie van de Assads verder gezet door zijn zoon Bashar al-Assad. Na vijf jaar is het nog niet helemaal duidelijk wie Bashar al-Assad is: een hervormer, een verlichte despoot of een marionet? De verwachtingen op een politieke opening waren bij zijn aantreden in de Syrische politiek alleszins hoog gespannen. Op zijn aandringen werden kritische salons opgericht, waar men zonder schroom over maatschappelijke pijnpunten debatteerde. In 'de verklaring van de 99' ondertekenden 99 leden van de nationale intellectuele elite, waaronder Hassan Abbas, een bekendmaking waarin ze de opheffing van de noodtoestand eisten, die al sinds 1963 in voege is. Deze werd opgevolgd

door de 'verklaring van de 1000' waar een radicale omvorming van het regime werd geëist. De internationale kranten verwezen naar de groeiende persvrijheid dankzij de introductie van het internet en naar de drukke westerse praatcafés, waar de jongeren rond een tafel koffie dronken en aan hun waterpijp slurpten, als teken van de opening naar de buitenwereld en de democratisering. Er blies een nieuwe wind in de hoofdstad die men voorbarig de 'lente van Damascus' noemde. In 2004 kwam er plots een eind aan de tolerantie van president Assad en zijn omgeving. De salons werden opgedoekt, de laatste in mei 2005, oppositieleden werden opgepakt en gevangengenomen, wie durfde zijn mening te uiten leefde in angst. "De repressie was erger dan in de tijd van de vader. Voor 2001 waren er bepaalde rode lijnen (religie, politiek, president) die niet overschreden konden worden. Maar de recente repressie is arbitrair. De ene dag wordt iets toegelaten, de volgende niet meer." zegt Abbas.

"We wachten al vijf jaar dat het regime de stap onderneemt naar een rechtsstaat, maar er komt niets van terecht. De zittende machtshouders hebben teveel te verliezen bij een eventuele machtswissel." Zegt Anwar al-Bunni, een gerespecteerde Syrische advocaat die zich inzet voor de mensenrechten in Syrië. De wil van Bashar om het land te hervormen wordt in vraag gesteld. De oude garde, ondanks sommige veranderingen, heeft nog een stevige greep op de politieke instellingen van het land. En de corruptie draait nog steeds op volle toeren. In ruil voor hun politieke loyaliteit kregen de medewerkers en naaste familieleden van Hafez al-Assad vrij spel in de economie van het land. De familie van zijn vrouw, de Makhloufs, beheert een deel van de nationale financiële instellingen die de financiering van hun ondernemingen vergemakkelijkt. De waarde van hun commercieel imperium wordt geschat op meer dan 3 miljard dollar. De recente economische 'bloei' -in de vorm van de nieuwe westerse symbolen, zoals de luxueuze restaurants, de mobiele telefoons en de dure auto's- was enkel een manier van de oude elite om in te spelen op de nieuwe trends. De nieuwe media is grotendeels in handen van de zoon van oud minister van defensie, Tlal. Elke keer ik een koffie of mijn geliefde limoensap met munt drink in één van de nieuwe restaurants die de oude stad telt, maak ik de familie van de oude vice-president Khaddam een beetje rijker, die de horeca bijna volledig in handen heeft. De wanpraktijken zetten vooral kwaad bloed bij de jongeren, die een weinig roemrijke toekomst te wachten staat. "Iedereen weet dat Bashar de licenties voor Syriatel en 94 (de twee GSM netwerken) onder de marktprijs heeft verkocht aan zijn neef Rami Makhlouf", zegt Hussein, een student aan de Universiteit van Damascus. "Wij hebben geen enkel perspectief in Syrië. Indien we een eigen zaak willen openen worden ons geen leningen gegeven door de banken, waar moeten we dan het geld gaan halen?"

ER IS MEER NODIG DAN EEN MACHTSWISSEL

Maar toch heeft die korte periode van vrijheid een lont aangestoken die niet meer te doven valt. De angst neemt af en ongenoegen komt in de plaats. "Ten tijde van Hafez werd mij elk openbaar optreden verboden, nu komt de nationale zender mij thuis interviewen" zegt Hassan Abbas. De oppositiebewegingen tasten de grenzen af van wat toegelaten is, in de hoop die op te schuiven. De Moslimbroeders hebben een duidelijke oproep gedaan: ze willen deelnemen aan democratische verkiezingen. Mensenrechtenorganisaties houden kleine betogingen tegen de arrestaties van politieke leden. Er worden artikels geschreven over de corruptieschandalen in de regering. Alhoewel deze activiteiten illegaal blijven ziet men toch de kritiek toenemen. Men durft te dromen van verandering, van openheid en van een rechtsstaat. De vraag is nu of dit met Bashar of zonder hem moet gebeuren en wat de gevolgen zullen zijn voor het land?

Het rampenscenario dat zich nu in Irak afspeelt, de opkomst van het islamisme en de confessionele spanningen in Libanon doen de vraag reizen wat er de Syriërs aan het einde van dat brandende lont wacht. De meeste Syriërs lachen de vraag weg en verwijzen naar de periode net na de onafhankelijkheid als toonbeeld van religieuze tolerantie. Ze vergeten er vaak bij te vertellen dat na de onafhankelijkheid Syrië twintig verschillende, gelukte en mislukte, staatsgrepen heeft gekend.

Colette Khoury, schrijfster en oud-parlementslid, nodigt mij uit in haar appartement bij Bab-Touma, het christelijke deel van de oude stad. Ze is een flamboyante dame rond de zestig. Na de gebruikelijke zwarte gekruide koffie en de opdringerige culinaire gastvrijheid die mij al drie kilo's heeft doen aankomen, bespreken we in haar zitkamer de toekomst van Syrië. Ook zij verwijst naar het verleden om de leefbaarheid van een democratisch systeem aan te tonen. Haar grootvader, een protestant, was eerste minister in de jaren '50, verkozen door de mensen, de meerderheid moslim. "Dus waar is het probleem?" Ze is één van de 'believers', die erin geloven dat Bashar al-Assad en zijn vrouw Asma het land proberen te hervormen. "Het is een charmant en modern koppel. Syrië heeft hen nodig voor de toekomst", zegt ze zonder schroom.

Maar de tijden zijn veranderd zegt Anwar al-Bunni, "het regime heeft een bom gecreëerd in de maatschappij. Maar anders dan gewone bommen ontploft deze niet door druk uit te oefenen, maar pas als je je voet ervan afhaalt". De historische evoluties hebben het huidige bevol-

We wachten al vijf jaar dat het regime de stap onderneemt naar een rechtsstaat. Maar de zittende machtshouders hebben teveel te verliezen bij een eventuele machtswissel.

Anwar al-Bunni, advocaat, mensenrechtenactivist

kingslandschap van Syrië getekend. Aangetrokken door de vruchtbare gronden en de economische welvaart van handelssteden als Aleppo en Damascus, vestigden zich in het verleden verschillende bevolkingsgroepen, soms na bloedige oorlogen, in het gebied. Met als gevolg dat Syrië, vandaag de dag een zeer heterogene bevolking telt, onderverdeeld in 47 etnische en religieuze groepen. De meerderheid is moslim (waarvan 70% soennieten, 10% sjiieten, 10% alawieten (onderling onderverdeeld in zijtakken) en er zijn ongeveer 10% christenen (onderverdeeld in protestanten, katholieken, rooms-orthodoxen).

De Assads zelf zijn alawieten. De alawieten vormen een aparte groep binnen de moslimgemeenschap aangezien ze de vijf pilaren van de Islam niet erkennen en worden dan ook door de grote meerderheid van de soennieten als ketters beschouwd. Hafez al-Assad heeft zijn macht versterkt door te steunen op de minderheden, voornamelijk uit zijn eigen fractie, en door de soennieten onderling te verdelen. Alhoewel het Baathisme elke sektarische verwijzing verwerpt, spelen de spanningen tussen de verschillende segmenten van de maatschappij in het voordeel van het regime. De fricties en het onderlinge wantrouwen zorgen voor een broze maatschappij die ten eerste, door haar verdeeldheid, geen gevaar vormt voor het regime en ten tweede een sterke staat nodig heeft om de stukken van de puzzel bij elkaar te houden en conflicten te voorkomen. Het regime met Baath-ideologie werpt zich op als de garantie voor maatschappelijke stabiliteit, als de behoeder van de unie en de broederlijkheid. De mythe van het regime als de verzoener van de maatschappij, als de stabiliteitsfactor voor het land, kent vooral veel bijval bij de christenen die vrezen voor een machtsovername door de soennieten, vooral door de Moslimbroeders, bij een eventuele machtswissel. Rampscenario's van een autoritaire Islamstaat geschoeid op Iranese of Saoedi-Arabische leest worden gevreesd.

De Moslimbroeders waren vooral heel actief in de jaren tachtig. Maar na de gewelddadige repressie door Hafez al-Assad hebben ze hun toevluchtsoord gezocht in Londen. Sindsdien is hun omvang en hun machtsbasis in het land niet gekend. Enerzijds wordt er wild gespeculeerd over een mogelijke totale overwinning bij verkiezingen, anderen betwijfelen dit en verwijzen naar de sterke soefi-traditie in het land, die haaks staat met het fundamentalisme van de Moslimbroeders. Vast staat dat de invloed van religie fel is toegenomen in Syrië net zoals in de rest van de (moslim)wereld. Mannen gaan terug naar de moskee. Vrouwen die vroeger geen hoofddoek droegen, dragen die nu wel. Deze trend is vooral merkbaar bij de jonge meisjes. "Ik draag de hoofddoek uit respect voor mijn religie", zegt Sirin, een jonge werkneemster bij de VN. Ze is de enige vrouw van haar familie die de hoofddoek draagt.

"De repressieve aard van het regime heeft frustraties opgewekt, die mensen alleen in de moskee konden verwerken.", legt al-Bunni uit. "De kerken en de moskeeën waren de laatste oorden waar men van een zekere groepsvrijheid kon profiteren".

Sinds een aantal jaren hebben de Moslimbroeders een oproep gedaan waarin ze elke vorm van geweld afzweren en willen meedingen naar een parlementszetel in een democratische staat. Maar sommigen vrezen dat dit enkel 'zand in de ogen van de mensen strooien' is en vrezen dat hun democratie zal gelden voor 'één man, één stem, één keer'. Toch is dit een risico dat men moet nemen meent al-Bunni,"ofwel behoud je de status quo en laat je de bom liggen, waardoor de tegenstellingen in de gemeenschap en tussen de religies zullen toenemen, ofwel doe je er iets aan en neem je het risico dat de bom zal ontploffen". Een deel van de Syrische bevolking wil volledig komaf maken met het huidige regime. Ze verkiezen een toekomst vol onzekerheid boven een status quo. Maar er zal hard gewerkt moeten worden aan de heropbouw van een breed politiek bestel dat het machtsvacuüm zal kunnen opvangen na het Baath-regime. De oppositie heeft in dertig jaar tijd geen voet aan wal kunnen zetten en is totaal verzwakt en uitgeput. De vinger wijzend naar het huidige politiek regime voor al de problemen, zijn ze vergeten een sterk politiek plan op te stellen voor het toekomstige economische en sociale herstel van Syrië.

De verzwakte oppositie heeft een kans op overleven indien er samengewerkt wordt. Maar het onderlinge wantrouwen en de afgunst belet dit. De sektarische diversiteit houdt henzelf en hun land gegijzeld. Nochtans heeft Syrië meer dan ooit nood aan sterke politieke partijen die hun achterban kunnen vertegenwoordigen, en de groeiende frustraties binnen het parlementaire spel kunnen uitspelen. Dit lijkt mij de enige manier om het land bijeen te houden en op een congruente manier naar een rechtsstaat te evolueren. Maar daarvoor moet het regime haar teugels laten vieren en bouwen aan een kritisch denkende maatschappij, die het communautaire gekwebbel op een constructieve manier kan aanpakken.

■

DE MOSSAD IN NOORD-IRAK

I Ludo De Brabander I

De bezettingsoorlog en de chaos waar Irak onder gebukt gaat vormen een ideale voedingsbodem voor buitenlandse krachten die het Irakees grondgebied gebruiken voor hun eigen politieke en economische agenda's: oliebelangen in het Westen, geostrategische vanuit Iran en Turkije, etc. Een opmerkelijke actor in dit belangenspel vormt de aanwezigheid van de Israëlische legerinstructeurs en de geheime buitenlandse inlichtingendienst Mossad.

De oorlog en de bezetting door de VS-'coalitie' – een eufemisme voor bezettingstroepen - en daaruit voortvloeiende chaos maken van Irak het ideale speelterrein voor buitenlandse krachten die de situatie uitbuiten om er politiek of economisch profijt uit te trekken. Een rapport van Britse NGO's maakte onlangs publiek dat Brits-Amerikaanse oliemultinationals met de steun van hun regeringen een contract aan het onderhandelen zijn – via het systeem van 'product sharing agreements' - dat superwinsten garandeert.(1) De return die de oliemultinationals kunnen genereren varieert van 42 tot 162 procent. Het afstaan van de olieproductie zou de Irakezen tussen 74 en 194 miljard dollar aan inkomsten kosten in vergelijking met olieontginning in eigen publieke handen. Dat soort praktijken is niet nieuw. Sinds de invasie is Irak al langer een wingewest voor grote bedrijven die actief zijn in allerlei infrastructuurwerken of er bewakingsopdrachten uitvoeren, meestal tegen woekerprijzen. De grote bedrijven worden daarbij goed geholpen door de VS-regering die voor de officiële machtsoverdracht enkele honderden bedrijven via 'order 39' lieten privatiseren.(2)

Politiek betekent de bezetting van Irak dat Iran - een land dat volgens president Bush tot de 'as van het kwaad' behoort - in de tang wordt genomen. De VS zijn militair sterk in de regio aanwezig met niet alleen geplande permanente militaire basissen in Irak, maar ook reeds goed uitgeruste militaire basissen en posten in Turkije, Afghanistan, Qatar, Saudi-Arabië en andere Golfstaten.

Iran, op zijn beurt, blijft evenzeer actief in de regio. De meerderheid van de Irakese bevolking is religieus verwant aan Iran. De belangrijkste sjiïtische partijen in het zuidelijke deel van Irak zijn jarenlang door Iran financieel en militair gesteund geweest tegen het regime van Saddam Hoessein. Deze banden bestaan nog altijd. Iran probeert via bevriende partijen de Irakese politieke scène te controleren. Op dit ogenblik heeft Iran belang bij een status quo van de chaos. Zolang deze aanhoudt blijft Iran vermoedelijk gespaard van grootschalige militaire VS-acties.

Sinds midden 2004 zijn Israëlische militairen en agenten van de inlichtingendiensten actief in Koerdistan waar ze de Koerdische Peshmerga's (militaire milities) trainen.

Verder is er nog het Iraakse verzet, waarvan bepaalde fracties geïnfiltreerd zijn of gecontroleerd worden door krachten die niet alleen de bezettingsmacht viseren, maar er ook een religieus-integristische en separatistische agenda op nahouden. Het is trouwens onduidelijk in hoeverre bepaalde acties, zoals ontvoeringen, die toegeschreven worden aan Al Qaida niet ook het werk zijn van inlichtingendiensten en aanverwante.

ISRAËL

Een opmerkelijke actor op het Iraakse speelveld is Israël. Het gaat om activiteiten die zich vooral, maar niet uitsluitend, in het Koerdische noorden afspelen. Het is moeilijk om er veel informatie over te vinden, want zowel Koerdische, als Amerikaanse en Israëlische bronnen, ontkennen of houden de lippen stijf op elkaar. De Amerikaanse onderzoeksjournalist Seymour Hersch wijdde er vorig jaar een lang artikel aan in het magazine *The New Yorker*.(3) Volgens Hersch die zich baseert op Amerikaanse, Israëlische en Turkse bronnen, is de aanwezigheid van Israël ingegeven door de vrees voor infiltraties van Iraanse veiligheidsdiensten en andere buitenlandse strijders in Irak. De Israëli's waren er eind 2003 al van overtuigd dat de VS de bezetting niet konden winnen en dus kozen ze voor een scenario dat de schade die Israël daarvan zou kunnen ondervinden, moest beperken door hun reeds lang bestaande banden met de Iraakse Koerden aan te halen en te zorgen voor een substantiële aanwezigheid. Sinds midden 2004 zijn Israëlische militairen en agenten van de inlichtingendiensten actief in Koerdistan, waar ze de Koerdische Peshmerga's (militaire milities) trainen. Noord-Irak vormt daarnaast ook een ideale uitvalsbasis voor geheime operaties in Syrië en Iran. Volgens Hersh zijn er ook leden van de Mossad actief, de Israëlische buitenlandse inlichtingendienst, vermomd als zakenlui. De Israëlische aanwezigheid heeft al geleid tot spanningen met Turkije, die zelf geregeld militair aanwezig is in Noord-Irak en voor wie een onafhankelijk Koerdistan een nachtmerrie vormt. Turkije en Israël zijn

nochtans militaire en economische bondgenoten, hoewel de goede relaties van eind de jaren negentig sinds het aan de macht komen van de Turks islamitische partij AKP enkele jaren terug iets minder hartelijk zijn.

MOSSAD HELPT KOERDISCHE VEILIGHEIDSDIENST UITBOUWEN

De Israëlische aanwezigheid in Noord-Irak is niet nieuw. Toen het Hasjemitisch koninkrijk ten val kwam in 1958 begon Israël in samenwerking met het Iraanse regime van de Sjah de Koerden te bewapenen en te trainen zodat ze zich konden verzetten tegen het nieuwe autoritair-linkse en Arabisch nationalistische regime van Qassem. In 1963 zou de steun opgevoerd worden met de levering van wapens en militaire adviseurs. Israëlische militaire instructeurs trainden de Persmerga's. Israël zou volgens een voormalig lid van de Mossad de Koerden elk jaar 500.000 dollar steun per maand hebben geven.(4) Het is in die periode dat met de hulp van Mossad, de inlichtingendienst van de Koerdisch Democratische Partij, Parastin, werd opgericht. Behalve met de Mossad werkte Parastin nauw samen met de Savak (geheime politie van Iran) en de Amerikaanse inlichtingendienst CIA. Het luidde het begin in van een periode waarin de Koerden zich jarenlang zouden laten gebruiken in een geopolitiek spel waar de verschillende Koerdische fracties tegen elkaar werden uitgespeeld. Zo zou Parastin Iraans-Koerdische opponenten uitleveren aan de Savak. Parastin is tot vandaag actief en wordt genoemd in de ontvoering van de schrijver en mensenrechtenactivist Dr. Kamal Said Qadir, die KDP-leider Mesud Barzani en zijn zonen verweet de politieke vrijheden in te perken en daarom een proces tegen hen was gestart. De Israëlische steun aan de Koerden stopte met het akkoord van Algiers in 1975, wanneer Saddam Hoessein en de Sjah van Iran elkaar de hand schudden. De Koerdische opstand bloedde dood. Dat neemt niet weg dat gedurende de Iraans-Iraakse oorlog (1980-'88) en de Golfoorlog van 1991 de samenwerking met Israël voortduurde.

De relatie tussen Israël en de Iraakse Koerden kent volgens bepaalde strekkingen binnen het nationalistisch-Koerdische kamp genealogische, historische en politieke banden. Een team van Israëlische, Indische en Duitse wetenschappers stelde onlangs vast dat er een grote genetische verwantschap zou bestaan tussen Joden en Koerden als gevolg van de eeuwenlange aanwezigheid van Serfadische joden in Noord-Irak. Dat en andere (historische) banden voeden binnen bepaalde Koerdische kringen een romantische idylle tussen Israël en de Koerden in Irak. Baqi Barzani, een journalist van KurdishMedia.com en stem van deze strekking schrijft in een fel geëmotioneerd artikel: "In deze kritische tijden, waarin de mensheid en Israël verstrikt zijn geraakt in een oorlog tegen het globale terrorisme, is Koerdistan een van de meeste betrouwbare, waterdichte en waarschijnlijk enige boezemvriend van Israël in het Midden-Oosten."(5) In een merkwaardige vergelijking en omkering van de feiten stelt Baqi: "Beide, Koerden en Joden, zitten met precies hetzelfde dilemma; repressie." Baqi is zeker niet de enige die een bondgenootschap met Israël koestert, al was het maar omdat beide als niet-Arabische bevolkingsgroepen, dezelfde tegenstanders kennen met vooraan Syrië, Iran en de Arabische nationalisten (o.a. de vroegere Baath) in Irak. Baqi stelt verder nog dat het hoogtijd wordt om de Koerdisch-Israëlische vriendschapsband te versterken.

Koerdische Peshmerga's

Dat zal wellicht nog op zich laten wachten. De Franse krant *Le Figaro* schreef eind september 2005 dat de "geheime veiligheidssamenwerking tussen Israël en de Irakese Koerden een plotse stop kende als gevolg van de invloed van Washington".(6) De krant citeert Franse inlichtingendiensten die stellen dat er van de 1.200 leden van Mossad en militaire inlichtingendiensten nog amper een honderdtal actief blijven in het gebied. De Israëlische aanwezigheid stootte op groeiende kritiek, niet alleen van Turkije, maar vooral ook van de Sjiïtische en Soennitische leden van de regering in Bagdad. De krant citeert een Midden-Oosten expert die stelt dat "Talabani (de leider van de Koerdische PUK, nvdr.) het zich als nieuw staatshoofd, niet langer kon permitteren relaties te onderhouden die door de meerderheid van de bevolking worden veroordeeld".

Ludo De Brabander is stafmedewerker bij Vrede

■

(1) Het rapport kan gedownload worden op de site van War on Want: http://www.waronwant.org/download.php?id=377&PHPSESSID=b3c541a0637e94dbcdbbc1dd08533 93d
(2) De Brabander, Ludo. Privatiseringen in Irak: order 39. In: Uitpers nr 49, januari 2004 http://www.uitpers.be/artikel_view.php?id=676
(3) Hersch, Seymour M. Plan B. As June 30th approaches, Israel looks to the Kurds. In The New Yorker, 28 juni 2004. Het artikel is in licht gewijzigde vorm overgenomen in zijn boek chain of command dat in het Nederlands is uitgeven onder de titel 'Bevel van hogerhand'. De weg van 11 september tot het Abu Ghraib-schandaal, uitgegeven bij de Bezige Bij, Amsterdam, 2004 pp. 409- 419.
(4) Ostrovsky, Victor. Capture of Kurdish Rebel Leader Ocalan Recalls Mossad Collaboration with both Turkey, Kurds. In: The Ostrovsky Files, april/mei 1999.
(5) Barzani, Baqi. Kurdish-Israeli Amity. In : KurdishMedia.com (7 november 2005)
(6) Le Figaro, 28 september 2005

IRAN: PAUZE IN DE WEG NAAR OORLOG?

I Karel Koster I

Al eerder werd in dit tijdschrift de kans op een oorlog tussen de VS – wellicht gesteund door de EU- met Iran besproken. Het nieuws van eind 2005 was onheilspellend.

Duitse inlichtingenkringen lieten via Der Spiegel[1]weten dat vertegenwoordigers van de Amerikaanse regering overleg hebben gepleegd met de NAVO secretaris-generaal de Hoop Scheffer en de Turkse regering over oorlogsplannen tegen Iran. Deze lekken kunnen deel uitmaken van een diplomatieke intimidatie campagne, maar zijn wellicht ook signalen van serieuze oorlogsvoorbereidingen. Het overleg met Turkije wijst op het gebruik maken van Turks grondgebied voor grond of luchtoperaties in Noord-Iran. Zo een oorlog zou het gevolg zijn van een confrontatie die misschien wordt ingeleid door een besluit van de Veiligheidsraad tot sancties tegen Iran. Formeel zou het daarbij gaan om de aanwijzingen dat Iran niet aan zijn verplichtingen mbt de inspectie van nucleaire installaties heeft voldaan. Het is zinvol om de diplomatieke gebeurtenissen van de afgelopen maanden rondom het nucleaire dossier te beschrijven.

DE ONDERHANDELINGEN

Zoals bekend kwam op 24 november de bestuursraad van het Internationaal Atoomagentschap (IAEA) bij elkaar in Wenen. Daar werd het Iraanse nucleaire programma besproken. Tijdens de vorige vergadering van de bestuursraad op 24 september was een resolutie aangenomen waarin de volgende formulering werd opgenomen: "Iran's many failures and breaches of its obligations to comply with its NPT Safeguards Agreement, as detailed in GOV/2003/75, constitute non compliance in the context of Article XII.C of the Agency's Statute."

Dit gebruik van de term 'compliance' (verplichte medewerking) in de resolutie creëerde de mogelijkheid voor de bestuursraad om de kwestie Iran naar de Veiligheidsraad te verwijzen.

Deze verplichting vloeit voort uit het inspectie 'safeguards' protocol dat Iran heeft ondertekend met de IAEA, als gevolg van het ondertekenen van het Non-Proliferatie Verdrag. De onderhandelingen met de EU3 (Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk) en de tijdelijke stopzetting van een voorfase van het uranium verrijkingsproces hebben niets met deze afspraken te maken. Deze voorfase is weer opgestart in augustus, onder de inspectie-voorwaarden van het IAEA. Iran heeft ook een aanvullend protocol ondertekend om indringender inspecties mogelijk te maken. Het parlement heeft dit echter niet geratificeerd. Ondertussen heeft Iran wel meegewerkt aan extra inspecties, inclusief die van de omstreden Parchin faciliteit. Dit betekent dat het daarmee het risico loopt dat informatie over die faciliteiten in Amerikaanse handen belandt en gebruikt wordt voor militaire aanvalsplanning (dit gebeurde ook in Irak in de 90er jaren)

Twee weken voor het Weense beraad werd een zogenaamd 'compromis' voorstel gedaan door de EU3+ en Rusland (zo werd het door alle westerse media omschreven) dat inhoudt dat Iran de voorfase van het verrijkingsproces 'mag' houden maar moet afzien van de rest van de productiecyclus. Deze zou worden verplaatst naar Rusland, in installaties die deels het bezit zijn van Iran. Aangezien Iran volgens art 4 van het Non-Proliferatie Verdrag recht heeft op het inrichten van de hele nucleaire cyclus betekent dit dat voor haar een uitzonderingspositie wordt gecreëerd. In de eerste instantie verwierp de Iraanse regering dit voorstel[2]. Een latere verklaring van Aladdin Borujerdi, voorzitter van een parlementscommissie[3] was meer afwachtend. Overigens verklaarde de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken Rice al eerder dat er geen sprake was van een gezamenlijk VS-EU voorstel "There is no U.S.-European proposal to the Iranians. I want to say that categorically," verklaarde Rice aan de pers. "There isn't and there won't be. We are not parties to these negotiations and we don't intend to become parties to the negotiations."[4] Dit betekent dat zelfs als Iran akkoord gaat met zo een afspraak, de VS geen garanties geven en unilateraal kunnen optreden. De EU 'compromissen' betekenen heel weinig zonder begeleidende veiligheidsgaranties van de VS.

Waarom wordt er niets ondernomen tegen de Israëlische kernbewapening en tegen de nieuwe nucleaire samenwerking tussen de VS en Indië?

Enkele dagen voor de IAEA bestuursraad op donderdag 24 november werd duidelijk dat verdere escalatie (voorlopig) werd uitgesteld. Na intensieve onderhandelingen tussen de EU3, VS, Rusland en Iran besloten de eerste twee om geen poging te doen om de kwestie naar de Veiligheidsraad te verwijzen.[5] Op zondag 20 november had het Iraanse parlement een resolutie aangenomen waarin de regering werd opgedragen om de vrijwillige medewerking aan het uit-

gebreide inspectieprotocol van het IAEA op te schorten indien de IAEA de kwestie Iran naar de Veiligheidsraad zou verwijzen. Dit was een compromis dat de meer radicale voorstellen tegemoet kwam, die inhielden dat Iran uit het NPV moest stappen bij zo een verwijzing. Rusland en vermoedelijk China wilden geen verwijzing, evenmin als een deel van de nieuwe (tijdelijke) leden van de IAEA bestuursraad. Tenslotte waren er tekenen dat Iran bereid was om te onderhandelen over de Russische voorstellen.

VOORSTELLEN

De media zijn rondom deze crisis wat terughoudender geweest dan in augustus. Door de Amerikaanse regering geleverde 'bewijzen' van een Iraans kernwapenprogramma zijn niet zo vanzelfsprekend overgenomen. Dat heeft alles te maken met de vloedgolf van leugens en verdraaiingen die tijdens de aanloop naar de aanval op Irak werd verspreid. Kennelijk heeft dit, samen met de groeiende Amerikaanse oppositie tegen de oorlog in Irak, enige terughoudendheid veroorzaakt.

VRAGEN VAN DE IAEA

In het 'geval Iran' is er nog steeds geen bewijs voor een atoomwapen programma. Wel is er nog steeds sprake van gebrekkige medewerking van de Iraanse autoriteiten met de inspecteurs van het IAEA, waardoor een aantal cruciale vragen onbeantwoord blijft. Deze zijn uiteengezet in een rapport dat ondermeer door Nederlandse druk in de openbaarheid is gekomen[6] en in het nieuwste rapport van 16 november jl. In het afgelopen jaar zijn een aantal voorstellen gedaan om het uranium verrijkingsproces van Iran te onderwerpen aan extra inspecties.[7] In een eerder stadium heeft Iran ingestemd met versterkte inspectieprocedures. Nog steeds bestaat de kans dat als de zaak alsnog naar de VN Veiligheidsraad wordt verwezen, dat Iran zal besluiten om het verrijkingsproces zelf op te starten. Vanuit de Iraanse media worden oproepen gedaan[8] die verder gaan: men wil dat de regering uit het NPV stapt. Daartoe heeft Iran overigens formeel het recht (Noord Korea is haar voorgegaan).

Tijdens de IAEA vergadering van 24 november werd overeengekomen om te onderhandelen over het Russische voorstel om Iran te laten deelnemen aan het eigenlijke verrijkingsproces op Russisch grondgebied. Op 6 december beginnen deze nieuwe onderhandelingen. Toch is het zeer waarschijnlijk dat Iran het voorstel afwijst en zelf begint met het verrijkingsproces. Dat zal een verwijzing naar de Veiligheidsraad tot gevolg hebben. Cruciaal zijn de omstandigheden waaronder zo een doorverwijzing eventueel plaatsvindt. Het is niet gezegd dat Rusland maatregelen tegen Iran zal tegenhouden als

haar voorstellen zijn afgewezen. Ook China leek geneigd om op het Russische-EU voorstel in te gaan. In dat geval lijkt een harde Iraanse reactie waarschijnlijk. Die kan bijvoorbeeld bestaan uit het starten van het testprogramma voor uraniumverrijking. Formeel is dit onder het NPV toegestaan, maar zal de spanning verhogen omdat Iran in een uitzonderingssituatie is gedwongen door de opstelling van de EU en VS.

Zowel in de VS als in Iran zijn immers belangrijke politieke facties die een radicale confrontatielijn voorstaan. Dit kan tot escalatie, sancties en misschien oorlog leiden, al was het maar omdat stappen van de ander verkeerd worden geïnterpreteerd.

Voor de anti-oorlogsbeweging in Europa blijven de belangrijkste vragen open:

- Waarom wordt de kwestie Iran momenteel prioriteit gegeven terwijl de Amerikaanse inlichtingendiensten zelf schatten dat een Iraans kernwapen pas over vijf jaar kan worden gebouwd?
- Waarom wordt er niets ondernomen tegen de Israëlische kernbewapening, aangezien zulke inactiviteit het aanpakken van een vermeend Iraans kernwapenprogramma volstrekt ongeloofwaardig maakt?
- Waarom wordt er niets ondernomen tegen de nieuwe nucleaire samenwerking tussen de VS en India, waardoor de laatste indirecte steun krijgt in de uitbouw van haar nucleaire kernwapenstrijdmacht. (India heeft het NPV niet ondertekend)
- Waarom wordt er van uitgegaan dat het IAEA niet in staat is om afdoende inspecties uit te voeren en er op toe te zien dat er geen kernwapenprogramma door Iran wordt uitgevoerd?
- Waarom zijn niet-aanvalsgaranties door de VS geen onderdeel van de onderhandelingen?

De EU vermijdt een serieuze discussie over deze vragen. Het is kennelijk makkelijker om een confrontatieproces te ondersteunen. Volgens een bericht van CNN heeft Iran op 1 januari bij monde van hoofdonderhandelaar Larjani het boven beschreven Russische aanbod minstens gedeeltelijk afgewezen. De bedoeling was dat het hoofd van het Russische atoomagentschap, Sergei Kirienko, naar Teheran zou gaan om het aanbod te bespreken. In maart vergadert het Internationaal Atoomagentschap in Wenen. De grote vraag is of een escalatie het gevolg zal zijn van gebeurtenissen tijdens die conferentie, of dat een escalatieproces al eerder zal beginnen, wellicht door de VS of Israël geïnitieerd.

Karel Koster PENN-Nl ■

---

1 Washington, Dec. 30 2005 UPI
2 Reuters 11/11/2005, citeerde Ali Larijani, het hoofd van de onderhandelingsdelegatie bij de IAEA
3 IranMania 15/11/05
4 AFP Daily Star 121105
5 NRC 22 /11/2005
6 Board of Governors GOV/2005/67: 2 September 2005
7 bijv. het voormalige plaatsvervangend hoofd van de IAEA Bruno Pellaud in de Financial Times, Europese editie 270605
8 (IRNA 151105)

DE PREVENTIEVE OORLOG VAN AHMADINEDSJAD

I Mohsen Massarat I

De nobody in het presidentenambt in de Arabische wereld is een populaire politieker, voor de radicalen is hij zelfs een held.

Ahmadinedsjad is het resultaat van de mislukte politiek van de Iraanse elite, inclusief van de hervormers.

De president in Teheran is er al meermaals in geslaagd om met zijn verbale anti-Israëlische uitlatingen en aanvallen op de voorgrond te treden. George Bush krijgt zo eindelijk het bewijs voor zijn stelling dat Iran een schurkenstaat is. Israël kan zich gesterkt voelen om een militaire actie tegen de Iraanse nucleaire installatie voor te bereiden. In de media in Duitsland en ook bij ons verlangen bepaalde kringen, dat naast de solidariteitsbetuigingen met Israël, ook acties tegen Teheran zouden ondernomen worden, zoals het eventueel afbreken van de diplomatieke betrekkingen. Sommige gaan zelfs nog verder door te vragen dat een militaire actie tegen de Iraanse atoominstallaties zou op touw gezet worden.

Wat wil Mahmud Ahmadinedsjad met zijn Israël-vijandig populisme bereiken?

Ahmadinedsjad is nog steeds zeer populair bij de armste lagen van de bevolking. Hij reist van de ene provincie naar de andere, vooral deze regio's die volledig verwaarloosd werden. Daar maakt hij royale financieringsbeloften voor het aanleggen van straten en het bouwen van ziekenhuizen, scholen en stuwdammen. Gelijktijdig mobiliseert hij zijn revolutionaire wachten en zijn aanhang in het leger dat het islamitische establishment gunstig wil stemmen. In de ogen van velen, en niet alleen in Iran maar ook in de Arabische moslimwereld, is Ahmadinedsjad iemand die zoals geen ander uitspreekt wat vele in dit deel van de wereld over Israël denken. Wegens de Israëlische bezettingspolitiek en de dagdagelijkse vernedering van de Palestijnse bevolking weigeren de Arabische moslims, of het ons bevalt of niet, de holocaust als een misdaad te zien en te accepteren. Het feit dat eindelijk iemand het Westen voor zijn eenzijdige vriendschappelijke politiek voor Israël uitdaagt, vindt in ieder geval in de islamitische wereld waardering, omdat Palestina nog steeds bezet is en er geen vooruitzichten en aanwijzingen zijn dat de Palestijnen hun eigen staat ooit zullen krijgen. De nobody Ahmadinedsjad is in de Arabische wereld een populaire politieker en voor de radicalen een held. Hij is het resultaat van de mislukte politiek van de Iraanse elite, inclusief van de hervormers. Deze laatste hebben zich in de voorbije jaren maar al te veel op het democratiseren van het politiek systeem geconcentreerd, en hebben de even grote en belangrijke opdracht voor meer sociale rechtvaardigheid over het hoofd gezien.

De groeiende armoede was geen prioriteit op de politiek agenda van de beleidsvoerders. Ahmadinedsjad won de verkiezingen met de belofte, dat hij de olie-inkomsten in de hutten van de armen zou brengen, weliswaar zonder de steun van de gevestigde politieke klasse.
Op dit ogenblik is hij druk in de weer, om in de leiding van de het staatsapparaat zijn mensen te plaatsen en hij zou de stap kunnen wagen om met de hulp van zijn machtsbasis bij de revolutionaire wacht een autoritair militair regime tot stand te brengen.
De boodschap in verband met de Iraanse kerninstallaties is duidelijk: "Wanneer de Amerikanen en de Europeanen het gerechtvaardigd vinden dat Israël kernwapens bezit, en wij niet, dan stellen wij het bestaansrecht van Israël volledig in vraag.
Ahmadinedsjad volgt hier zijn machtsinstinct en kan met de gedachte spelen om de tot nu toe door Teheran gevolgde diplomatie te beëindigen. Dat betekent dat er niet langer meer zal getracht worden om op legale wijze het eigen kernprogramma uit te bouwen en dat er voorzorgmaatregelen zullen getroffen worden voor het afslaan van een militaire interventie van Amerika en Israël.

Met zijn anti-Israëlische propaganda voert de Iraanse president nu al een preventieve oorlog, door het terrein op psychologisch vlak klaar te stomen. Hiermede sterkt hij de militante groepen in de regio voor hun operaties tegen Israël en het Amerikaanse leger in Irak, in Afghanistan en in Saoedi-Arabië.

Dit is een zorgwekkend perspectief. Ahmadinedsjad wordt een actieve medespeler in de oorlog om olie en kernwapens die de Amerikaanse neoconservatieven in Afghanistan zijn begonnen en in Irak nu voortzetten.

Nu kan nog alleen een verstandig initiatief en een verbond van vredelievende en vooruitziende mensen uit de Verenigde Staten, Europa, Israël en de regio helpen, om de logica van de oorlogsescalatie van Bush, Sharon en Ahmadinedsjah te doorkruisen. Het bijeenroepen van een regionale conferentie voor veiligheid en samenwerking blijft nog steeds actueel en is een existentiële belangrijke politieke opdracht.

Vertaald en bewerkt:
Antoine Uytterhaeghe

■

BOEKBESPREKINGEN

VERDREVEN PALESTIJNEN

I Wim De Neuter I

In het Nederlands bestaat er relatief weinig literatuur over de Palestijnse vluchtelingen. Dat is vreemd, want het beeld dat de publieke opinie zich vormt over een volk of over een land, hangt in de eerste plaats af van het feit of er wel iets bekend is over dit volk of land. De meerderheid van de Palestijnen blijft nog steeds netjes buiten beeld. Slechts weinigen onder ons realiseren zich dat honderdduizenden Palestijnen sinds 1948 in ellendige omstandigheden leven, vaak op een boogscheut van het dorp waaruit hun grootouders en ouders zijn verdreven. Wie bijvoorbeeld Jeruzalem verlaat, richting Ramallah, staat na iets meer dan tien kilometer in het Palestijnse vluchtelingenkamp, Am'ari. In 1948 was dit een tentenkamp in de olijfgaard van een Palestijnse boer en boerin. De meeste vluchtelingen kwamen uit dorpen uit de directe omgeving en ze waren er vast van overtuigd dat hun exodus hoogstens een kwestie van dagen of weken zou zijn. Begin de jaren negentig was ik in Rashidiyyeh, het meest zuidelijk gelegen vluchtelingenkamp in Libanon. Een stokoude Palestijn nam me mee op het dak van zijn vluchtelingenhuisje. Met het blote oog konden we het dorp zien in Israël, waaruit hij in 1948 met zijn gezin en buren was verdreven. In 1987 - de eerste Intifada was tien dagen eerder losgebarsten - reed ik in de vroege ochtend vanuit Gaza met een groep Palestijnse dagloners mee, die in Israël in de bouwsector werkten. Eén van de bouwvakkers maakte mij er een kwartier na ons vertrek uit Gaza attent op dat we voorbij het ouderlijke huis van zijn vader reden. Het was bewoond door een joodse Israëlische familie. Het spreekt vanzelf dat er bij de overdracht van deze eigendom geen notaris aan te pas was gekomen.

Pax Christi Nederland heeft zo pas een bijzonder fraai uitgegeven en uiterst leesbaar boek uitgebracht: *'Verdreven Palestijnen'*. Het is een verzameling van elf korte essays van Palestijnse, Israëlische en Nederlandse auteurs over het vluchtelingenvraagstuk. De teksten zijn niet langer dan een hoofdartikel in een krant: kort en krachtig.

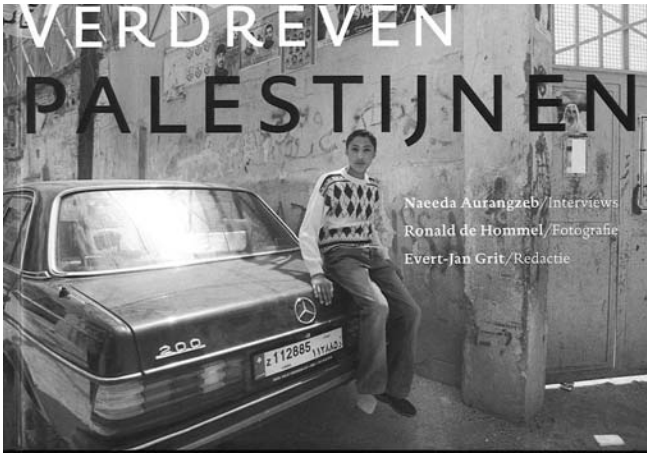

Naeeda Aurangzeb, die een tijd lang als journaliste en presentatrice voor de Nederlandse Moslimomroep (NMO) werkte en in Israël/Palestina Arabisch studeerde, trok samen met fotograaf Ronald de Hommel naar de Palestijnse vluchtelingenkampen. Dat levert een vijfentwintigtal korte, maar vaak erg ontroerende getuigenissen op van Palestijnen, die de verdrijving hebben meegemaakt, van hun kinderen en kleinkinderen, die vandaag in Syrië, Libanon, Jordanië, de Westelijke Jordaanoever, de Gazastrook en in Israël zelf nog steeds een heel onzeker bestaan leiden. Vooral de Palestijnse vluchtelingen in Libanon en in de Palestijnse gebieden, waar de willekeur van het Israëlische leger wet is, hebben het hard te verduren. Jonge en oude Palestijnen, mannen, jongens, vrouwen en meisjes vertellen hun verhaal van hoop, maar vooral wanhoop.

Eén van de korte essays is van de hand van de Nederlander Lex Takkenberg. Sinds 1989 heeft hij diverse functies bekleed binnen het UNRWA, het in 1950 opgerichte United Nations Relief and Works Agency, de bijzondere VN-organisatie voor de opvang van de Palestijnse vluchtelingen in het Midden-Oosten. Vandaag is Takkenberg directeur van het UNRWA in Syrië. Hij schrijft: "Palestijnse vluchtelingen verkeren in een uitzonderingspositie in vergelijking met andere groepen vluchtelingen. Deze laatsten vallen onder het mandaat van het vluchtelingenverdrag uit 1950 en het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen (UNHCR), dat uitdrukkelijk verantwoordelijk is en zorg dient te dragen voor de bescherming van de vluchtelingen, in tegenstelling tot UNRWA, dat slechts een beperkt humanitair mandaat heeft. UNWRA bestuurt dus niet de kampen waar het actief is en is niet verantwoordelijk voor de veiligheid van de vluchtelingen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de landen waar de kampen zich bevinden."

Lex Takkenberg stelt dat zijn organisatie doorgaans tot een vrij goede coördinatie komt met de gastlanden. "De relatie met Israël is echter gecompliceerd: aan de ene kant heeft UNRWA na de oorlog van 1967 zijn hulpverlening in de bezette gebieden voortgezet op uitdrukkelijk verzoek van

DE GROENE WATERMAN.

Alle boeken die in Vrede besproken worden, kan je verkrijgen bij
De Groene Waterman, Wolstraat 7 Antwerpen T.03/232.93.94 of
groenewaterman@groenewaterman.be - www.groenewaterman.be

Israël, aan de andere kant zijn er veel praktische problemen bij de hulpverlening en gedurende de Intifada is zelfs een aantal medewerkers gedood en zijn er verschillende gebouwen, scholen en distributiecentra beschoten."

Takkenberg stelt de niet onbelangrijke vraag "hoe gezond het is dat een groeiend aantal mensen nu al meer dan vijftig jaar verstoken blijft van een toekomstperspectief en afhankelijk blijft van de generositeit van de internationale gemeenschap?" Vooral in Libanon, waar de Palestijnse vluchtelingen in de zwartste miserie leven, en in de bezette Palestijnse gebieden (waarbij voor de Gazastrook sinds kort "omsingeld Palestijns gebied" de correcte term is) zijn de noden het hoogst. UNRWA is afhankelijk van de steun van donorlanden en die laten het steeds meer afweten. Cynisch genoeg is dit een gevolg van het 'vredesproces'. Internationale donoren spendeerden op de eerste plaats aan de Palestijnse Autoriteit en schroefden hun bijdrage aan UNRWA terug. Een deel van de internationale fondsen, die bij de Palestijnse Autoriteit zijn terechtgekomen, werd opgemaakt door een corrupte bureaucratie. Een ander deel werd geïnvesteerd in broodnodige infrastructuur, die inmiddels door de troepen van generaal Ariel Sharon grondig is verwoest. Lex Takkenberg citeert ontstellende cijfers. UNRWA staat in voor vier miljoen geregistreerde Palestijnse vluchtelingen. "In 1975 werd er per geregistreerde vluchteling jaarlijks 200 dollar uitgegeven, tegenover 75 dollar in 2005"...

VERDREVEN... EN VERGETEN

Verscheidene Palestijnse auteurs wijzen erop hoe het 'vredesproces' dat in 1993 tot de inmiddels ten grave gedragen akkoorden van Oslo leidde, de meerderheid van de Palestijnen (de vluchtelingen) genadeloos in de kou zette. Karma Nabulsi, voormalig PLO-vertegenwoordigster in Beiroet, Tunis en het Verenigd Koninkrijk en vandaag docente aan de universiteit van Oxford, beschrijft hoe de PLO tot 1993 echt de vertegenwoordiger was van alle Palestijnen. Het Osloproces heeft hierin grondig verandering gebracht. De PLO is versplinterd, verzwakt, nagenoeg onbestaande. De Palestijnse Autoriteit wordt slechts in beperkte mate geduld in de internationale politieke arena en is alleen verantwoordelijk voor de Palestijnen in de bezette gebieden. Nabulsi komt tot een wrange conclusie: "met de vluchtelingen wordt geen rekening gehouden in de vorming van een nationaal Palestijns beleid, zoals hun recht is." Het is een pijnlijke vaststelling: de Palestijnse leiders, waarvoor af en toe nog wel eens de rode loper wordt uitgerold in Washington of elders (zij het steeds minder), hebben nauwelijks oog voor de meerderheid van hun volk.

Voor de Palestijnse mensenrechtenactivist Fateh Azzam is het vluchtelingenvraagstuk op de eerste plaats een kwestie van rechten, van mensenrechten. Het Palestijnse recht op terugkeer is sinds 1948 door de VN erkend (de beruchte resolutie 194). De Palestijnen hebben al sinds 1948 "het recht aan hun kant", merkt ook Ingrid Jaradat op. Zij is directrice van de Palestijnse vluchtelingenorganisatie BADIL. De Palestijnen weten echter uit bittere ervaring dat voor de staat Israël VN-teksten van geen tel zijn. Het is de enige staat in de wereld, die VN-resoluties straffeloos naast zich neer kan leggen. Fateh Azzam wil dat de Palestijnse vluchtelingen hun stem in het kapittel opeisen. "Vluchtelingen zijn geen onbekwame minderjarigen of pionnen in een spel. Zij moeten iets in te brengen hebben over hun toekomst. Door de beperkingen op de uitoefening van hun recht op vereniging, werk, onderwijs, gezondheidszorg en andere fundamentele mensenrechten op te heffen, kan een economisch levensvatbare en gezonde vluchtelingengemeenschap ontstaan, die de financiële druk op UNRWA en de gastlanden vermindert. Dit zou hen tevens in staat stellen om onafhankelijk en op een waardige manier voor zichzelf te zorgen, behoudens hun eis tot terugkeer. Een goed geschoolde gemeenschap kan haar belangen en het recht op terugkeer beter verdedigen."

VRAGEN ZONDER ANTWOORDEN

Twee van de elf essays in *'Verdwenen Palestijnen'* zijn getekend door Israëlische auteurs. Amira Hass is één van de zeldzame Israëlische journalisten, die niet over de Palestijnen schrijft, maar ze zelf aan het woord laat en uiteindelijk besliste om samen met hen in Ramallah onder Israëlische bezetting te gaan leven. Meron Benvenisti is historicus en voormalig burgemeester van Jeruzalem. Hij speelt al jarenlang een sleutelrol in de Israëlische mensenrechtenbeweging. In zijn korte bijdrage 'Gewijd landschap' haalt hij de herinnering op aan "de eerste keer dat de tragedie van de Palestijnen door mijn zionistisch schild drong". In 1953 moest hij voor zijn werk een waterbron inspecteren in het dorpje Rana. "Ik vroeg me af waar de dorpelingen waren?" Vijftien jaar later kreeg hij een antwoord op deze vraag. Na de oorlog van 1967 bezocht hij een vluchtelingenkamp op de pas bezette Westelijke Jordaanoever en daar vond hij inwoners van Rana terug. Benvenisti stelt vragen waarop slechts weinige Israëliërs wensen te antwoorden. "Hebben wij geen verantwoordelijkheid, alleen omdat we als overwinnaars uit de strijd gekomen zijn? Wat hebben we gedaan met de overwonnen vijand? Hebben we een gevecht om te overleven getransformeerd in een etnische zuivering omdat we hun land wilden plunderen?"

Een ondubbelzinnig, niet ontwijkend antwoord op deze vragen zou een oplossing van het Palestijnse vluchtelingenvraagstukken met reuzenschreden doen opschieten...

Hebben we een gevecht om te overleven getransformeerd in een etnische zuivering omdat we hun land wilden plunderen?

Meron Benvenisti, Israëlisch historicus, mensenrechtenactivist

WELKE OPLOSSING

Naseer Aruri is een Palestijnse vluchteling in de Verenigde Staten, waar hij rector magnificus is aan de Universiteit van Massachusetts. Hij geeft aan dat een oplossing voor het Palestijnse vluchtelingenvraagstuk allicht niet voor morgen is. Hij

doet niettemin een aantal pertinente en hoopvolle vaststellingen. "Het 'vredesproces' kan onbedoeld een bijdrage hebben geleverd aan de stichting uiteindelijk van één enkele (binationale) staat in het Palestina van vóór 1948. De inschikkelijkheid van de VS ten aanzien van het nederzettingenbeleid en voortsluipende annexatie door Israël, onder het mom van decennialange zogenaamde diplomatie, heeft een verlammende uitwerking gehad op de twee-statenoplossing." Voor Naseer Aruri "is sinds begin 2000 het beoogde twee-statenakkoord definitief van tafel". "Ironisch genoeg zou deze realiteit de basis kunnen vormen voor een gezamenlijke Israëlisch Palestijnse strijd, die voort kan vloeien uit het besef dat de levens van Palestijnen en Israëliërs onverbrekelijk met elkaar verbonden zijn. Er waren en blijven gemeenschappelijke belangen op het gebied van de economie, werkgelegenheid, waterdistributie, ecologie, energie, mensenrechten, buitenlandse zaken en de vluchtelingenproblematiek. Het is beduidend gemakkelijker en praktischer om een overeenkomst te bereiken over het vluchtelingenonderwerp binnen de context van één enkele staat dan in een versnipperde Palestijnse eenheid, die staat wordt genoemd. Onlangs is er een nieuwe dialoog op gang gekomen over een bredere sociaal-economische strijd voor gelijke rechten, gelijk staatsburgerschap en gelijke wetten binnen één Israëlisch-Palestijnse staat. Op de lange termijn kan blijken dat structurele waarborgen van wezenlijk belang zijn voor de opheffing van de beperkingen die de Palestijnen zijn opgelegd in de Palestijnse gebieden op de Westelijke Jordaanoever, de Gazastrook en Oost-Jeruzalem, in Israël en aan de Palestijnse vluchtelingen in het buitenland."

"Alleen wanneer de postzionistische dialoog verruimd wordt en de Israëlische meerderheid insluit en doordringt tot de gemiddelde joodse Israëliër, kan het zogenaamde vredesproces werkelijk vreedzame dimensies krijgen. Alleen wanneer de Palestijnen besluiten het kader van hun democratische seculiere staat te herontdekken en te herstructureren en dit om te vormen van inhoudsloze kretologie tot een plan dat rekening houdt met de huidige realiteit, kan er hoop ontstaan op een echte vrede. Noem het een binationale oplossing, een federaal systeem, een kantonsysteem op Zwitserse leest geschoeid: de gemeenschappelijke noemers zullen gelijke rechten, gelijk burgerschap, pluralisme, co-existentie en gedeelde menselijkheid zijn."

Wim De Neuter is journalist.

Naeeda Aurangzeb, Ronald de Hommel (fotografie), Evert-Jan Grit (redactie),
'Verdreven Palestijnen',
Kit Publishers, Pax Christi Nederland, Amsterdam, 2005, 96 blz., 16,50 euro, ISBN 90-6832-589-2.
'Verdreven Palestijnen' wordt in België verspreid, door uitgeverij EPO, Berchem, www.epo.be.

HET RECHT VAN DE RIJKSTE

I Ludo De Brabander I

Internationale instellingen winnen alsmaar aan belang. De globalisering heeft de wereld kleiner gemaakt. Internationale instellingen moeten officieel de politieke, economische en culturele relaties stroomlijnen. In werkelijkheid weerspiegelen ze dikwijls de machtsbelangen van naties en ondernemingen. Ze opereren schijnbaar onzichtbaar, maar het beleid dat ze uittekenen raakt ons allen diep. Het is dan ook onbegrijpelijk dat er in het Nederlandstalige taalgebied zo weinig aandacht naar toe gaat. Het moet al een belangrijke topbijeenkomst zijn, liefst met bijhorend andersglobalistisch protest, vooraleer onze pers in de pen kruipt. Ook in de boekenwereld ontbreekt het al een tijd aan een degelijk en kritisch overzicht van de werking van internationale instellingen. Het boek *Het recht van de rijkste* van John Vandaele komt dus niets te vroeg. De auteur is journalist bij het maandblad MO*. Hij bouwt zijn boek op rond drie vragen van internationaal bestuur. Er is de vraag naar de machtsverhoudingen tussen de regeringen, die tenslotte aan de basis liggen van het functioneren van veel instellingen. Een tweede vraag draait rond het democratische gehalte van internationale instellingen: wie beslist en wie controleert? Hoe transparant is de werking? Enzovoort. Vervolgens wil de auteur weten hoe groot of hoe klein de reële macht van elke internationale instelling is.
John Vandaele ruimt telkens een hoofdstuk in voor de bespreking van zo'n internationale club, met achtereenvolgens de Wereldhandelsorganisatie (WTO), de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), het International Monetair Fonds (IMF), de Multilaterale Milieuakkoorden (MMA's, waarvoor niet echt een aparte instelling bestaat) en de Verenigde Naties (VN). De Wereldbank ontbreekt in dit rijtje, maar dat verantwoordt de auteur door te stellen dat de machtsuitoefening en machtsverdeling van beide instellingen gelijklopend zijn.

Een analyse van de waarden en vooral de macht van deze instellingen geeft meteen ook een beeld van het relatieve gewicht van het financieel-economische beleid (IMF en WTO), het sociale beleid (IAO), het milieubeleid (MMA's) en het politieke beleid (VN, hoewel deze instelling zich op tal van terreinen beweegt en enigszins corrigerend werkt ten aanzien van de zeer neoliberale politiek van IMF en WTO). Het moet gezegd. John Vandaele kent zijn vak als journalist. Hij schrijft niet alleen helder en zeer toeganke-

lijk, maar ook boeiend, wat geen evidentie is bij dit onderwerp. Hij fleurt zijn teksten op met interviews en illustreert met interessante voorbeelden.

Rode draad doorheen het boek is dat de macht van internationale instellingen omgekeerd evenredig is met hun democratisch gehalte. De WTO is daar een voorbeeld van. De instelling weegt in groeiende mate op het internationaal (handels)beleid en alles wat daar bij hoort (landbouw, milieu, investeringen, industriële ontwikkeling,....). De feitelijke beslissingsmacht ligt bij de grote economische blokken. Er mag dan wel bij consensus worden beslist, dat betekent niet dat alle landen hun zeg hebben (wie geen formeel bezwaar aantekent is voor). De EU en VS zoeken veelal eerst onderling naar een oplossing en schotelen die dan voor aan de andere lidstaten. Het is pas later dat de ontwikkelingslanden zich beter zijn gaan organiseren en op de rem durven staan (men spreekt dan al gauw van een 'mislukking' van de top). De manier waarop de EU onderhandelt binnen de WTO kan al evenmin bezwaarlijk transparant en democratisch worden genoemd. Het wat mysterieuze maar erg belangrijke comité 133, waarin de vertegenwoordigers van de ministeries van Buitenlandse Zaken, Handel of Landbouw zetelen, geeft niet gemakkelijk documenten vrij met o.m. de ingenomen onderhandelingspositie. In de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties mag het er al democratischer aan toegaan, dat orgaan heeft dan weer zo goed als geen macht (enkel morele macht). In de Veiligheidsraad van de VN, nog samengesteld op basis van verouderde internationale machtsconstellaties, hebben de grote landen dan weer een permanent zitje met vetorecht. Daar kunnen beslissingen gevolgd worden door dwingende maatregelen. John Vandaele besluit dan ook dat hoe meer macht instellingen bezitten hoe kleiner hun democratisch functioneren is. Verder is het volgens hem duidelijk dat de VS niet echt geïnteresseerd zijn in een internationale rechtsorde, laat staan een democratische. De EU staat wel achter een multilaterale rechtsorde, hoewel dat niet altijd eenduidig is. Binnen de WTO "gaat de EU tot nu toe even hard voor haar eigen belang als de VS" aldus de auteur. Qua waarden loopt het belang parallel met de machtsorde van internationale instellingen. Milieu- en sociale regels moeten het afleggen tegenover de neoliberale handelspolitiek.

"John Vandaele houdt niet van TINA – There Is No Alternative" zoals Rik Coolsaet het in de inleiding van het boek stelt. Hij gelooft sterk in een noodzakelijke tegenbeweging die er uiteindelijk toe zal leiden dat de democratische krachten meer terrein winnen. Dat vergt echter een grotere belangstelling van parlementen en media met een grotere erkenning van de NGO-rol.

John Vandaele. Het recht van de rijkste. Hebben andersglobalisten gelijk? Houtekiet, Antwerpen/Amsterdam, 2005, 342 blz.

OORLOGSJUNKS

I Bert Vandewynckele I

"Wat Fahrenheit 9/11 was voor de film, is Oorlogsjunks voor het beeldverhaal." Dit staat te lezen op de achterflap van Oorlogsjunks, en dit is ook een mening die ik deel over deze strip. Oorlogsjunks wil aantonen waarom de VS het militarisme niet kan laten en ook in zijn opzet slaagt.

Het idee om een vredesboodschap in een strip te verwerken is wel origineel. Ik denk dat op deze manier de boodschap makkelijker toegankelijk is voor een jeugdig publiek. Ondanks de beknoptheid van de strip lijkt het toch een vrij volledig overzicht van de Amerikaanse oorlogsgeschiedenis te bieden.

In het begin concentreert de strip zich op het financiële aspect van oorlog. Het feit dat een groot deel van het budget van de Amerikaanse federale regering naar militaire uitgaven gaat en daardoor minder geld voor onderwijs en sociale zekerheid beschikbaar wordt beklemtoond. Ik denk dat dit financiële argument veel Amerikanen kan overtuigen dat het anders zou moeten. Wat ook duidelijk naar voren komt is de manier waarop een kleine groep staatsleiders zich verrijken aan oorlogswinsten door middel van belangenvermenging met de oorlogsindustrie en de oliebedrijven

Ook een aantal contradicties in het Amerikaans buitenlands beleid worden duidelijk aangetoond. Bijvoorbeeld dat de Verenigde Staten een kruistocht voor democratie aan het voeren zijn, maar langs de andere kant niet vies zijn om, als het hun belangen dient, dictators over de hele wereld te steunen, zoals Saddam tijdens de oorlog tussen Irak en Iran. Het feit dat de VS wereldpolitie tegen massavernietigingswapens spelen, maar zelf het enige land zijn dat ooit een atoomwapen heeft gebruikt. En dan is er nog de strijd tegen terrorisme die eerder terrorisme voedt dan het bestrijd.

Alleen op esthetisch vlak stelt de strip een beetje teleur. Het is niet slecht getekend maar echt mooi is het nu ook weer niet. De ludieke manier waarop het verhaal gebracht wordt gaat niet ten koste aan het inhoudelijke en het informatieve. De uitgebreide bronvermelding komt de geloofwaardigheid zeker ten goede. Oorlogsjunks is een aanrader.

Joel Andrea, *Oorlogsjunks*, Uitgeverij Epo.

KRUISWOORDRAADSEL

"RETRO"-KRUISWOORDRAADSEL NUMMER 35

GEBASEERD OP DE INHOUD VAN NR 376-NOVEMBER-DECEMBER 2005

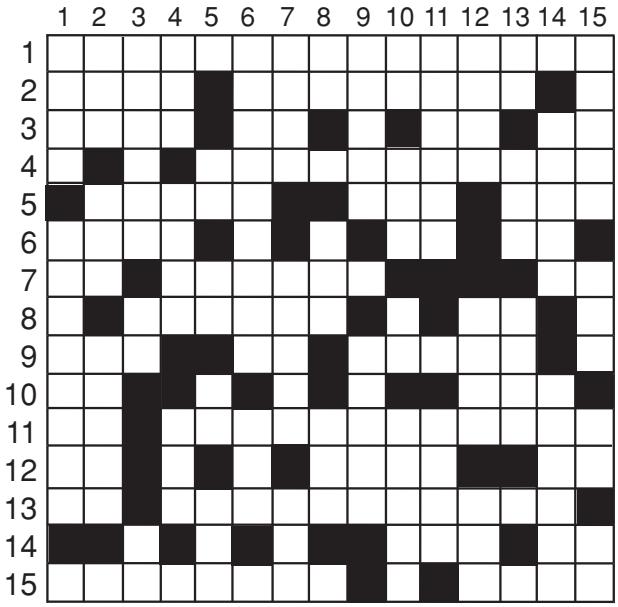

HORIZONTAAL

1) Een interview met die mooie vrouw (Voor- en familienaam). 2) Uitdrukking van gedachten en gevoelens door woorden - Cijfer. 3) Ontving - Lidwoord - Dubbele klinker - Daar. 4) Was er op zaterdag 10 december in Brussel (Vredes...). 5) Hersenen(verstand) - Afgunst - Zijrivier van de Donau. 6) Bergmeubel - Postscriptum (afkorting) - Neodynium (scheikundig symbool). 7) Loofboom - Veter- Lage tij. 8) Wereldorganisatie (Verenigde ...) - Uitgangsvorm van vele vervoegde werkwoorden. 9) Vocht in planten - Daar - Denkbeeldig gebied waar bepaalde geestelijke waarden thuishoren. 10) Tantaliu (chemisch symbool) - Godin van de dageraad (mythologie). (11) Meester (afkorting) - Werden gehouden op 7 september in Egypte (presidents...). 12) Idem (afkorting) - Wat kleiner is dan het geheel - Muzieknoot. 13) Selenium (scheikundig symbool) - In die badstad was er van 28 tot en met 20 november een studieweekend. 14) Eikenschors - Achter. 15) Boeken die in "Vrede" besproken worden zijn verkrijgbaar bij die Antwerpse boekhandel ("De Groene ") - Haarvlecht.

VERTIKAAL

1) Geen vermoeidheid voelend (koel makend) - Het gedicht van Jozef Vandromme (...2.2005). 2) Snelle loop - Muziekinstrument (zangstem) - Onze planeet. 3) Bruine gifslangen - Normaal peil (afkorting) - Item (afkorting). 4) Ontkenning - Vulkaan op Sicilië - Gevuld. 5) Civiel ingenieur (afkorting) - Omgekeerd voorzetsel - Lidwoord - IJzerhoudende aarde. 6) Een boeiend artikel over dit Aziatisch land - Vertragingsmiddel. 7) Ontkenning - Russische rivier - Reuzenslang (halsbont). 8) Landbouwwerktuig - Vrucht - Berg op Kreta (kan ook een meisje of vrouw zijn). 9) Het kleinste stadje van Vlaanderen - Sarcastische opmerking. 10) Voegwoord - De volle wasdom hebbend - Voegwoord - Manier van doen (ethische norm). 11) Voortdurend (aanhoudend) - Meisjes en vrouwennaam. 12) Cijfer - Europeaan - Vorm van het werkwoord "IJken". 13) Rijksgrens (afkorting) - Zilverwit week en zeer pletbaar metaal - Kneedbak voor deeg. 14)Begrenzing (slot) - Maandgodin (mythologie). 15) Binnenwateren - Rond lichaam - Achter - Stang.

MICHEL BILLIAU, Werviksesteenweg 431, 7780 KOMEN

AGENDA

DE UITPERSGESPREKKEN ZIJN ER WEER

Dit is de start van de derde reeks uitpersgesprekken. Dezelfde werkwijze wordt aan gehouden. U kent de data, en de plaats van bijeenkomst, u weet dat er met de auteur van een artikel uit het recentste nummer van het e-zine « Uitpers » zal gediscussieerd worden. Maar u weet pas een week vooraf spreker en onderwerp. U kunt er wel van op aan dat het een onderwerp is dat op een of andere wijze te maken heeft met internationale politiek : hetzij een echt « buitenlands » onderwerp, hetzij over Belgische ontwikkelingen die een verband hebben met de buitenwereld.

* **Op woensdag 18 januari, 20u: Uitpersgesprek met Ludo De Witte, afspraak in café Monk, Sint-Katelijnestraat 42, 1000 Brussel**

Kan een wet het racisme bannen ? Is vrije meningsuiting niet allerbelangrijkst ? Is het establishment zelf niet schuldig aan racisme en discriminatie ? Is de antiracistische beweging niet vrijblijvend, is ze niet blind voor etnocentrisme en monoculturalisme ?

* **Op woensdag 15 februari 20 u, De Monk Brussel**
* **Op woensdag 15 maart 20u, De Monk Brussel**

Uitpersgesprekken is een gezamenlijk initiatief van Masereelfonds (www.masereelfonds.be), Vrede (www.vrede.be) en Uitpers (www.uitpers.be)

Vredesbeweging Regio Oostende
Op vrijdag 10 februari 2005 om 20u
Peis en Vree in Noord-Ierland?
Met Joost Van Dommele en
Paul Van Capellen van Eland-net
U krijgt achtergrond, geschiedenis en huidige ontwikkelingen in dit dossier door twee sprekers die de zaak al jaren volgen.
In "den anklap" Leffingestraat 85 in Oostende

VREDE - INDEX JAARGANG 48 – 2005

ONDERWERP	MAAND	BLZ
AFRIKA		
Overweldigend Zuid-Afrika: Reisverhaal van angst en beven	Juli-aug	34
Zuid-Afrika op een "Kregbus".	Juli-aug	36
Enkel migratie kan Burundi en Rwanda redden van totale chaos	Nov-dec	18
ARMOEDE		
Unicef en FAO luiden de alarmklok	Jan-feb	14
AZIË		
Ambon: the Clash of civilisations revisited?	Jan-feb	15
Nepal: een kokosnoot in de handen van een aap	Ma-apr	38
Een noodkreet uit de Cordillera, Filipijnen: "Land is leven! Laat ons de aarde niet ondermijnen"	Juli-aug	41
De spanningen tussen Japan en China en de Amerikaanse geopolitiek in Azië	Juli-aug	44
China een veelkoppige draak	Juli-aug	47
Politieke verstarring in Birma/Myanmar	Sept-oct	41
Obstakels voor 'democratie' in Indonesië	Nov-dec	21
BELGIË		
België en de bom (deel 2)	Ma-apr	32
BEWAPENING		
Mijn geld, goed geweten	Jan-feb	40
Zo groot als een drankblikje	Jan-feb	44
Atoomwapens in Frankrijk	Jan-feb	45
Uraniumverrijking in Iran	Jan-feb	46
Uraniumverrijking in Zuid-Korea	Jan-feb	47
Het financiekapitaal en de wapenindustrie.	Ma-apr	34
Illusies en misvattingen over nucleaire wapens	Ma-apr	35
Het non proliferatie verdrag. 60 jaar na Hiroshima en Nagasaki	Mei-juni	32
Militaire uitgaven in de wereld	Juli-aug	40
Nucleair non-proliferatie verdrag	Juli-aug	50
Stappen naar een atoomwapenvrij Korea	Nov-dec	48
Waarom Hiroshima bombarderen	Nov-dec	49
CENTRAAL-EUROPA		
Tien jaar geleden (juli 1995) De Genocide van Zrebrenica	Mei-juni	8
CUBA		
Cuba doet niet mee aan het globalisatieconcert	Ma-apr	47
CULTUUR -BOEKBESPREKING		
Na Venus komt Mars	Jan-feb	48
Twee vrouwelijke financiële detectives	Ma-apr	51
Poetins Rusland	Mei-juni	51
Cultuur van vrede - filmvoorstelling	Juli-aug	51
Boekbespreking	Sept-oct	46
Filmbespreking	Sept-oct	51
Boekbespreking	Nov-dec	50
Filmbespreking	Nov-dec	51
DOSSIER		
De krachtsverhoudingen binnen het welvaartsdebat	Jan-feb	27
Gelijke kansen volgens Blair, Gidens en de SP-	Jan-feb	29
Spaanse scheepswerven op sterven na dood	Jan-feb	32
De vakbeweging in Europa	Jan-feb	32
Klimaatwijziging en veiligheid	Ma-apr	27
Pentagon studie	Ma-apr	29
Als het Poolijs smelt	Ma-apr	31
De voorposten van de tirannie	Mei-juni	27

ONDERWERP	MAAND	BLZ
Na Kiev ligt Minsk in het vizier	Mei-juni	29
Waarom Condoleeza Rice Harrare promoveerde tot "Voorpost" van de Tirannie"	Mei-juni	30
In grote vrijheid. Ontwikkeling, veiligheid en mensenrechten voor iedereen	Juli-aug	27
Een hervormde VN - vrijbrief voor NAVO	Jul –aug	31
Dubbelmoraal en diplomatieke overdrijving van de VN-mensenrechtencommissie	Juli-aug	33
Venezuela: een sociale revolutie in de maak	Sept-oct	27
Goedkope olie voor het Caraïbisch gebied	Sept-oct	30
Sociale bewegingen	Sept-oct	31
Vrije handel maar dan zonder de VS	Sept-oct	33
Voor de schone schijn? Achter de gordijnen van de internationale instellingen	Nov-dec	26
Speech van Hugo Chavez voor de VN op 15 sept. 2005	Nov-dec	27
VN hervorming	Nov-dec	28
WTO handel tegen ontwikkeling Europese bedrijven –rijker maken op de kap van de armen	Nov-dec	31
Onfatsoenlijk	Nov-dec	33
DUITSLAND		
Duitse wapenfabrikanten	Jan-feb	38
Opleving bij de Duitse wapenhandel	Jan-feb	39
Duitsland en zijn verkiezingen	Sept-oct	37
EDITORIAAL		
Solidariteit	Jan-feb	03
Eensgezind?	Ma-apr	03
En mocht Frankrijk neen zeggen aan de EU-grondwet	Mei-juni	03
De unie in crisis	Juli-aug	03
Alle kernwapens de wereld uit	Sept-oct	03
EU-grondwet in Vlaams Parlement	Nov-dec	03
ENERGIE		
Peak Oil: einde van de globalisering?	Nov-dec	40
EUROPESE UNIE		
Killing me softly: asiel en migratie	Jan-feb	18
Mensenhandel in West-Europa	Jan-feb	22
Strategie van Lissabon : van kwaad naar erger	Ma-apr	14
De balans tussen vrijheid en veiligheid	Ma-apr	16
De EU militariseert zich – is het een bijdrage tot vrede.	Mei-juni	16
Verdragsrechtelijke militarisering	Mei-juni	18
Een neen is goed voor Europa	Mei-juni	21
Een nieuwe lente voor Europa?	Mei-juni	35
Verleden en toekomst van een grondwettelijk verdrag	Juli-aug	13
Wat nu Europa?	Juli-aug	14
Nieuwe regelgeving moet klaarheid brengen in Europese lobbycratie	Juli-aug	16
GEOPOLITIEK		
Het strategisch belang van de Bakoe-pijplijn.	Nov-dec	38
INTERVIEW		
Turkije en de toetreding tot de EU –Chr. Wernicke	Juli-aug	04
Kongo op weg naar de desintegratie – K.Vlassenroot	Jan-feb	04
Gesprek met Lucas Catherine: "De politieke islam heeft zijn beste dagen gehad"	Ma-apr	04

ONDERWERP	MAAND	BLZ
Er is wel sprake van genocide in Darfur – Carla van Os	Juli-aug	06
Armoede is geen neutraal begrip maar een ideologische constructie Fr. Van Mestrum	Sept-oct	06
JONGEREN		
Samen in zee –All in the Same Boat	Nov-dec	24
MAATSCHAPPIJ		
De kruistocht tegen de evolutieleer	Nov-dec	43
MEDIA		
Angelsaksische media als instrument	Nov-dec	23
MENSELIJKE VEILIGHEID		
De wereldwijde handel in afval met de arme landen	Ma-apr	10
Lessen trekken uit de Tsunami	Mei-juni	13
Houtkap in Brazilië	Mei-juni	43
Kapitalisme en catastrofe	Sept-oct	10
MENSENRECHTEN		
Moeizame bescherming van de kinderrechten	Nov-dec	36
MIDDEN-OOSTEN		
Palestijnse verkiezingen onder bezetting	Sept-oct	07
Het hedendaagse Egypte, getekend door de Mubarak Clan	Jan-feb	10
Irak: verkiezingen	Jan-feb	42
Miljarden dollars van VS-belastingsbetalers .	Jan-feb	41
Mahmoed Abbas verkozen en aan de macht	Ma-apr	43
Waarom Harriri gedood moest worden .	Ma-apr	45
Jordanië	Ma-apr	23
Arbeid en verzet in Irak	Mei-juni	39
Media zien Irakese doden, noch chemische wapens	Mei-juni	42
De aanvalsplannen van VS en Israël tegen Iran	Mei-juni	13
Nucleair conflict met Iran	Sept-oct	15
Iraanse oliebeurs : veel groter gevaar voor VS	Sept-oct	16
Gaza in onze media	Sept-oct	17
Een VS-grondwet voor de Irakezen	Sept-oct	19
Iraakse grondwet lost problemen niet op	Sept-oct	13
Presidentsverkiezingen in Egypte	Nov-dec	15
NEOLIBERALISME		
De weldaden van het neoliberalisme	Jan-feb	23
NOORD-AFRIKA		
Algerije: alles is te koop behalve Sonatrach	Mei-juni	44
OEKRAÏNE		
Dans van de vampiers	Jan-feb	37
Washingtons interesse voor de Oekraïne	Ma-apr	18
ONTWIKKELING		
Tien jaar na de VN-conferentie in Kopenhagen over Sociale ontwikkeling	Mei-juni	14
De vrijgevige bui van de G8 in Gleneagles – een spaarprogramma voor Afrika	Sept-oct	14
OORLOG & BEWAPENING		
België moet de nucleaire plannen van de VS ondubbelzinnig verwerpen	Sept-oct	25
RECHT OP ANTWOORD		
Brief van Israëlische ambassadeur en ons antwoord daarop	Nov-dec	34
RONDETAFELGESPREK		
De oorlog tegen Irak vanuit Belgisch en Nederlands perspectief	Nov-dec	05

ONDERWERP	MAAND	BLZ
RUSLAND		
De ontmanteling van de sociale voorzieningen	Mei-juni	39
SCHULDENLAST		
De schuldenlast van de arme landen	Sept-oct	21
TERRORISME		
Na de aanslagen van Londen	Ma-apr	21
TURKIJE		
Naar hervatting van guerrillaoorlog in Turkije	Sept-oct	18
Is Turkije klaar voor de toetredingsonderhandelingen	Juli-aug	10
UITKIJK		
Herdenken : 60 jaar na WO II	Sept-oct	04
Millenniumdoelstelling : een pleister op een houten been	Mei-juni	04
VERENIGDE NATIES		
Humanitaire interventies en het VN-Charta	Sept-oct	24
VERENIGDE STATEN		
Het nieuwe team van Bush	Jan-feb	34
Investeren in oorlog	Jan-feb	35
Bush "State of the union	Jan-feb	48
Top Bush	Ma-apr	50
Bush en zijn aangepaste verpakking: "oorlog tegen de tirannie"	Ma-apr	20
De Cia als kameleon	Juli-aug	22
Mag het imperium alles	Sept-oct	23
VOOR DE VUIST		
Nobelprijs voor de vrede	Jan-feb	55
Defensie uitgaven en ontwikkeling	Ma-apr	55
250 Israëlische dienstweigeraars schrijven een open brief	Mei-juni	55
Forum in Rusland	Sept-oct	55
Uitspraak Hof van Beroep Antwerpen in proces Demol/De man Versus Goeman/Hermans over het boek " het gevaar Demol "	Nov-dec	55
VREDESOPVOEDING		
Welke toekomst voor onze kinderen?	Mei-juni	24
VREDESBEWEGING		
Vlaamse vredesweek 2005: alle kernwapens de wereld uit	Juli-aug	22
VROUWEN		
8 maart, internationale Vrouwendag	Ma-apr	07
Vrouwenrechten in Afghanistan	Ma-apr	08
WERELDBANK		
De wereldbank moet zich verantwoorden.	Ma-apr	22
WERELDPOLITIEK		
Loopt Washington storm tegen de "BTIC-muur"?	Mei-juni	
WERELD SOCIAAL FORUM		
Meer dan sublieme chaos: Porto Alegre	Ma-apr	11
Raoul Pont in debat	Ma-apr	
ZUID-AMERIKA		13
Het volstaat niet om in het paleis te geraken – kritische beschouwingen bij de Zuid-Amerikaanse linkerzijde	Nov-dec	46

INDEX

VREDESFONDS 000-0956015-80

U steunt toch ook onze vredesbeweging?
Steunfonds vrede november en december 2005
MLV Pollare 12; NVV Assebroek 12,4; JDL Aalst 14,96; MTD De Pinte 19,92; UC Torhout 5; EDB St Michiels 4,96; RVN Ranst 4,96; CV St Niklaas 6; ED Veldegem 4,96; JT A'pen 14,88; LB Wilrijk 4,96; LM Drongen 24,78; CDS Aalst 5; HDS Assebroek 8; WDR Gravenwezel 22,4; EL Oostende 4,96; FDV Wortegem-Petegem 2,48; LB St Eloois Vijve 19,92; EM Gent 4,96; WW Kortrijk 4,96; CDS Gent 4,96; MV Gent 5: JE Gent 20; MT Zwalm 24,78; AC Mariakerke 14; LV A'pen 9,92; YG Hoevenen 4,96; BP Oostende 9,92; KL Gentbrugge 5; GR Kontich 10; CVDV Borgerhout 10; DL Brasschaat 10; JVH Zomergem 10; PB Tielt 10; LU Machelen 5; GVH Ruiselede 10; FB Mollem 10; FDG Gentbrugge 10; ME Overijse 10; JV Izegem 10; AVL Gent 10; S-D Kalmthout 10; AVDB Gent 10; AD Oostende 10; DDZ Nieuwpoort 10; PVDP Deurne 10; AW A'pen 10; VC A'pen 10; FVZ Bornem 4,96; J-M Edegem 10; FD Deurne 10; NB A'pen 20; PF Oudergem 10; RM Oostende 17,44; LVG Brussel 10; PC Cuelenaere 15; GS Brussel 10; IL Schepdaal 10; RB Gent 10; JS Deurne 10; FR Vilvoorde 10; EA Schilde 25; V-H Gavere 10; VS Oostende 2,48; GV Moerzeke 10; MR St Niklaas 10; JE Mechelen 2,48; V-B Borsbeek 5; AN Izegem 10; JH Willebroek 10; CW Brussel 10; TC Oostende 10; MC Hoboken 10; B-W Hasselt 10; MV A'pen 10; AF Gent 10; WDB Aalst 10; HDL Zottegem 10; ND St Niklaas 10; JDS Luik 4,96; VDA Aalst 10; DV Merelbeke 10; FVL St Amandsberg 10; PC Hertsberge 10; VVDV A'pen 60; EDK Wetteren 10; Totaal: 922,92 euro
Heel hartelijk dank

De Lingerie
van de Kerkstraat DE MUNCK
L O K E R E N
LINGERIE CORSETTERIE BADMODE
KERKSTRAAT 47 ▪ 9160 LOKEREN ▪ 09/348 58 23
Wat gevoelig ligt, wordt goed opgevangen.
[Linde Vanneste]